

**ZAŁĄCZNIK NR 1A  
DO UCHWAŁY NR IV/30/2019  
RADY GMINY BRAŃSK  
Z DNIA 19 LUTEGO 2019 R.**

# **GINA BRAŃSK**



---

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW  
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO  
GMINY BRAŃSK**

---

**UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA  
PRZESTRZENNEGO**

*BRAŃSK 2019*



## WYKONAWCA:

### EMSystem

ul. Wolności 45, 38-540 Zagórz

adres do korespondencji:

ul. Odkryta 58 lok.55, 03-140 Warszawa

tel. 509 617 977, 600 236 951

e-mail: [emsystemm@gmail.com](mailto:emsystemm@gmail.com)



---

## ZESPÓŁ AUTORSKI:

<b>Główny projektant</b>	-	mgr inż. Ilona Musiałek
<b>Projektant, koordynator</b>	-	mgr inż. Miłosz Banasiewicz
<b>Zagospodarowanie przestrzenne</b>	-	mgr inż. Rafał Musiałek
<b>Dziedzictwo kulturowe</b>	-	mgr Paulina Łoś
<b>Środowisko przyrodnicze</b>	-	mgr inż. Patrycja Kosyło
<b>Opracowania graficzne</b>	-	mgr Milena Banasiewicz



## Spis treści

1. WSTĘP.....	8
2. POŁOŻENIE I RYS HISTORYCZNY.....	9
2.1. POŁOŻENIE GMINY BRAŃSK.....	9
2.2. RYS HISTORYCZNY.....	10
3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW SZCZEBLA PONADLOKALNEGO I LOKALNEGO .....	11
3.1. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO .....	11
3.2. STRATEGIA ROZWOJU GMINY .....	13
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	14
4.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY .....	14
4.2. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA .....	17
4.3. POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE GMINY.....	41
4.4. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	43
4.5. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW .....	46
4.6. POZWOLENIA NA UŻYTKOWANIE BUDYNKÓW 2005 – 2015 .....	49
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO, ORAZ WYMOGÓW ICH OCHRONY.....	51
5.1. CHARAKTERYSTYKA ELEMENTÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO .....	51
5.2. STAN ŚRODOWISKA .....	64
5.3. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....	67
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	71
6.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW .....	71
6.2. ARCHEOLOGIA .....	73
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH.....	87
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACJI.....	87
8.1. POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE .....	87
8.2. UKŁAD DRÓG PUBLICZNYCH .....	90
8.3. ŚCIEŻKI ROWEROWE .....	95
8.4. NATĘŻENIE RUCHU .....	96
8.5. KOMUNIKACJA ZBIOROWA.....	97
8.6. KOMUNIKACJA KOLEJOWA.....	97

9.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ .....	98
9.1.	SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA.....	98
9.2.	SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA .....	100
9.3.	SIEĆ TELEKOMUNIKACYJNA .....	100
9.4.	SIEĆ GAZOWA .....	101
9.5.	CIEPŁOWNICTWO .....	101
9.6.	GOSPODARKA ODPADAMI.....	101
9.7.	ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII .....	102
10.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA .....	102
10.1.	ZAGROŻENIE POWODZIOWE .....	102
10.2.	HAŁAS.....	103
10.3.	NISKA EMISJA.....	103
10.4.	GOSPODARKA ŚCIEKOWA.....	103
10.5.	GZWP .....	104
10.6.	KOPALINY ZŁOŻA.....	104
10.7.	PODSUMOWANIE .....	104
11.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW .....	105
12.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH .....	108
13.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH .....	111
14.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, TERENÓW GÓRNICZYCH, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA.....	111
14.1.	UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN.....	111
14.2.	TERENY GÓRNICZE .....	112
14.3.	ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH.....	112
14.4.	UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA.....	113
15.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	113
16.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ.....	113
17.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY .....	115
17.1.	POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z ANALIZY UWARUNKOWAŃ EKONOMICZNYCH, ŚRODOWISKOWYCH I SPOŁECZNYCH .....	115
17.2.	POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z ANALIZY UWARUNKOWAŃ DEMOGRAFICZNYCH WRAZ Z PROGNOZĄ DEMOGRAFICZNĄ.....	115

17.3. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z ANALIZY MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY 116

17.4. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ .....117

## 1. WSTĘP

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk zostało opracowane na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2017 r., poz. 1073 ze zm.). Podstawę sporządzenia studium stanowi Uchwała Nr XXV/288/2018 Rady Gminy Brańsk z dnia 12 lutego 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk. Zgodnie z powyższą uchwałą, Rada Gminy Brańsk przystąpiła do sporządzenia zmiany studium w granicach administracyjnych gminy. Zmiana studium wynika z potrzeby dostosowania treści studium do aktualnych przepisów i wytycznych z zakresu planowania przestrzennego, a także z potrzeby uwzględnienia składanych przez mieszkańców wniosków w sprawie zmiany tego dokumentu. Tym samym nowe studium gminy ma za zadanie zweryfikować obecny stan zagospodarowania gminy oraz wykreować nowe kierunki rozwoju kształtujące jednocześnie racjonalną politykę przestrzenną gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast pełni funkcję określającą politykę przestrzenną w każdej gminie. Pomimo powyższego faktu, należy podkreślić, iż zapisy studium są wiążące dla gminy przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dlatego istotnym jest posiadanie aktualnego studium, na podstawie którego gmina swobodnie może realizować plany inwestycyjne w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk zostało przyjęte 18 czerwca 1998 roku, a potem było fragmentarycznie aktualizowane, przez co tekst i rysunek studium nie jest ze sobą spójny i w pełni aktualny. Zakres niniejszej zmiany Studium obejmuje cały obszar administracyjny gminy Brańsk wraz z nowym określeniem wszystkich wymaganych przepisami uwarunkowań oraz sformułowaniem niezbędnego zakresu kierunków rozwoju i prowadzenia dalszej polityki przestrzennej. Powyższe musi zostać w szczególności określone w zgodzie z obowiązującymi na terenie gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

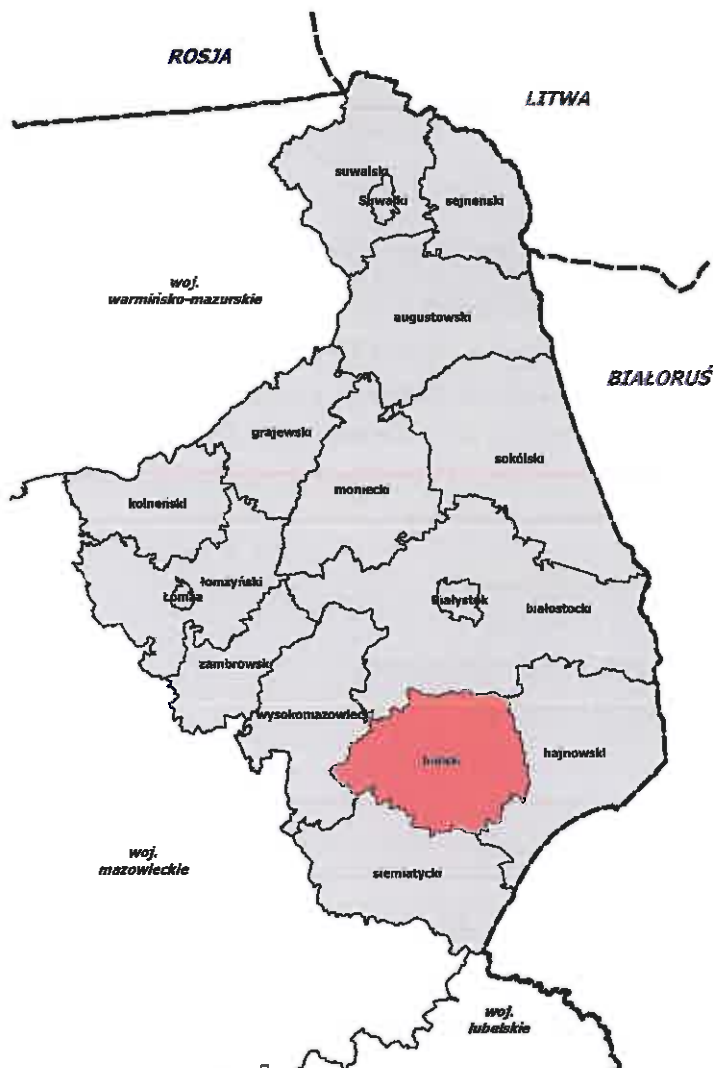


## 2. POŁOŻENIE I RYS HISTORYCZNY

### 2.1. POŁOŻENIE GMINY BRAŃSK

Gmina Brańsk położona jest w południowej części województwa podlaskiego, w powiecie bielskim i stanowi część obszaru „Zielonych Płuc Polski”. Graniczy bezpośrednio z gminami: Bielsk Podlaski, Boćki, Dziadkowice, Grodzisk, Klukowo, Nowe Piekuty, Poświętne, Rudka, Szepietowo, Wyszki oraz z miastem Brańsk. Siedziba gminy zlokalizowana jest w mieście Brańsk. Odległość z centralnej części gminy do przejść granicznych z Białorusią wynosi 100 km do przejścia w Bobrownikach i 60 km do przejścia w Połowcach. Powierzchnia gminy zajmuje 227,4 km<sup>2</sup>, z czego użytki rolne pokrywają ok. 78% powierzchni gminy. Gmina ma zatem charakter typowo rolniczy. Lesistość gminy wynosi ok 15% powierzchni gminy. Gminę Brańsk zamieszkuje 5 916 osób (dane GUS na 31.12.2016).

Rysunek 1. Położenie powiatu bielskiego na tle województwa podlaskiego.



Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 2. Położenie gminy Brańsk na tle powiatu bielskiego.



Źródło: opracowanie własne.

Gmina Brańsk ma dogodne położenie komunikacyjne w stosunku do najważniejszych dla niej ośrodków miejskich. Od miasta powiatowego Bielsk Podlaski położona jest w odległości ok. 25 km na zachód. Do Białegostoku, położonego na północny-wschód, odległość wynosi ok. 60 km. Kolejne najbliższe położone miasta to Siemiatycze w kierunku południowym w odległości ok. 41 km oraz Wysokie Mazowieckie w odległości ok. 32 km na północny zachód. Odległości i czas przejazdu od najważniejszych dla gminy ośrodków miejskich:

- Bielsk Podlaski – 25 km (20 minut)
- Białystok – 60 km (1h 11 minut)
- Wysokie Mazowieckie – 32 km (29 minut)
- Siemiatycze – 41 km (44 minuty)

## 2.2. RYS HISTORYCZNY

Pierwsze wzmianki o Gminie Brańsk pochodzą z 1493 roku. Wtedy z rąk księcia litewskiego Aleksandra Jagiellończyka, Brańsk otrzymał jako pierwszy (miasto – gmina) na Podlasiu miejskie prawa magdeburskie. W XVI wieku szczególnie na tych terenach działali król Zygmunt I i jego żona Bona. W 1520 r. utworzono województwo podlaskie, które swym obszarem obejmowało między innymi Brańsk. Był on siedzibą sądów grodzkich i ziemskich oraz miejscem obrad sejmików, pełnił funkcję stolicy ziemi bielskiej. W okresie od roku 1558 do roku 1661 dobra brańskie stanowiło 15 wsi. Na mocy uchwał Unii Lubelskiej Brańsk z całym Podlasiem znalazł się w granicach Korony. W 1577

roku król Batory nakazał odrabianie, ubogiej szlachcie szaraczkowej, zamieszkującej na terenie Brańska, „powinności wszelkich” na równi z mieszczanami. Wtedy (1562 r.) do Brańska należało 150 włók ziemi, a w następnych latach nadano mu kolejne 122 włóki ziemi. W 1580 r. Brańsk zamieszkiwało 1746 osób w 291 domach, większość z nich trudniło się rolnictwem. Z powodu wojen w II połowie XVII i początkach XVIII wieku nastąpiło załamanie rozwoju gospodarczego. Z 1792 r. pochodzą zapisy w kronikach, dotyczące ostrych wystąpień chłopów, skierowanych przeciw chciwemu i okrutnemu staroście. Po trzecim rozbiorze Polski Brańsk znalazł się w powiecie supraskim w Prusach. Następnie w 1807 r. po traktacie w Tylży należał do obszaru Rosji wraz z obwodem białostockim. W 1830 i 1863 r. wielu mieszkańców zesłano na Syberię w odwecie za udział w zrywach narodowościowych. W czasie I wojny światowej dokonano wielu zniszczeń. Większość ludności ewakuowano w głąb Rosji. Później miasto Brańsk i obszar do niego przyległy (obecnie gmina Brańsk) było pod okupacją niemiecką aż do 1918 roku. We wrześniu 1939 r. w okolicach Brańska, pod Domanowem i Hodyszewem, walczyła wycofująca się wtedy przed wojskami hitlerowskimi Suwalska i Podlaska Brygada Kawalerii – dowodzona przez generała brygady Zygmunta Podhorskiego. 24 września 1939 r. obszar ten zajęli Sowieci i włączyli do Republiki Białoruskiej. W czerwcu 1941 r. Brańsk opanowali Niemcy. W końcu lipca 1944 r., podczas wycofywania wojsk okupacyjnych, miasto z okolicznymi wsiami zostało zniszczone w 35 %. Dopiero w latach 70 – tych XX wieku rozpoczął się stopniowy rozwój miasta i gminy. W 1992 r. dokonano podziału administracyjnego gminy na trzy odrębne jednostki: Miasto Brańsk, Gminę Brańsk i Gminę Rudka.

### **3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW SZCZEBŁA PONADLOKALNEGO I LOKALNEGO**

Gmina, jako wspólnota samorządowa ma bardzo szerokie możliwości w kreowaniu własnej polityki przestrzennej oraz kształtowaniu rozwoju przestrzennego, gospodarczego i społecznego na swoim obszarze. Jednakże działania te muszą być spójne zarówno wewnętrznie jak i z dokumentami wyższego rzędu. Do tych drugich zalicza się m.in. Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju i Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.

#### **3.1. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO**

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium gminy sporządza się z uwzględnieniem ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Ten z kolei powinien być zgodny z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego został przyjęty Uchwałą nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. Sejmiku Województwa Podlaskiego. Integralnymi częściami tego Planu są część tekstowa, część graficzna, wykaz ponadlokalnych inwestycji celu publicznego oraz Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Białegostoku, w którego obszarze nie znajduje się gmina Brańsk.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wskazuje kilka zagadnień bezpośrednio dotyczących obszaru Gminy Brańsk.

Przede wszystkim gmina należy do **wiejskich obszarów funkcjonalnych**, dla których w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należy uwzględnić m.in. ochronę oraz poprawę jakości struktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej, organizację struktury osadniczej obszarów wiejskich oraz poprawę i rozwój infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej, racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej wraz z poprawą struktury i jakości przestrzeni produkcyjnej. Wspierany powinien być także rozwój i modernizacja przemysłu rolno-spożywczego.

Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej powinna polegać m.in. na zaniechaniu przeznaczenia na cele nierolnicze terenów o uregulowanych stosunkach wodnych, ograniczaniu do niezbędnego minimum przeznaczania na cele nierolnicze gruntów rolnych o wysokiej waloryzacji przestrzeni produkcyjnej, strategicznych dla produkcji żywności, ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze zwartych kompleksów gruntów z przewagą III i IV klasy bonitacyjnej oraz zatorfień i zabagnień stanowiących elementy lokalnej sieci ekologicznej oraz zakazy likwidacji zalesień i zadrzewień śródpolnych.

Gmina Brańsk znajduje się w **obszarze przygranicznym**, cechującym się m.in.: niekorzystną sytuacją społeczno-gospodarczą, zaburzoną strukturą demograficzną, niskim poziomem urbanizacji i słabością małych ośrodków miejskich.

Gmina znajduje się także w obszarze deficytu wód podziemnych dlatego wskazana jest racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód w tym zapobieganie występowaniu deficytów wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego; ochrona w studiach gmin zasobów wód podziemnych oraz rozpoznanych i eksploatowanych wód mineralnych. Ponadto obszary deficytu wód podziemnych wymagają wyłączenia z możliwości lokalizacji użytkowników o dużym zapotrzebowaniu wody i zrzucie ścieków a także powinno zaniechać się wyznaczania terenów wodochłonnej zabudowy przemysłowej lub terenów eksploatacji powierzchniowej surowców mineralnych o dużym zasięgu odwadniania terenów.

Część gminy Brańsk znajduje się w głównym korytarzu ekologicznym: Puszcza Biała – Puszcza Mielnicka (GKPnC-2A), a także uzupełniających korytarzach ekologicznych: Dolina Górnej Narwi – Dolina Rzeki Nurzec (KPn-23C) oraz Doliny Rzeki Nurzec (KPnC-24C). Korytarze te obejmują cenne elementy przyrody i środowiska naturalnego, w tym między innymi fragmenty rzek: Mianki, Lizy, Dzieży i Markówki, część Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Bugu i Nurca”, rezerwat przyrody „Koryciny” oraz tereny rolno-leśne.

W zakresie zasad organizacji **struktury funkcjonalnej sieci osadniczej obszarów wiejskich**, które określają organizację funkcjonalną sieci osadniczej obszarów wiejskich województwa, w tym: jednostki gminne miejskie, wiejskie i wsie, z rozwojową infrastrukturą funkcji ponadlokalnych (ponadstandardowych) oraz pozostałe wsie. Miasto Brańsk jako jednostkę skupiającą funkcje administracyjne gminy wiejskiej, zakwalifikowano do małych miast i wsi pozostałych z infrastrukturą standardowych funkcji publicznych oraz funkcjami mieszkalnictwa i gospodarczymi, w których, w wyniku działań inwestycyjnych wykorzystujących walory położenia oraz korzystne uwarunkowania

środowiskowe (np. zbiorniki retencyjne), istnieją warunki do rozwoju funkcji rekreacji i obsługi turystyki o znaczeniu ponadlokalnym.

W zakresie uzbrojenia terenu plan przewiduje dostosowanie infrastruktury systemu elektroenergetycznego na napięciu WN 110kV do obecnych i przyszłych potrzeb zagospodarowania województwa, z zachowaniem normatywnych standardów ilościowych i jakościowych, poprzez:

1) zakończenie realizacji inwestycji polegającej na budowie rozdzielni RS 15/15kV w mieście Brańsk, Augustowie i Czarnej Białostockiej (inwestycja już zrealizowana),

2) budowę stacji WN/SN: „Przemysłowa” gm. Juchnowiec Kościelny, Suchowola, miasto Brańsk (w oparciu o powstałą rozdzielnię sieciową 15/15kV),

3) budowę linii WN 110kV: Mońki – Suchowola – Dąbrowa Białostocka, Ciechanowiec – Brańsk – Bielsk Podlaski (war. I ), Ciechanowiec – Siemiatycze (war. II), Adamowo – Hołowczyce, Kolno – Łyse (woj, mazowieckie), ”wcięcie” do linii Dąbrowa Białostocka – Augustów do stacji Augustów II,

4) budowę linii elektroenergetycznej SN 15 kV Brańsk – Ciechanowiec m i gm. Brańsk, gm. Rudka, m i gm. Ciechanowiec, m i gm. Bielsk Podlaski jw. W zależności od wyboru wariantu przebiegu linii WN 110kV.

Ponadto zgodnie z planem województwa podlaskiego na terenie gminy Brańsk planuje się:

1) przebudowę koryta rzeki Lizy wraz z budowlami w km 7+920÷19+046 Poświętne, Suraż (miasto), Brańsk (gm. wiejska),

2) rozbudowę łączności teleinformatycznej dla potrzeb administracji publicznej wszystkich szczebli, pod kątem zapewnienia łączności, gromadzenia i udostępniania informacji oraz usprawnienia komunikacji pomiędzy obywatelem a administracją publiczną, w tym realizację projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej”.

Przez gminę przebiega także linia radiowa SLR Topczewo – SLR Makarki wraz z pasem ochronnym o szerokości 60 m.

### 3.2. STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Gmina Brańsk posiada Strategię Zrównoważonego Rozwoju Gminy na lata 2001 – 2020 przyjętą przez Radę Gminy Uchwałą Nr XXI/136/01 z dnia 28 lutego 2001 roku. W miarę zmieniających się okoliczności i uwarunkowań, najczęściej powiązanych z budżetem gminy oraz finansowaniem zamierzeń inwestycyjnych, a także okresem ich realizacji, Strategia ta była aktualizowana w latach 2008, 2010, 2015, a w 2016 roku dwukrotnie.

Niezmienionym, w związku z czym wciąż aktualnym, elementem strategii jest misja i wizja gminy Brańsk, która brzmi: *„Misją gminy jest istnienie wielofunkcyjnej, proekologicznej gospodarki, gwarantującej wzrost dochodów i poprawę życia mieszkańców. Gmina Brańsk stanie się obszarem inicjowania przedsiębiorczości gospodarczej, unowocześniania rolnictwa oraz rozwoju turystyki i wypoczynku, infrastruktury społecznej oraz nowoczesnej infrastruktury technicznej z wykorzystaniem walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego.”*

Ponadto w strategii wyznaczono dziewięć celów strategicznych, których również nie zmieniono podczas dokonywanych aktualizacji omawianego dokumentu.

- Pierwszy cel strategiczny to: rozwój infrastruktury technicznej przyczyniającej się do poprawy sytuacji w gospodarce i ochronie środowiska.
- Drugi cel strategiczny to: rozwój infrastruktury społecznej oraz zapewnienie powszechnej dostępności do usług i informacji.
- Trzeci cel strategiczny to: dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb i aspiracji mieszkańców.
- Czwarty cel strategiczny to: unowocześnianie rolnictwa w dostosowaniu do specyfiki przestrzeni produkcyjnej.
- Piąty cel strategiczny to: ochrona środowiska i bioróżnorodności regionu.
- Szósty cel strategiczny to: racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju turystyki i wypoczynku.
- Siódmy cel strategiczny to: rozwój sektora małej i średniej przedsiębiorczości.
- Ósmy cel strategiczny to: rozwój współpracy regionalnej i międzynarodowej.
- Dziewiąty cel strategiczny to: wdrażanie systemu zarządzania strategią oraz promocja gminy.

Wymienione cele strategiczne dzielą się na cele ogólne dla poszczególnych obszarów działania, którym przyporządkowane są cele szczegółowe. Z kolei realizacja tychże celów odbywa się poprzez wykonywanie poszczególnych zadań, których to właśnie w większości dotyczyły dokonywane kolejne aktualizacje strategii w poszczególnych latach.

## **4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY**

### **4.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY**

Gmina Brańsk jest gminą typowo rolniczą. W krajobrazie dominuje zabudowa zagrodowa uzupełniona zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Jest to charakterystyczne dla obszaru Polski północno-wschodniej, gdzie znaczna część społeczeństwa trudni się rolnictwem. Układ przestrzenny gminy Brańsk oparty jest na 43 miejscowościach, będących jednocześnie obrębami ewidencyjnymi, które skupiają w swoim obszarze znaczną część terenów mieszkalnych. W obszarze gminy stosunkowo w niewielkim zakresie występuje zabudowa zagrodowa w formie rozproszonej, która zlokalizowana jest głównie w części południowej gminy.

Układ granic gminy Brańsk okala odrębną jednostkę administracyjną miasto Brańsk. W mieście Brańsk koncentruje się obsługa administracyjna gminy – zlokalizowany jest Urząd Gminy Brańsk, poczta, szkoły, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej czy Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”. Koncentracja większości usług w mieście Brańsk spowodowała również, iż w gminie Brańsk nie wykształciła się jednostka przestrzenna pełniąca funkcję dominującą dla obszaru gminy.

Część mieszkańców gminy na co dzień migruje do miejscowości Brańsk oraz Wysokie Mazowieckie i Bielsk Podlaski w celach zarobkowych.

Większość obszaru gminy stanowią użytki rolne, w części zachodniej gminy występują znaczne powierzchnie gruntów klasy III, co pozytywnie limituje rozwój rolnictwa w tej okolicy. Układ drogowy gminy jest dobrze rozwinięty, zapewnia optymalną siatkę połączeń komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami w gminie.

Przez gminę przepływa rzeka Nurzec będąca prawym dopływem Bugu. Dla rzeki Nurzec w latach 2004 - 2006 opracowano "Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi".

Gmina Brańsk liczy 5916 osób (dane GUS na 31.XII.2016), a średnia gęstość zaludnienia wynosi 26 osób/km<sup>2</sup>. Największą miejscowością w gminie jest Mień, liczy 482 mieszkańców. Kolejno drugą co do wielkości miejscowością są Popławy, liczące 426 mieszkańców oraz Domanowo - 330 mieszkańców. Najmniejszą miejscowością pod względem liczby mieszkańców jest Majorowizna - 22 osoby. Dokładna liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach, obrazująca tym samym wielkość poszczególnych miejscowości, przedstawiona jest na wykresie nr 2 zamieszczonym w rozdziale nr 4.2.

W gminie Brańsk wszystkie wykształcone miejscowości o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej charakteryzują się podobnym układem przestrzennym - znaczna część miejscowości to typowe ulicówki o charakterze zagrodowym np. Mień, Bronka, Chojewo czy Oleksin. Ponadto w gminie wykształciły się wsie o charakterze wielodrożnicowym jak np. Domanowo, Szmurły, Pruszanek Stara oraz Popławy. Architektura wszystkich miejscowości w gminie Brańsk ma charakter jednorodny. W każdej wsi zachowanych jest wiele budynków mieszkalnych i gospodarczych wybudowanych w pierwszej połowie XX wieku. Znaczna część budynków jest w dobrym stanie technicznym, sporadycznie spotyka się budynki niszczone i opuszczone. Budynki mieszkalne charakteryzują się prostą bryłą o stosunkowo niewielkiej powierzchni, wysokości budynków są do siebie zbliżone i oscylują w granicach 6-7 m. Połacie dachowe oparte są na układzie dwuspadowym o kącie pochylecia 30-45 stopni. Ponadto w każdej miejscowości występują budynki zarówno z końca ubiegłego wieku jak i budynki nowoczesne wybudowane w ostatnich latach, które mieszają się z zabudowaniami z poprzednich dekad.

Charakterystyka najważniejszych miejscowości w gminie przedstawiona jest poniżej.

**MIEŃ** jest miejscowością najbardziej wysuniętą na zachód gminy, w swoim obszarze koncentruje największą liczbę mieszkańców. Jest to wieś o charakterze typowej ulicówki, w miejscowości zlokalizowana jest szkoła podstawowa, ochotnicza straż pożarna, kaplica, obiekty sportu i rekreacji oraz podstawowe punkty usługowe. Bryły budynków mieszkalnych w całej miejscowości są zbliżone do siebie pod względem architektonicznym, ponadto wzdłuż drogi zachowane są linie zabudowy kształtujące jednocześnie ład przestrzenny.

**POPLAWY** są drugą pod względem liczby mieszkańców miejscowością, położone są w odległości ok. 3 km na południe od miasta Brańsk. Charakteryzują się zabudową zagrodową uzupełnioną zabudową mieszkaniową jednorodziną, usytuowaną obustronnie wzdłuż drogi powiatowej oraz gminnej, tworząc układ wielodrożnicowy. W miejscowości zlokalizowana jest Ochotnicza Straż Pożarna. Bliskość miasta Brańsk niweluje podstawowe punkty usługowe (w tym

handlowe). W północnej części miejscowości zlokalizowany jest tartak. W miejscowości przeważają zabudowania z okresu XX wieku, które mieszają się z architekturą pojedynczych budynków mieszkalnych wznoszonych na przełomie XX i XXI wieku.

**DOMANOWO** jest trzecią pod względem liczby mieszkańców miejscowością w gminie. Domanowo leży w zachodniej części gminy w odległości ok. 1 km na północ od drogi krajowej nr 66. Warto podkreślić, iż miejscowość Domanowo wyróżnia się na tle pozostałych miejscowości historycznym układem przestrzennym wsi, który został wpisany do rejestru zabytków a także walorami architektonicznymi. Ponadto w miejscowości zlokalizowany jest zabytkowy kościół, który wraz z dzwonnica przykościelną oraz cmentarzem parafialnym również został wpisany do rejestru zabytków. Charakter przestrzenny odpowiada typowej wsi wielodrożnicowej, poprzecinanej drogami publicznymi kategorii powiatowej oraz gminnej. W miejscowości znajduje się szkoła podstawowa, ochotnicza straż pożarna, podstawowe punkty usługowe oraz wspomniany zabytkowy zespół kościoła wraz z cmentarzem parafialnym.

**PATOKI oraz KALNICA** to miejscowości zlokalizowane wzdłuż drogi krajowej nr 66. W miejscowości Patoki występuje zwarta zabudowa wzdłuż drogi krajowej, zlokalizowane są punkty usługowe, punkt pocztowy, świetlica wiejska, obiekty sportu i rekreacji oraz zakład przetwórstwa mięsnego. Podobnie jak w przypadku pozostałych miejscowości najbliższej zlokalizowanych od miasta Brańsk liczba punktów usługowych jest niewielka. W miejscowości Kalnica wzdłuż drogi krajowej zlokalizowane są obiekty usługowe m.in. stacja benzynowa, restauracja wraz z salą weselną, przy drodze zlokalizowany jest również tartak. Ponadto w miejscowości Kalnica zlokalizowane są 2 gminne ośrodki kultury, jednym z nich jest Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury imienia Anny Dernowskiej w Kalnicy, zaś drugim Gminna Biblioteka Publiczna, w ich sąsiedztwie funkcjonuje zespół boisk sportowych, a w samej miejscowości zarejestrowany jest gminny klub sportowy "Skorpion" Kalnica.

Pozostałe miejscowości w gminie charakteryzują się bardzo podobnym układem przestrzennym. Są to miejscowości o charakterze ulicówki w ciągu drogi powiatowej lub gminnej, z przeważającą zabudową zagrodową wraz z obiektami obsługi produkcji rolniczej, uzupełnionej zabudową mieszkaniową jednorodzinną, bez lokalizacji istotniejszych obiektów usługowych. Sporadycznie występują niewielkie podmioty gospodarcze o profilu handlowym lub związane z usługami rolniczymi, budowlanymi, transportowymi czy motoryzacyjnymi. W wielu miejscowościach linie zabudowy są usytuowane w podobnej odległości od dróg, co pod względem lokalizacji budynków pozytywnie wpływa na ład przestrzenny poszczególnych jednostek. Do wyróżniających się miejscowości pod względem zlokalizowanych obiektów użyteczności publicznej należy wymienić:

- Holonki, gdzie funkcjonuje Niepubliczny Gabinet Podstawowej Opieki Zdrowotnej, apteka oraz szkoła,
- Świridy, Glinnik i Chojewo - boiska sportowe, szkoła oraz remiza strażacka.

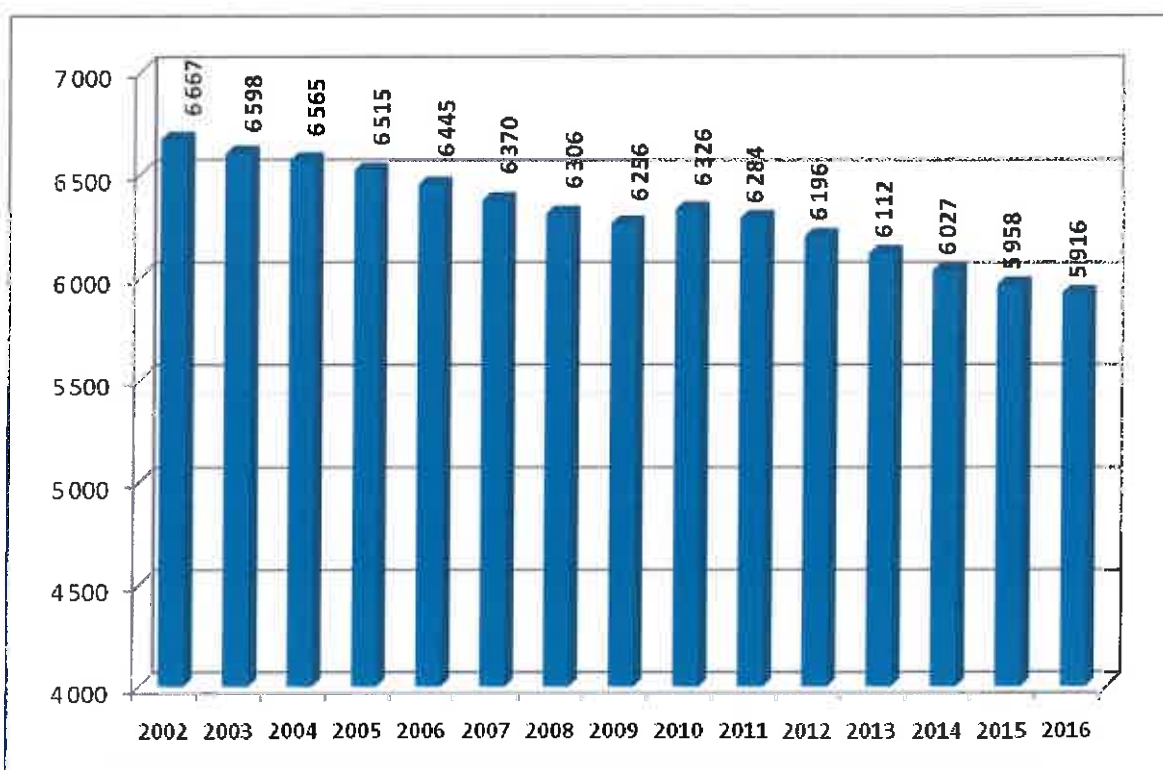




jest wyjątkowo niski i wynosił w 2016 r. 93, podczas gdy średnia dla powiatu to 102, dla województwa 105, zaś dla Polski 107.

Gęstość zaludnienia analizowanego obszaru w 2016 r. wynosiła 26 osób/km<sup>2</sup> i była ona zdecydowanie niższa niż gęstość zaludnienia powiatu, która wynosiła 40 osób/km<sup>2</sup>, czy też województwa podlaskiego – 59 osób/km<sup>2</sup>.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Brańsk w latach 2002 – 2016.

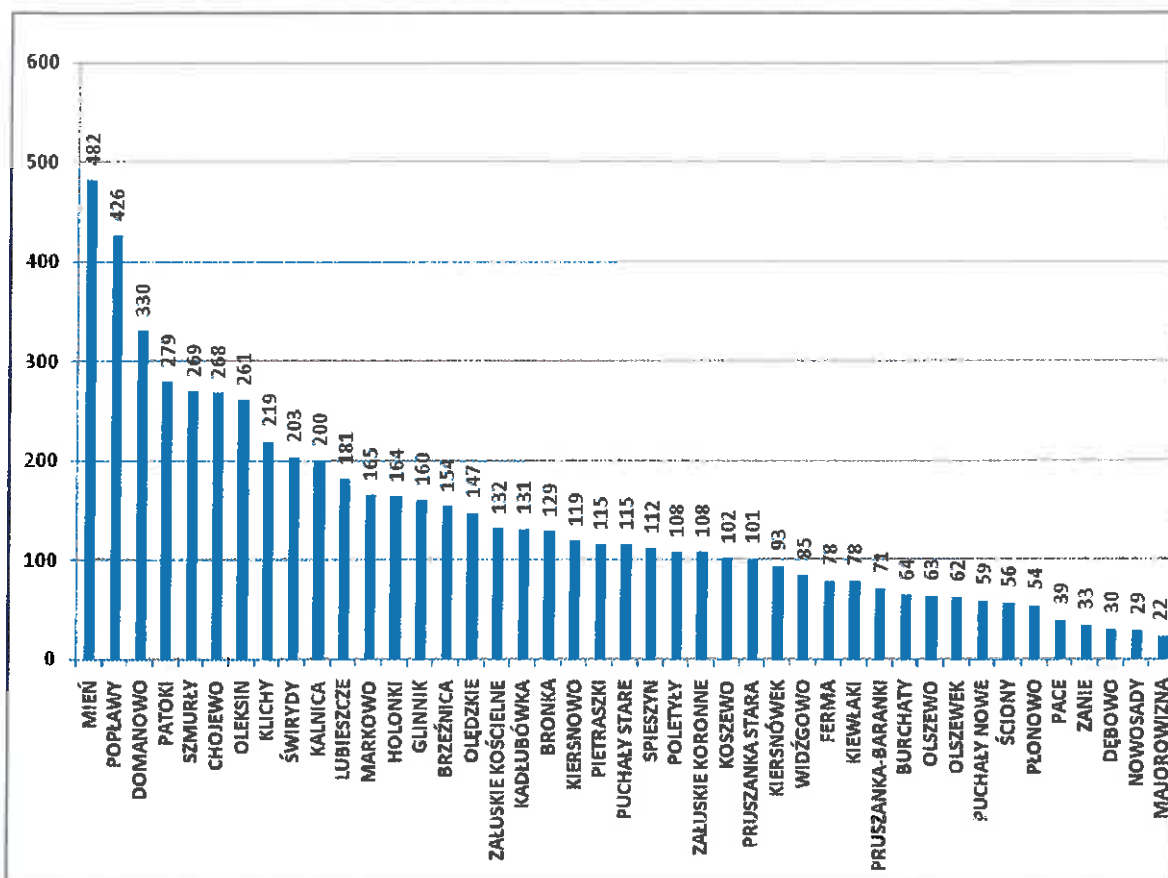


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie gminy Brańsk znajduje się 43 miejscowości (stan na 2017 r.), z czego największą pod względem liczby ludności jest Mień (482 osoby), zaś najmniejszą Majorowizna (22 osoby). Na przestrzeni ostatnich 15 lat spadek liczby ludności zauważalny jest we wszystkich miejscowościach, poza Kiersnówkiem, gdzie zanotowano przyrost o 15 osób w stosunku do roku 2002 oraz Holonkami, gdzie liczba ludności jest na tym samym poziomie co w roku 2002. W największym stopniu zmniejszyła się liczba mieszkańców miejscowości Mień – o 87 osób. Powyżej 50 osób ubyło także w miejscowościach Poptawy, Klichy, Domanowo, Chojewo i Oleksin.

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Wykres 2. Liczba ludności w podziale na miejscowości w gminie Brańsk w 2017 roku.



Źródło: dane Urząd Gminy.

Tabela 1. Wybrane dane demograficzne dla poszczególnych miejscowości w gminie Brańsk.

Nazwa miejscowości	2002	2005	2008	2011	2014	2017	% mieszkańców gminy (2017r.)	Saldo ludności 2002-2017
BRONKA	145	143	141	145	137	129	2,12	-16
BRZEŹNICA	170	173	167	169	159	154	2,53	-16
BURCHATY	70	68	67	66	64	64	1,05	-6
CHOJEWO	319	319	313	298	277	268	4,40	-51
DĘBOWO	50	44	40	35	34	30	0,49	-20
DOMANOWO	384	395	376	362	356	330	5,41	-54
FERMA	86	89	85	83	83	78	1,28	-8
GLINNIK	187	188	178	172	169	160	2,62	-27
HOŁONKI	164	161	173	176	180	164	2,69	0
KADŁUBÓWKA	137	143	140	144	141	131	2,15	-6
KALNICA	202	205	189	203	203	200	3,28	-2
KIERSNOWO	131	129	125	120	126	119	1,95	-12
KIERSNÓWEK	78	73	71	77	92	93	1,53	15
KIEWŁAKI	90	90	87	79	82	78	1,28	-12
KLICHY	277	265	265	243	231	219	3,59	-58
KOSZEWO	119	117	125	118	116	102	1,67	-17

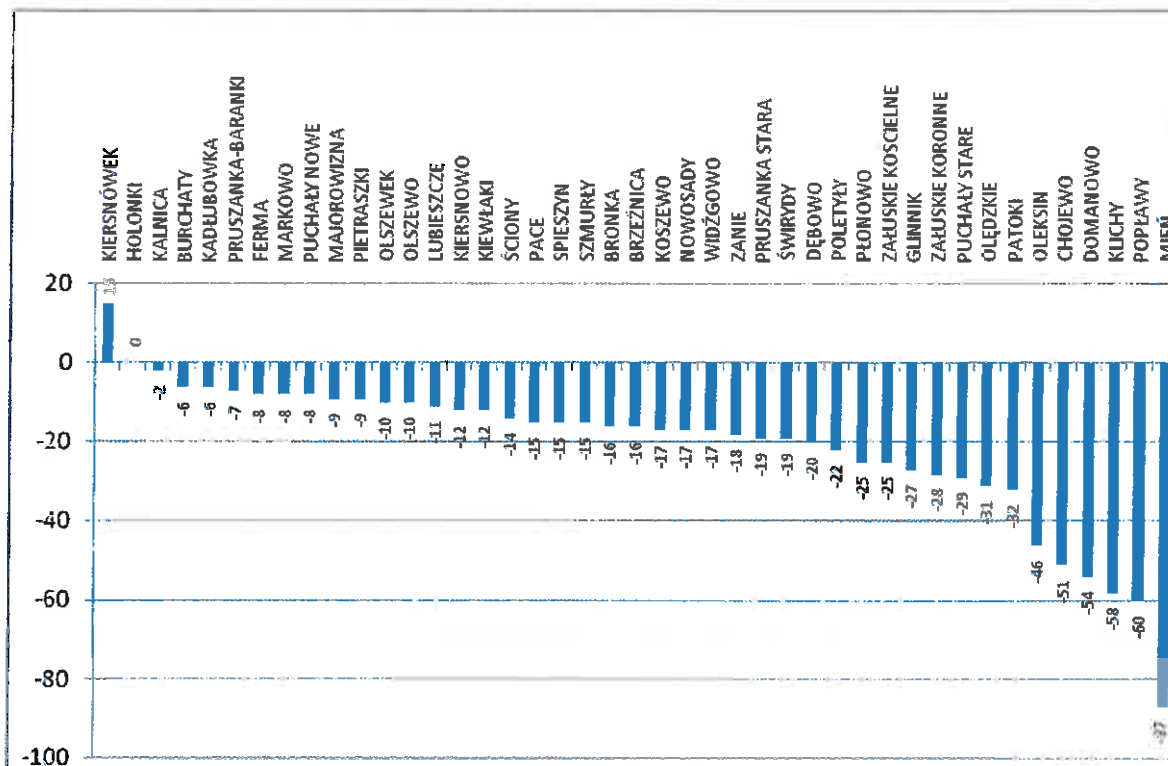
## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

LUBIESZCZE	192	197	196	191	186	181	2,97	-11
MAJOROWIZNA	31	33	26	26	22	22	0,36	-9
MARKOWO	173	169	167	172	170	165	2,71	-8
MIEŃ	569	557	541	526	497	482	7,91	-87
NOWOSADY	46	41	39	38	32	29	0,48	-17
OLEKSIN	307	297	290	279	275	261	4,28	-46
OLĘDZKIE	178	172	159	156	145	147	2,41	-31
OLSZEWEK	72	61	58	59	58	62	1,02	-10
OLSZEWO	73	71	69	65	59	63	1,03	-10
PACE	54	56	58	51	44	39	0,54	-15
PATOKI	311	317	309	307	300	279	4,58	-32
PIETRASZKI	124	118	114	112	111	115	1,89	-9
PŁONOWO	79	72	63	58	53	54	0,89	-25
POLETYŁY	130	123	121	114	111	108	1,77	-22
POPLAWY	486	470	459	446	434	426	6,99	-60
PRUSZANKA STARA	120	122	116	113	109	101	1,66	-7
PRUSZANKA-BARANKI	78	71	70	71	71	71	1,16	-19
PUCHAŁY NOWE	67	63	61	61	60	59	0,97	-8
PUCHAŁY STARE	144	140	133	136	127	115	1,89	-29
SPIESZYN	127	116	119	120	116	112	1,84	-15
SZMURĘŁY	284	269	270	276	273	269	4,41	-15
ŚCIONY	70	71	60	68	64	56	0,92	-14
ŚWIRYDY	222	209	204	193	195	203	3,33	-19
WIDŹGOWO	102	101	95	92	90	85	1,39	-17
ZAŁUSKIE KORONNE	136	129	128	126	117	108	1,77	-28
ZAŁUSKIE KOŚCIELNE	157	150	143	136	136	132	2,17	-25
ZANIE	51	45	46	42	37	33	0,54	-18
<b>Razem:</b>	<b>6995</b>	<b>6842</b>	<b>6656</b>	<b>6524</b>	<b>6342</b>	<b>6096</b>	<b>100,00</b>	<b>-896</b>

Źródło: dane Urząd Gminy.

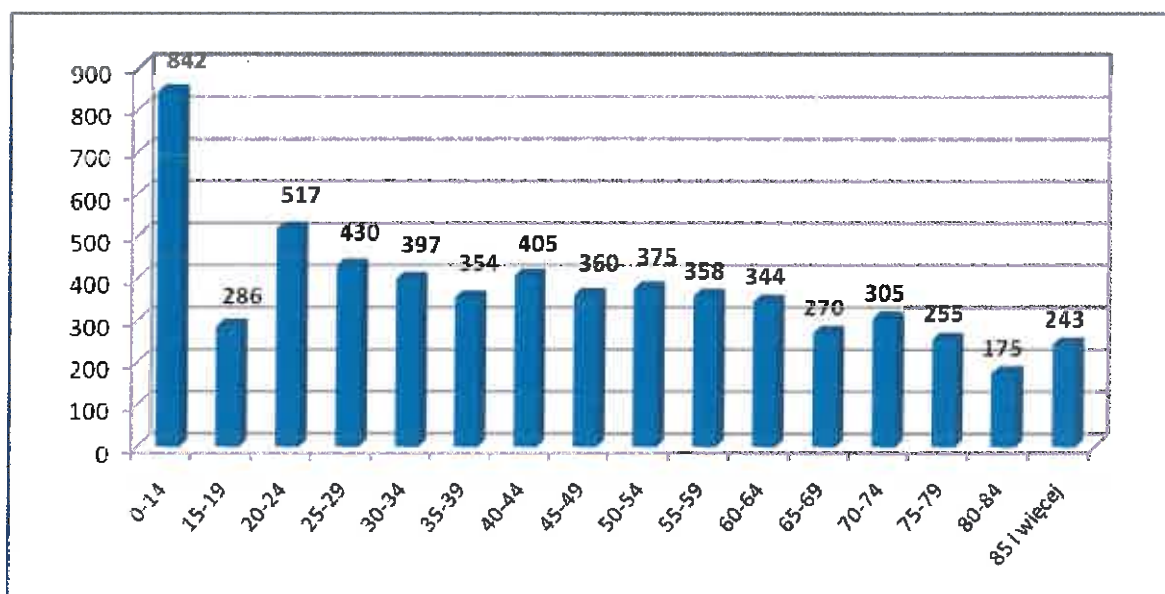
Wykres 3. Zmiany liczby ludności w poszczególnych miejscowościach w gminie Brańsk w latach 2007-2017.



Źródło: dane Urzędu Gminy.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę wieku mieszkańców Gminy Brańsk w 2016 r., określoną na podstawie danych GUS. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku do 14 lat (842 osoby), a następnie w wieku 20-24 lata (517 osób). Jest to pozytywne zjawisko, jako, że ludności w grupach wieku starszym niż 65 lat jest mniej.

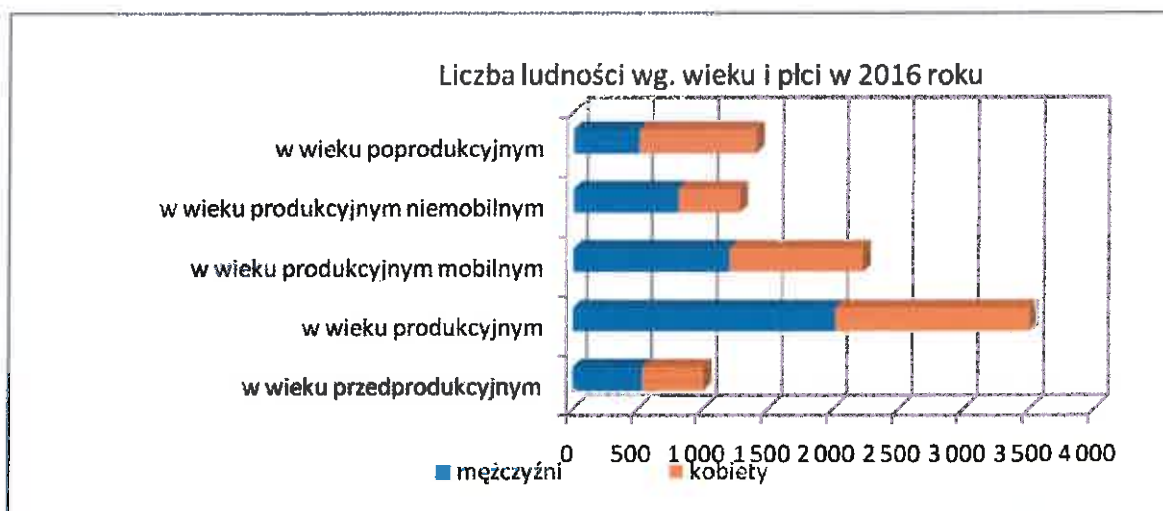
Wykres 4. Liczba ludności według wieku w 2016 roku w gminie Brańsk.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik obciążenia demograficznego dla gminy Brańsk, rozumianego jako stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 68,8 (dane na 2016 r.). Jest to wielkość nieznacznie wyższa od średniej dla powiatu, która wynosi 67,8, zaś dla województwa 59,4. Należy jednak podkreślić, że w ostatnich 10 latach wskaźnik ten dla gminy Brańsk zmniejszył się o ponad 20%.

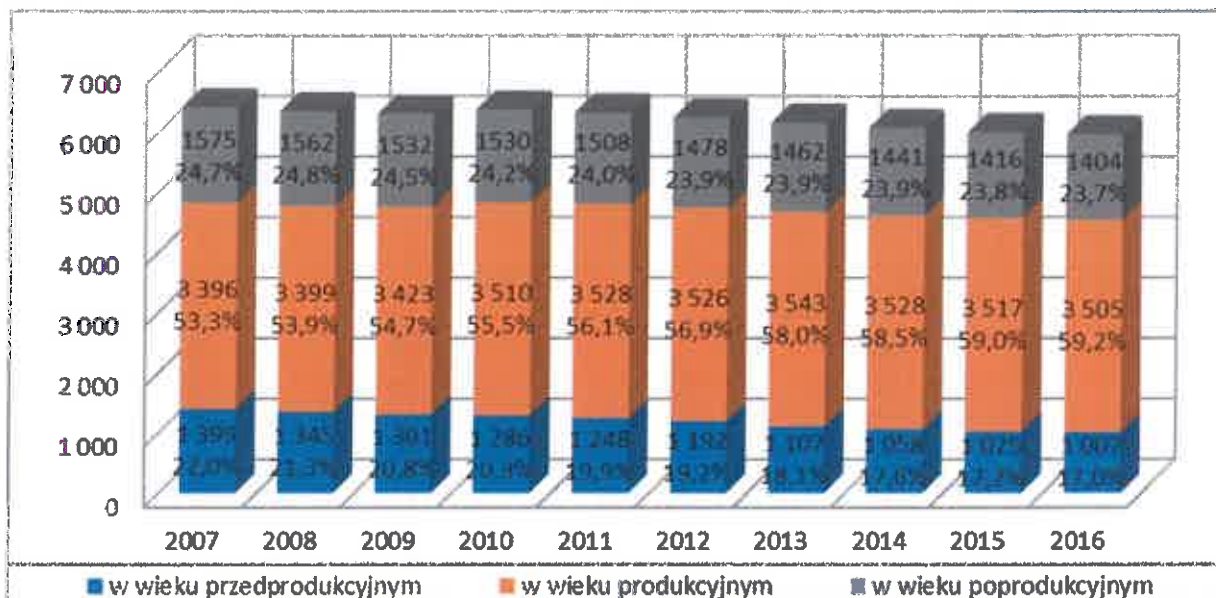
Wykres 5. Liczba ludności według wieku i płci w 2016 roku w gminie Brańsk.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi GUS zarówno liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym ulega spadkowi. W stosunku do roku 2007 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 392 osoby, zaś poprodukcyjnym o 171. Choć liczba ludności w wieku produkcyjnym ulegała nieznacznym wahaniom, ostateczne saldo w stosunku do roku 2007 jest dodatnie i wynosi 109 osób. Należy jednak zaznaczyć, że w ostatnich 3 latach liczba tej grupy ludności nieznacznie się zmniejszała.

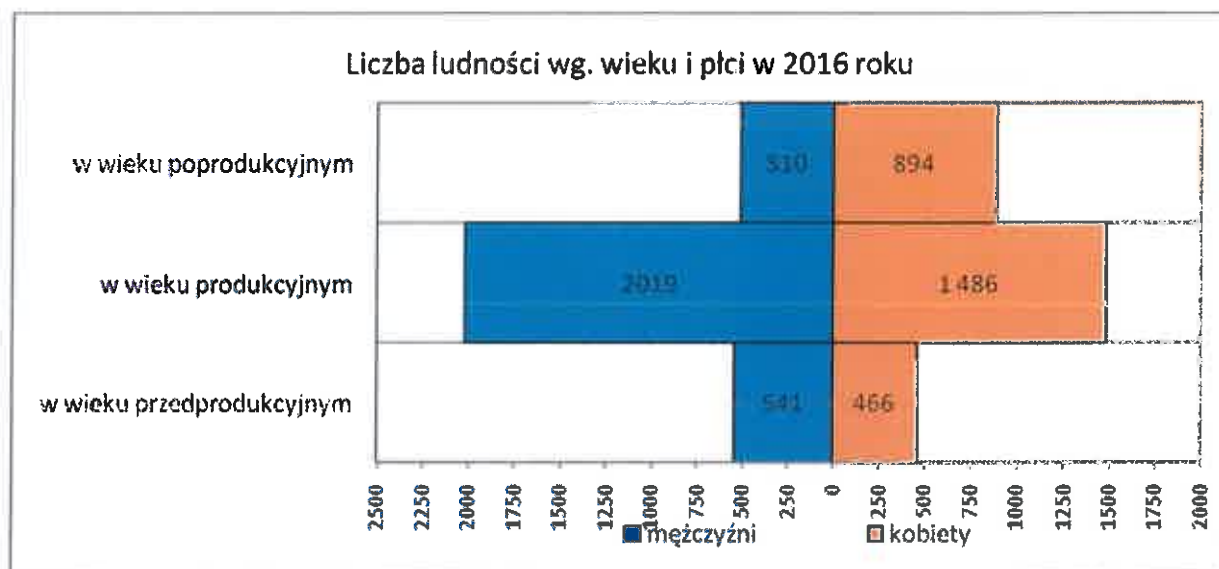
**Wykres 6. Procentowy udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Brańsk w latach 2007 – 2016.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W strukturze płci i wieku zauważalna jest istotna przewaga mężczyzn niż kobiet w wieku produkcyjnym (różnica 533 osób). Podobna sytuacja jest w przypadku ludności w wieku przedprodukcyjnym, choć tutaj już ta przewaga nie jest tak znacząca (75 osób). Natomiast w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym zdecydowanie przeważają kobiety, co jest zjawiskiem powszechnym (różnica o 382 osoby).

**Wykres 7. Liczba ludności gminy Brańsk wg. wieku i płci w 2016 roku.**



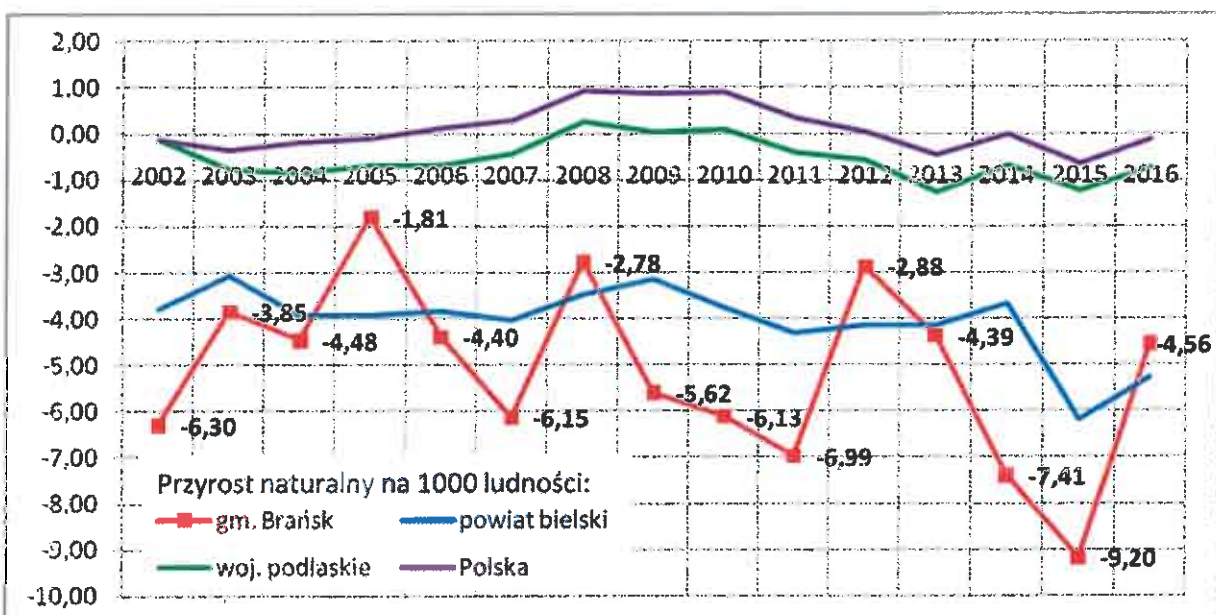
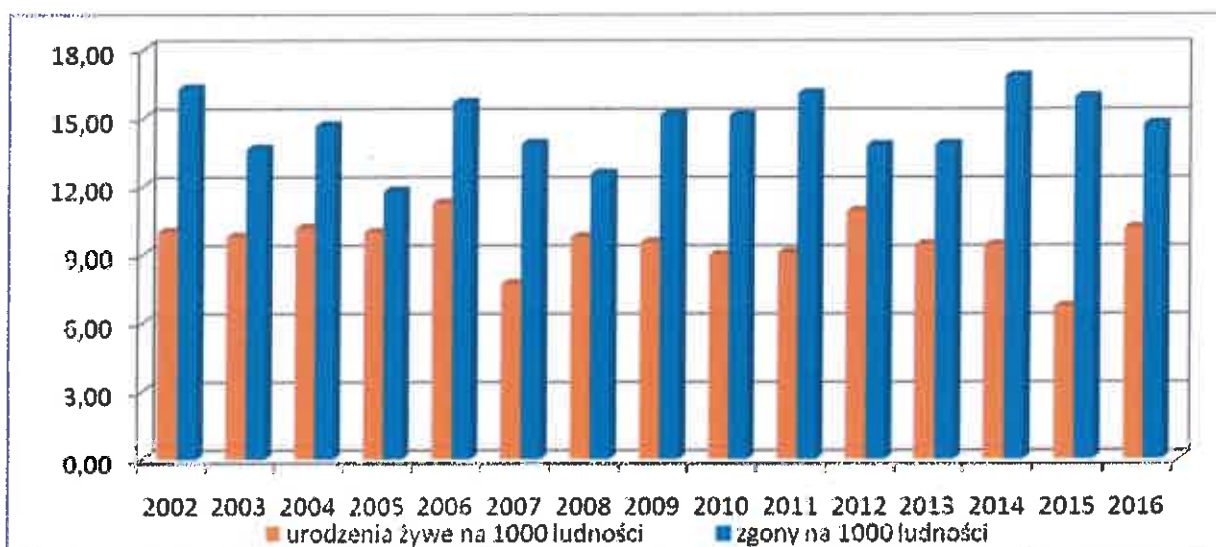
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szczególnie istotne znaczenie dla liczebności społeczeństwa ma również przyrost naturalny. Uwarunkowany jest on liczbą urodzeń i zgonów w gminie. W latach 2007-2016 na analizowanym obszarze występowały dosyć duże wahania przyrostu naturalnego, jednak stale utrzymywał się on na

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

poziomie ujemnym, osiągając w roku 2015 najniższą wartość -9,20. W 2016 r. przyrost naturalny wyniósł -4,56 i był to poziom znacznie niższy niż średni przyrost naturalny w województwie podlaskim (-0,76) czy też generalnie średnia dla Polski (-0,15). Natomiast w stosunku do poziomu powiatu sytuacja w poszczególnych latach bywała zróżnicowana, natomiast w samym 2016 r. przyrost naturalny był wyższy dla gminy Brańsk.

Wykres 8. Przyrost naturalny na 1000 ludności/zgony na 1000 ludności/ urodzenia żywe na 1000 ludności w gminie Brańsk w latach 2007 – 2016, wykres powiązany z tabelą.



	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,96	9,76	10,15	9,94	11,23	7,69	9,74	9,52	8,96	9,06	10,89	9,42	9,39	6,69	10,13
zgony	16,27	13,61	14,62	11,75	15,63	13,84	12,53	15,13	15,09	16,05	13,77	13,81	16,8	15,88	14,69
przyrost naturalny	-6,3	-3,85	-4,48	-1,81	-4,4	-6,15	-2,78	-5,62	-6,13	-6,99	-2,88	-4,39	-7,41	-9,2	-4,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.



W kształtowaniu sytuacji demograficznej istotne znaczenie mają migracje. Analiza liczby zameldowań i wymeldowań w gminie Brańsk wskazuje, że od 2002 do 2016 r. rocznie liczba osób meldujących się wynosiła średnio 49, zaś wymeldowujących się 78 osób. Większość zameldowań i wymeldowań odbywała się z miast, co w sposób szczególny zaznacza się w przypadku wymeldowań, gdzie do miast wyprowadziło się ponad dwa razy więcej osób niż na wieś. Migracje zagraniczne stanowią znikomą część ruchu migracyjnego. W okresie ostatnich 15 lat w gminie Brańsk zameldowało się 14 osób z zagranicy, natomiast wymeldowało 13. Zgodnie z danymi GUS ogółem saldo migracji w roku 2016 wynosiło -39, zatem nastąpił odpływ ludności z gminy. Od 2002 do 2016 r. saldo podlegało wahaniom, jednak niemal w każdym roku było ujemne (poza 2011 r., gdzie było na poziomie 2). Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób w 2016 r. wynosiło -6,6 i było niższe niż średnia dla powiatu bielskiego (-4,8) i województwa podlaskiego (-1,1).

Tabela 2. Saldo migracji w gminie Brańsk w latach 2007 – 2016.

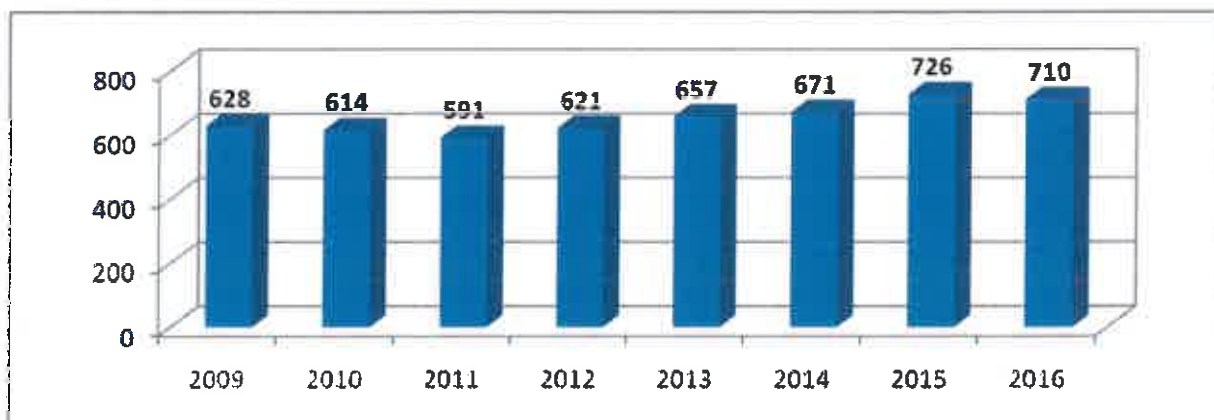
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
zameldowania ogółem	57	41	56	44	46	61	37	47	64	54	36	58	43	-	44
wymeldowania ogółem	80	77,0	73,0	84,0	87,0	92,0	59,0	72,0	67,0	52,0	92,0	97,0	73	-	83,0
saldo migracji	-23	-36	-17	-40	-41	-31	-22	-25	-3	2	-56	-39	-30	-	-39
saldo migracji na 1000 osób	-	-5,4	-2,6	-6,1	-6,3	-4,8	-3,5	-4,0	-0,5	0,3	-9,0	-6,3	-4,9	-	-6,6
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób	-	0,15	0,30	0,00	-0,93	0,16	0,63	0,00	0,31	0,00	-0,64	0,00	0,16	-	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS. („-” - brak danych)

### Opieka społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej z siedzibą w mieście Brańsk. W 2016 r. z pomocy ośrodka skorzystało 186 gospodarstw domowych (710 osób). Zatem udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2016 r. wyniósł 12%. Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik ten odznaczał się zasadniczo wzrostem i w stosunku do roku 2009 udział osób korzystających z pomocy społecznej wzrósł o 2%.

Wykres 9. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Brańsk w latach 2009 - 2016.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

### **Edukacja**

Na obszarze gminy Brańsk zlokalizowane jest 6 szkół podstawowych (z czego 1 jest szkołą filialną), a także 2 gimnazja. Są to:

- Szkoła Podstawowa im. por. Izydora Kołakowskiego w Domanowie,
- Szkoła Podstawowa w Mniu,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Holonkach,
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Chojewie,
- Szkoła Podstawowa w Domanowie, Szkoła Filialna w Świrydach,
- Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Glinniku,
- Publiczne Gimnazjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Oleksinie.

W związku z reformą edukacji gimnazja są stopniowo wygaszane.

Zgodnie z danymi GUS współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w 2016 r. wyniósł w gminie 70,25%, zaś dla szkół gimnazjalnych 61,54%. Są to wskaźniki zdecydowanie niższe niż średnia dla powiatu bielskiego (szkoły podstawowe – 91,68%, gimnazja – 92,90%) czy województwa podlaskiego (szkoły podstawowe – 94,06%, gimnazja – 95,74%).

Jest to zjawisko niepokojące, gdyż oznacza, że nie wszystkie dzieci w wieku szkolnym podejmują naukę. Tak niski współczynnik skolaryzacji może równocześnie wynikać z faktu, że znaczna część dzieci z gminy Brańsk uczęszcza do szkół poza gminą – przede wszystkim do szkół w mieście Brańsk. Wskazuje na to współczynnik skolaryzacji dla szkół podstawowych w tym mieście na poziomie 100,45. Zatem w mieście Brańsk jest więcej osób uczących się na danym poziomie kształcenia niż ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

W ramach Projektu „Edukacja dzieci naszą przyszłością – ośrodki wychowania przedszkolnego w gminie Brańsk” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w Gminie Brańsk od 1 września 2012 r. punkty przedszkolne działają przy Szkołach Podstawowych w Domanowie, Holonkach i Chojewie. Zostały one utworzone dla dzieci w wieku 3-5 lat. Zgodnie z danymi GUS w roku 2016 funkcjonowało 8 ośrodków wychowania przedszkolnego (tj. wliczając przedszkola, przedszkola specjalne, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne).

### **Kultura**

W gminie Brańsk zlokalizowane są 2 gminne ośrodki kultury, z których oba zlokalizowane są w Kalnicy. Jednym z nich jest Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury imienia Anny Dernowskiej w Kalnicy, zaś drugim Gminna Biblioteka Publiczna w Kalnicy. Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury stwarza organizacyjne i materialne warunki dla prowadzenia, inicjowania i wspierania wszelkich form działalności kulturalnej, w tym jest organizatorem wielu stałych imprez kulturalnych.

W 2008 r. w GOUK im. Anny Dernowskiej w Kalnicy utworzono Centrum Kształcenia i uruchomiono projekt „Wioska internetowa - kształcenie na odległość na terenach wiejskich” współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS. Otworzono również Izbę Pamięci Narodowej w GOUK.

W poszczególnych miejscowościach funkcjonują także świetlice wiejskie, wchodzące w skład GOUK w Kalnicy. Zlokalizowane są one we wsiach: Bronka, Brzeźnica, Chojewo, Dębowo, Domanowo, Glinnik, Holonki, Kadłubówka, Kalnica, Kiersnowo, Klichy, Koszewo, Lubieszce, Mień, Oleksin, Patoki, Poletyły, Popławy, Pruszancka Stara, Puchały Nowe, Puchały Stare, Spieszyn, Szmurły, Świridy, Załuskie Koronne, Załuskie Kościelne.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność zespołu folklorystyczno-ludowego „Mianka”, który istnieje od 1981 r. Poprzez śpiew i taniec, wnosi on istotny wkład w kultywowanie lokalnej tradycji i rozstawianie regionu. Dokonania artystyczne zespołu sytuują go w czołówce artystycznej ziemi podlaskiej.

### Kult religijny

Zdecydowana większość mieszkańców gminy Brańsk jest wyznania rzymskokatolickiego. Gmina należy do diecezji drohiczyńskiej i łomżyńskiej. W tabeli poniżej przedstawiono wykaz parafii rzymskokatolickich na obszarze gminy Brańsk, do których przynależą poszczególne sołectwa.

**Tabela 3. Wykaz parafii rzymskokatolickich na terenie gminy Brańsk, które przynależą do diecezji drohiczyńskiej.**

Nazwa parafii	Adres kościoła	Dane o parafii	Punkty duszpasterskie	Terytorium parafii
Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Doroty Dziewicy i Męczennicy – Diecezjalne Sanktuarium Maryjne	Domanowo 75 17-120 Brańsk	Założona: 1460 r. Erygowana: 04.02.1519 r. Mieszkańców: 1108 Katolików: 1108	– kościół parafialny pw. NMP Matki Zbawiciela – kaplica we Mniu pw. św. Alberta Chmielowskiego	Domanowo, Ferma, Markowo, Mień, Pasieka, Pietraszki, Pruszancka-Baranki, Pruszancka Stara
Parafia p.w. NMP Wspomożenia Wiernych w Klichach	Klichy 2A 17-120 Brańsk	Założona: 1930 r. Erygowana: 07.03.1952 r. Mieszkańców: 928 Katolików: 850	– kościół parafialny	Burchaty, Holonki, Klichy, Sielc, Solniki, Torule, Widźgowo, Wojtki, Żołoci
Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa w Chojewie	Chojewo 102 17-120 Brańsk	Założona: 05.08.1977 r. Erygowana: 23.05.1994 r. Mieszkańców: ok. 500 Katolików: 500	– kościół parafialny	Bodaczki z koloniami, Chojewo, Kiersnowo, Pace
Parafia Matki Bożej Królowej Świata w Szmurłach	Szmurły 96 17-120 Brańsk	Założona: 04.07.1980 r. Erygowana: 15.04.1994 r. Mieszkańców: 484 Katolików: 476	– kościół parafialny	Płonowo, Puchały Nowe, Szmurły, Spieszyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://drohiczyńska.pl>, inf. własne

Ponadto kilka miejscowości gminy należy do parafii zlokalizowanych poza granicami gminy Brańsk.

Tabela 4. Wykaz parafii rzymskokatolickich zlokalizowanych poza gminą Brańsk, do których przynależą sołectwa gminy.

Nazwa parafii	Adres kościoła	Dane o parafii	Punkty duszpasterskie	Terytorium parafii
Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Brańsku (w m. Brańsk)	ul. Kościelna 3 17-120 Brańsk	Dane o parafii: Założona: połowa XV w. Mieszkańców: 5490 Katolików: 5300	– kościół parafialny w m. Brańsk – kaplica w Oleksinie pw. Przemienienia Pańskiego – kaplica w Załuskich Koronnych pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy	Brańsk, Bronka, Brzeźnica, Glinnik, Kalnica, Kiersnówek, Majorowizna, Oleksin, Patoki, Popławy, Poletyły, Świridy, Załuskie Koronne, Załuskie Kościelne, Zanie
Parafia św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Topczewie	ul. Brańska 4 17-132 Wyszki	Założona: 1433 r. Mieszkańców: 2500 Katolików: 2000	– kościół parafialny – kaplica w Filipach pw. św. Jana Chrzyciela – kaplica w Lizie pw. św. Andrzeja Boboli – kaplica w Mierzwinie pw. Wniebowstąpienia Pańskiego	Bogusze, Budlewo, Falki, Filipy, Gawiny, Godzieby, Górskie, Kamienny Dwór, Koćmiery, Kożuszki, Liza Stara, Łukawica, Mierzwin Duży, Mierzwin Mały, Moskwin, Nowe Bagińskie, Olędzkie, Olszewek, Olszewo, Osówka, Ostrówek, Pierzchały, Sieśki, Stare Bagińskie, Topczewo, Trzeszczkowo, Wółka Pietkowska, Wółka Zaleska, Wypychy, Zalesie, Zdrojki.
Parafia świętych Apostołów Piotra i Pawła w Dołubowie	Dołubowo 81 A 17-306 Dziadkowice	Założona: 31.10.1465 r. Mieszkańców: ok. 1580 Katolików: 748	– kościół parafialny – kaplica (świątelnia) w Puchałach Starych	Chrościanka, Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia, Czarna Wielka, Dołubowo, Kolonia Sielc, Kolonia Smolugi, Puchały Stare, Siedlece, Smolugi, Targowisk, Wyręby, Zaminowo
Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Łubinie Kościelnym	Łubin Kościelny 49 17-100 Bielsk Podlaski	Założona: 14.08.1498 r. Mieszkańców: ok. 1500 Katolików: 1080	- kościół parafialny	Bodaki, Brześcianka, Bujnowo, Dębowo, Grabowiec, Kadłubówka, Koszewo, Łubin Kościelny, Łubin Rudoły, Malesze, Nowosady, Sierakowizna, Skrzypki Małe, Truski
Parafia Trójcy Przenajświętszej w Rudce	ul. Ks. M. Badowskiego 1 17-123 Rudka	Założona: 14.06.1442 r. Mieszkańców: ok. 1880 Katolików: 1690	- kościół parafialny – kaplica w Korycinach pw. Św. Józefa Robotnika – kaplica w Korycinach pw. Matki Bożej Jagodnej	Józefin, Karp, Koryciny, Lubieszcze, Olendy, Rudka
Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Hodyszewie – Sanktuarium Matki Bożej Pojednania	ul. ppłk. St. Platonoffa 40, 18-212 Nowe Piekuty		- kościół parafialny – kaplica na „Krynicy”	Hodyszewo, Joški, Kiewłaki, Ściony, Wodźki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://drohiczynska.pl>, inf. własne

### Zdrowie

Usługi medyczne zapewniane są przede wszystkim przez ośrodki zdrowia zlokalizowane w mieście Brańsk – trzy Niepubliczne Samodzielne Zakłady Opieki Zdrowotnej oraz jeden Publiczny Ośrodek Zdrowia oraz na terenie miejscowości Rudka – jeden Niepubliczny Samodzielny Zakład Opieki Zdrowotnej. Na terenie gminy funkcjonuje jedynie Niepubliczny Gabinet Podstawowej Opieki Zdrowotnej - Tor-Med W Holonkach Sc D., J. I S. Torczyńscy oraz apteka w Holonkach.

Najbliższy szpital oddalony jest o ok. 20km i zlokalizowany jest w Bielsku Podlaskim. Jest to Szpital Powiatowy ZOZ im. Rafała Czerwiakowskiego. Kolejne szpitale położone są w podobnych odległościach, zlokalizowane są w Ciechanowcu, Łapach i Wysokiem Mazowieckiem, oferują one jednak ograniczony zakres świadczeń medycznych.

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej w 2016 r. w gminie Brańsk udzielono 10900 porad lekarskich, co daje ok. 2 porady na mieszkańca. Dostęp do usług medycznych jest znacznie utrudniony, co jest szczególnie istotnym problemem dla osób starszych. Wskaźnik liczby przychodni na 10 tys. ludności, wynosił w 2016 r. 2 na 10 tys. mieszkańców, co jest zdecydowanie niższym wynikiem niż średnia dla powiatu (7 przychodni) i dla województwa (6 przychodni).

### Sport i rekreacja

Obecnie w gminie funkcjonuje 1 zarejestrowany klub sportowy. Jest to Gminny Klub Sportowy "Skorpion" Kalnica, liczący 30 członków.

Przy Ośrodku Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy powstało boisko wybudowane w ramach rządowego programu "Orlik 2012". Przy boisku tym zlokalizowana jest również siłownia plenerowa.

W miejscowościach Mień, Oleksin i Świrydą znajdują się boiska wiejskie, wyremontowane w ostatnich latach w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

### Administracja, instytucje i stowarzyszenia

Siedzibą władz gminy Brańsk jest miasto Brańsk. Tutaj też koncentruje się obsługa administracyjna gminy – zlokalizowany jest tutaj Urząd Gminy, Poczta, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”. Ponadto agencja pocztowa UP Brańsk znajduje się w Patokach.

Na terenie gminy Brańsk działa 13 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: w Klichach, Domanowie, Chojewie, Popławach, Koszewie, Oleksinie, Świrydach, Mniu, Lubieszczach, Glinniku, Kiersnowie, Szmurłach, Holonkach.

Na terenie gminy, w Załuskich Kościelnich, działa Stowarzyszenie Ekologiczne, zarejestrowane w 2015 r.

### Bezpieczeństwo

Komisariat Policji właściwy dla gminy Brańsk znajduje się w mieście Brańsk. Analizując poziom przestępczości w gminie należy zaznaczyć, że Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki

przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego dane dla gminy Brańsk są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gminy. Zgodnie z tymi danymi w 2016 roku w gminie Brańsk stwierdzono szacunkowo 69 przestępstw, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wskaźnik 11,55 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Brańsk wynosi 78,40% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego (69,80%) oraz dla całej Polski (66,50%).

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Brańsk najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 6,22 (wykrywalność 65%) oraz przeciwko mieniu - 5,24 (wykrywalność 61%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,42 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,29 (88%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,60 (97%).

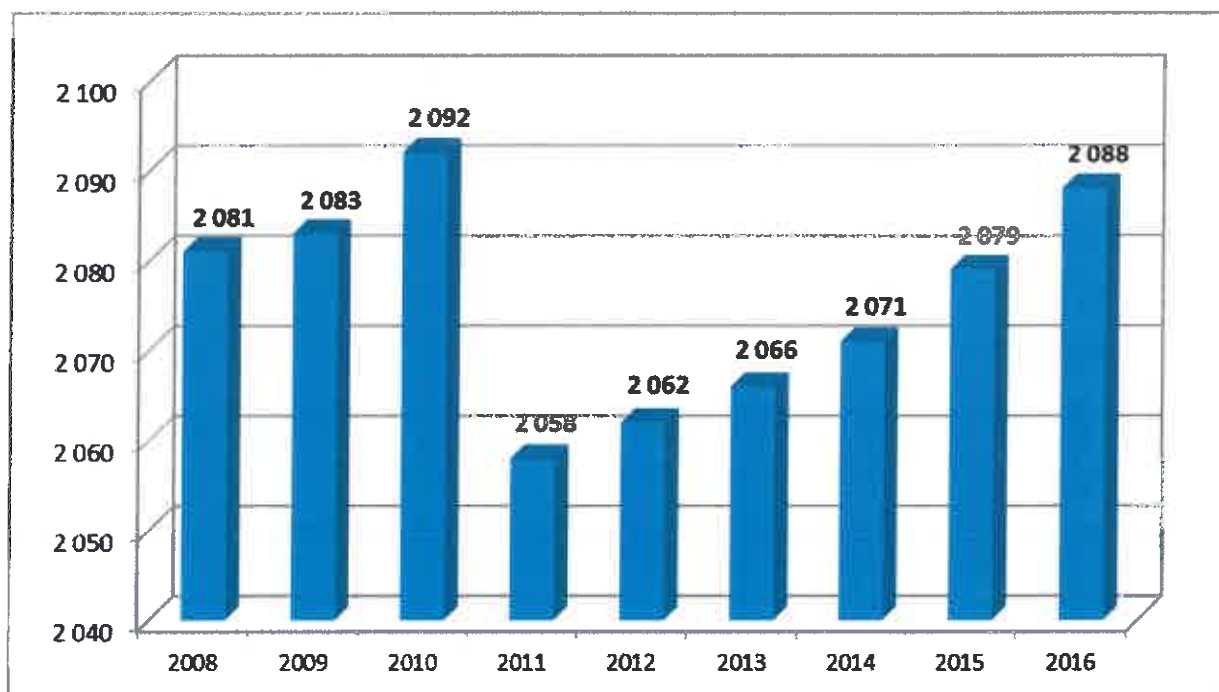
Dane: <http://www.polskawliczbach.pl>

### **Zasoby mieszkaniowe**

Zgodnie z danymi GUS w 2016 roku na terenie gminy Brańsk było zlokalizowanych 2088 budynków mieszkalnych, w których było 2074 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 183 976 m<sup>2</sup>. Od roku 2011 można zauważyć umiarkowany, jednak stały wzrost zasobu budynków mieszkalnych. Na przełomie roku 2010 i 2011 nastąpił nagły ubytek budynków mieszkalnych - o 34 obiekty, jednak do 2016 r. liczba ta ponownie osiągnęła niemal poziom z roku 2010. Od 2011 roku do 2016 roku rocznie liczba budynków mieszkalnych zwiększała się średnio o 6.

Natomiast w przypadku liczby mieszkań, izb oraz ogólnej powierzchni użytkowej mieszkań w okresie 2007 – 2016 zauważalny jest nagły przyrost w roku 2010. Liczba mieszkań zwiększyła się wtedy o 135, liczba izb o 521, zaś powierzchnia użytkowa wszystkich mieszkań o 9187 m<sup>2</sup>. Po roku 2011 wskaźniki te corocznie zwiększały się, jednak odznaczały się umiarkowanym przyrostem. Przyrost liczby mieszkań, porównując rok 2012 z 2011, zwiększył się o 3, zaś 2016 z 2015 r. już o 10 mieszkań. Powyższe dane wskazują na umiarkowany, ale systematyczny rozwój zabudowy mieszkaniowej.

Wykres 10. Liczba budynków mieszkalnych lub mieszkalno-usługowych w gminie Brańsk w latach 2008 – 2016.



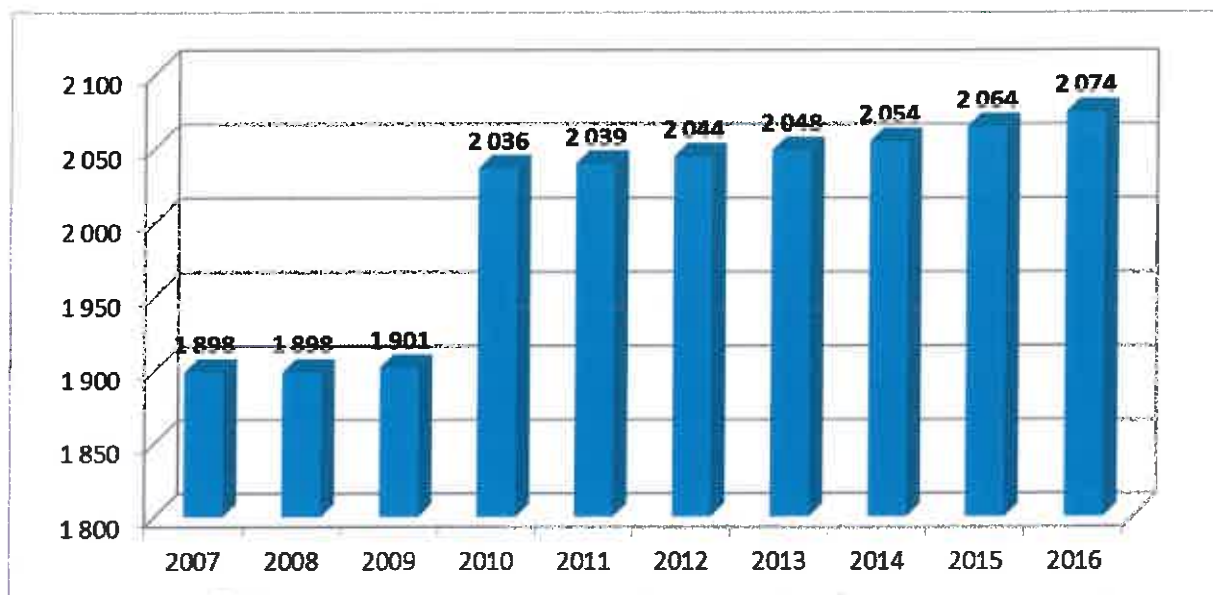
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 5. Liczba mieszkań, izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Brańsk w latach 2007 – 2016.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
mieszkania	1 898	1 898	1 901	2 036	2 039	2 044	2 048	2 054	2 064	2 074
izby	7 994	7 994	8 012	8 543	8 560	8 592	8 615	8 654	8 720	8 784
powierzchnia użytkowa mieszkań	167 675	167 675	168 144	177 331	177 712	178 699	179 470	180 441	182 165	183 976

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 11. Liczba mieszkań w gminie Brańsk w latach 2007–2016.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podobne trendy wykazują pozostałe wskaźniki, dotyczące mieszkalnictwa na terenie gminy Brańsk. Szczególne odchylenie od dosyć stabilnych trendów wykazał rok 2010. W roku tym w stosunku do roku poprzedniego przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania spadła o 1,4 m<sup>2</sup>, natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę wzrosła o 1,1 m<sup>2</sup>, zaś liczba mieszkań na 1000 mieszkańców wzrosła o 17,9. W okresie od 2011 do 2016 r. wskaźniki wykazywały już bardziej unormowane trendy. W 2016 r. w stosunku do roku 2010 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zwiększyła się o 1,5m<sup>2</sup> (wynosiła 88,7 m<sup>2</sup>), czyli w przeliczeniu na osobę o 2,8m<sup>2</sup> (osiągnęła wartość 30,6 m<sup>2</sup>), zaś liczba mieszkań o ponad 26 na 1000 mieszkańców (osiągnęła w 2016 r. wartość 350,6). Wzrasta przeciętna liczba izb w mieszkaniu oraz spada przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie oraz na 1 izbę. Należy zauważyć, że w znacznej mierze są to wskaźniki lepsze niż średnia dla powiatu czy województwa (np. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2016 r. wynosiła 77,8 m<sup>2</sup> w powiecie i 76,4 m<sup>2</sup> w województwie, przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosiła 4,14 w powiecie i 4,02 w województwie), co związane jest z dominacją zabudowy wielorodzinnej w miastach. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela

Tabela 6. Wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa dla gminy Brańsk w latach 2007 – 2016 oraz dla powiatu bielskiego i województwa podlaskiego w 2016 roku.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	powiat bielski 2016	woj. podlaskie 2016
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	88,3	88,3	88,5	87,1	87,2	87,4	87,6	87,8	88,3	88,7	77,8	76,4
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	26,3	26,6	26,9	28,0	28,3	28,8	29,4	29,9	30,6	31,1	32,8	28,7
mieszkania na 1000 mieszkańców	298,0	301,0	303,9	321,8	324,5	329,9	335,1	340,8	346,4	350,6	421,8	375,2
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	4,21	4,21	4,21	4,20	4,20	4,20	4,21	4,21	4,22	4,24	4,14	4,02



## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,36	3,32	3,29	3,11	3,08	3,03	2,98	2,93	2,89	2,85	2,37	2,67
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,80	0,79	0,78	0,74	0,73	0,72	0,71	0,70	0,68	0,67	0,57	0,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że w ostatnich latach warunki mieszkaniowe ulegają systematycznej poprawie. Tendencja wzrostowa średniej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę jest tendencją ogólnopolską, wynikającą z rozwoju społecznego i dążenia do poprawy jakości życia mieszkańców. Przy zachowaniu tendencji z ostatnich lat szacuje się, że przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Brańsk w przeliczeniu na jedną osobę w roku 2046 wynosić będzie ok. 90 m<sup>2</sup>.

W zasobie mieszkaniowym (komunalnym) Gminy w roku 2016 znajdowało się 9 mieszkań, o łącznej powierzchni użytkowej 543 m<sup>2</sup>. W ostatnich latach zasób ten zmniejszył się o 2 mieszkania, tj. o 60 m<sup>2</sup>. Ubytek nastąpił w roku 2013.

**Tabela 7. Liczba mieszkań w zasobie komunalnym gminy Brańsk oraz ich łączna powierzchnia użytkowa w latach 2009 – 2015.**

Rok	mieszkania ogółem	powierzchnia użytkowa mieszkań (m <sup>2</sup> )
2009	11	603
2013	11	603
2016	9	543

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zabudowa gminy Brańsk stanowi typową zabudowę zagrodową, o morfologii wsi ulicówki, bądź w niektórych przypadkach wielodrożnicy, jak np. Domanowo. Zabudowa gminy Brańsk tworzy mało rozproszoną strukturę. Zabudowę mieszkaniową stanowią głównie murowane budynki parterowe z poddaszem użytkowym. Gdziekolwiek można odnaleźć jeszcze zachowane starsze domy drewniane. Zabudowa typowo jednorodzinna wkracza bardzo sporadycznie, ze względu na typowo rolniczy charakter gminy i specyfikację zatrudnienia w sektorze rolniczym i około rolniczym.

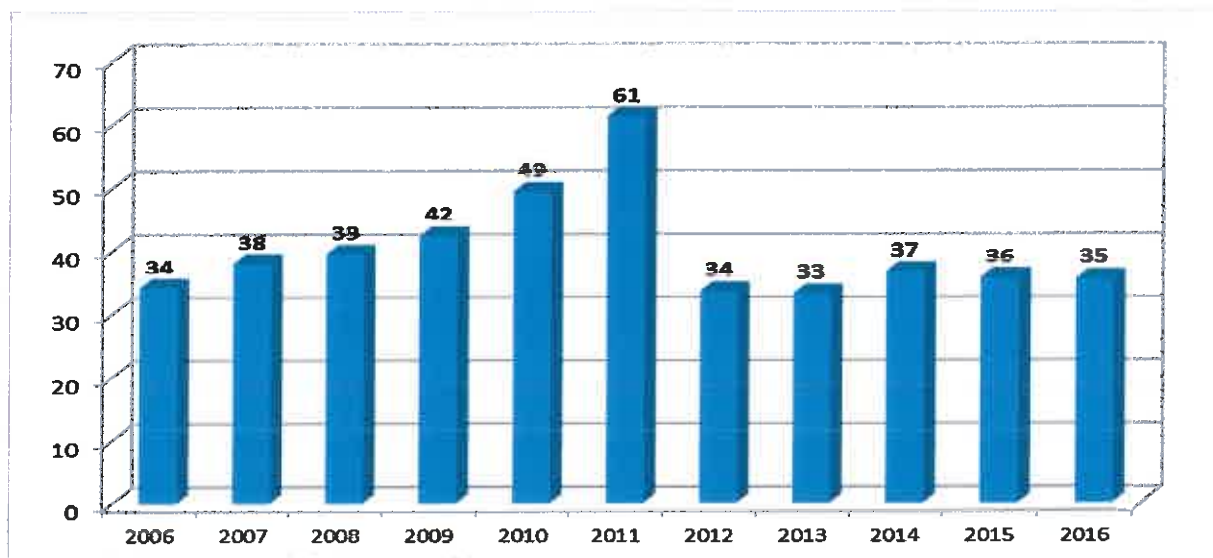
### Rynek pracy

W gminie Brańsk liczba osób pracujących przypadających na 1000 ludności wykazywała do roku 2011 stałą tendencję wzrostową. W stosunku do roku 2006 wskaźnik ten zwiększył się niemal dwukrotnie, osiągając wielkość 61 osób. Natomiast w roku 2012 możemy zauważyć nagły spadek tej liczby. Wskaźnik ten od 2012 r. utrzymuje się na dosyć stałym poziomie, oscylującym na poziomie 35 pracujących na 1000 osób. Jest to wartość zdecydowanie niższa niż średnia dla powiatu bielskiego, województwa podlaskiego, a także dla kraju, gdzie wskaźnik ten wynosi odpowiednio 196, 186 i 240 osób pracujących na 1000 ludności. Jest to przede wszystkim konsekwencją typowo rolniczego

charakteru gminy Brańsk, gdzie dominuje udział osób pracujących w rolnictwie w gospodarstwach indywidualnych, nieuwzględnionych w zestawieniu GUS. W roku 2016 udział pracujących kobiet w stosunku do ogólnej liczby osób pracujących przewyższał dwukrotnie udział mężczyzn. Liczba pracujących kobiet wynosiła 140, co stanowi ok. 66% wszystkich pracujących, zaś mężczyzn 70, co stanowi 33% wszystkich pracujących. Sytuacja taka wynika przede wszystkim z faktu, że znaczna część mężczyzn pracuje w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Należy zaznaczyć, że wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Brańsk więcej niż połowa osób pracuje poza gminą (120 osób/1000 mieszkańców) (dane <http://www.polskawliczbach.pl>).

**Wykres 12. Liczba pracujących na 1000 osób w gminie wiejskiej Brańsk w latach 2006 – 2016 (Liczba pracujących na 1000 osób ujmowana jest bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności).**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W strukturze zatrudnienia w powiecie bielskim dominuje sektor rolniczy, w którym pracuje niemal połowa aktywnych zawodowo mieszkańców (46,2%). Drugim z kolei, pod względem liczby zatrudnionych, sektorem jest przemysł i budownictwo, w którym pracuje 27,5% aktywnych zawodowo osób. W sektorze usług zatrudnionych jest 8,8%, a finansów 1,3% pracujących. W tabeli poniżej przedstawiono dla porównania strukturę zatrudnienia dla województwa podlaskiego.

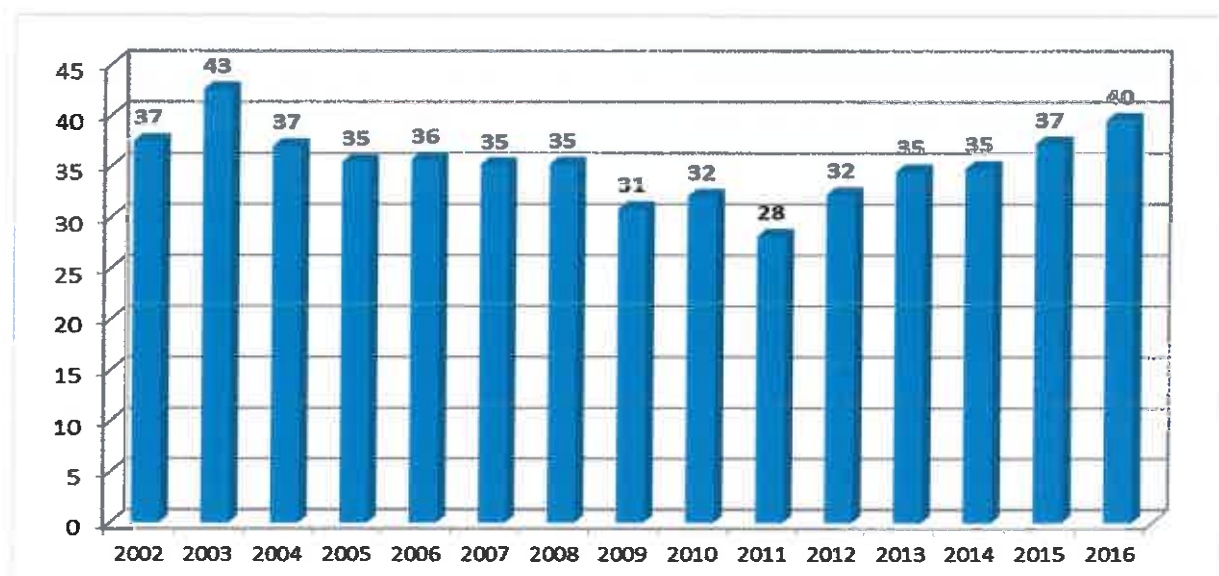
**Tabela 8. Porównanie udziału zatrudnionych w poszczególnych sektorach (rolniczym, przemysłowym i budownictwie, usługowym, finansowym) w województwie podlaskim, powiecie bielskim. (Zgodnie z GUS wskaźnik liczony bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane łącznie z rolnictwem indywidualnym i pracującymi w organizacjach, fundacjach, związkach (SOF), według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności).**

	pow. bielski	woj. podlaskie
rolniczy (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)	46,2%	37,0%
przemysł i budownictwo	27,5%	19,6%
usługowy (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)	8,8%	14,8%
finansowy (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)	1,3%	2,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.polskawliczbach.pl/>

Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie bielskim wynosi 4 272,54 zł, co odpowiada 99,60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce (dane na 2016 r.). Jest ono wyższe niż średnie zarobki brutto w województwie (3 767,20 zł).

**Wykres 13. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 osób w gminie Brańsk w latach 2002-2016.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Brańsk wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców na przestrzeni ostatnich 15 lat charakteryzowała się zasadniczo dwoma okresami odznaczającymi się dosyć stałymi tendencjami wzrostu i spadku. Do roku 2011 możemy zauważyć

stopniowy spadek liczby podmiotów gospodarczych, który to z liczby 43 w roku 2003 osiągnął niski poziom 28 podmiotów właśnie w roku 2011. Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast stała tendencja wzrostowa od roku 2011, która pozwoliła do 2016 r. osiągnąć poziom 40 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 osób (ogólna liczba podmiotów w 2016 r. wynosiła 234).

W przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2016 r. wyniosła 668, co jest wartością znacznie niższą niż wskaźnik dla powiatu bielskiego, gdzie było to 1145 podmiotów.

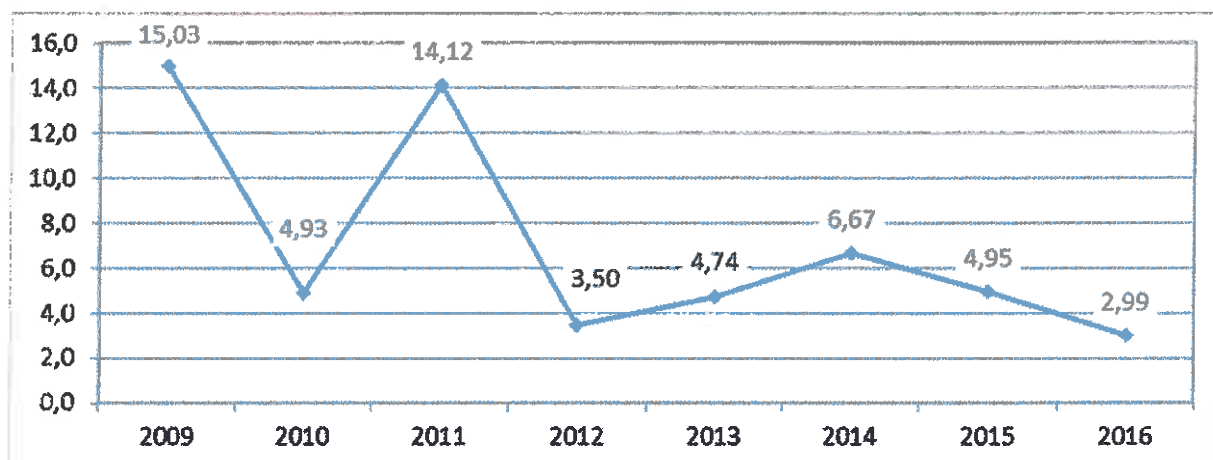
Należy zaznaczyć, że na bardzo niskim poziomie utrzymuje się w ostatnich latach liczba podmiotów wyrejestrowywanych, zatem prowadzona działalność gospodarcza utrzymuje się na rynku. W 2016 r. liczba ta wynosiła zaledwie 3% w stosunku do ogólnej liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Od 2009 r. w dwóch latach (2009 i 2011 r.) wyrejestrowanych było znacząco więcej podmiotów (15% i 14,1%), ale od 2014 r. udział podmiotów wyrejestrowywanych ulega stale obniżeniu. Należy zauważyć także, że w ostatnich latach powstało kilka nowych podmiotów sektora kreatywnego, oraz innych, wskazujących na stopniowy rozwój funkcji poza rolniczych w gminie.

**Tabela 9. Procentowy udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON oraz procentowy udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektorów: medycznego, kreatywnego, przetwórstwa rolno-spożywczego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów w gminie Brańsk w latach 2009 - 2016.**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]	15,0	4,9	14,1	3,5	4,7	6,7	5,0	3,0
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]	0,00	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,69
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]	0,00	0,00	33,33	0,00	11,76	0,00	5,88	3,85
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]	0,00	0,00	0,00	0,00	5,88	0,00	0,00	7,69

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 14. Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w latach 2009-2016 [%].



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przez osoby fizyczne prowadzona jest głównie działalność gospodarcza, z zakresu sekcji G i A według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), czyli z zakresu handlu hurtowego i detalicznego oraz rolnictwa i leśnictwa. Łącznie obejmuje ona 47% wszystkich prowadzonych przez osoby fizyczne działalności gospodarczych w gminie Brańsk (dane na 2016 r.). Ich liczba w stosunku do roku 2015 wzrosła, co jest pozytywnym zjawiskiem, jednak na przestrzeni lat 2012-2016 nie zarysowują się stałe tendencje wzrostowe lub spadkowe. Znaczący udział ma również sekcja F (budownictwo), która odnotowuje stały rozwój (w stosunku do roku 2012 o 11 podmiotów) i sekcja C (przetwórstwo przemysłowe). Liczba zakładów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym w 2016 r. osiągnęła wysoką liczbę w strukturze gospodarki gminy Brańsk, jednak od 2014 r. liczba podmiotów tego sektora nie uległa zmianie. Udział osób fizycznych prowadzących działalność z zakresu pozostałych sekcji odznaczają się zdecydowanie niższym udziałem, wynoszącym poniżej 8% (mniej niż 15 osób).

Tabela 10. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD 2007 w gminie Brańsk w latach 2012 – 2016.

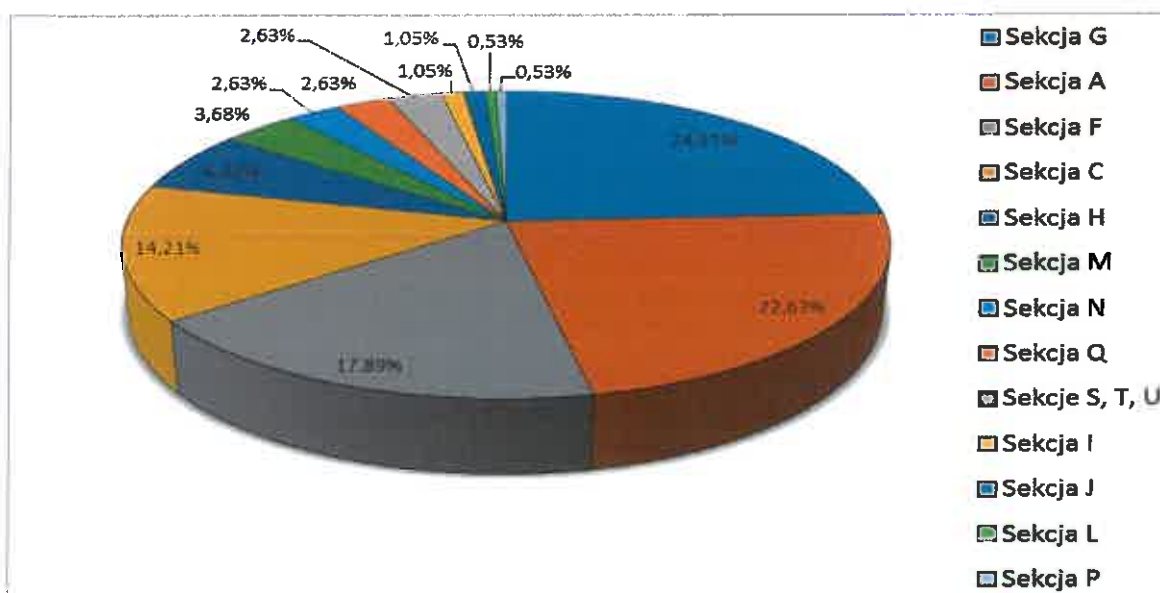
	2012	2013	2014	2015	2016
ogółem	161	171	169	181	190
Sekcja G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle)	37	36	42	39	46
Sekcja A (rolnictwo, leśnictwo, rybactwo i łowiectwo)	42	47	37	40	43
Sekcja F (budownictwo)	23	24	30	35	34
Sekcja C (przetwórstwo przemysłowe)	32	31	27	27	27
Sekcja H (transport i gospodarka magazynowa)	9	11	8	13	12
Sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)	3	5	6	7	7
Sekcja N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca)	3	5	6	6	5
Sekcja Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna)	2	2	3	3	5
Sekcje S, T, U (pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące	4	4	6	5	5

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

(usługi na własne potrzeby; organizacje i zespoły eksterytorialne)					
Sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi)	4	4	2	2	2
Sekcja J (Informacja i komunikacja)	0	0	1	1	2
Sekcja L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości)	0	0	0	1	1
Sekcja P (edukacja)	0	1	0	1	1
Sekcja B (górnictwo i wydobywanie)	1	1	1	1	0
Sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją)	1	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 15. Struktura rynku działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizycznej, według sekcji PKD 2007 w gminie Brańsk w roku 2016.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pozytywnym aspektem jest to, że ogólna liczba firm w analizowanym obszarze, prowadzonych przez osoby fizyczne, rośnie i w stosunku do roku 2012 zwiększyła się o 29 podmiotów. Stanowi to wzrost o ponad 18%. Ogólna liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2016 r. osiągnęła poziom 190 osób. Należy zauważyć jednocześnie, że wzrost ten odnotował się niemal we wszystkich sektorach gospodarki.

Ze względu na specyfikę gminy Brańsk, większość prowadzonej działalności gospodarczej związana jest z rolnictwem, usługach z nim związanych i przetwórstwem rolno-spożywczym. Istniejące rodzinne gospodarstwa rolne stanowią dobrą bazę surowcową dla przetwórstwa rolno-spożywczego, szczególnie mleczarskiego. Ponadto funkcjonują gospodarstwa specjalistyczne, zajmujące się hodowlą gęsi, owiec, trzody chlewnej. Działają zakłady związane z rzeźnictwem, np. w Patokach i Brzeźnicy. Na terenie gminy Brańsk sprawnie działają również tartaki - w Kalnicy, Popławach, Spieszynie, Dębowie. W Olszewku funkcjonuje zakład produkcji ram do obrazów, wykonywanych technologią XIX wieczną. Jego główna produkcja jest eksportowana na rynek zachodni. W Kalnicy znajduje się stacja paliw i sala weselna. Na terenie gminy Brańsk funkcjonują również domy opieki: „Dom Seniora Atos” w Holonkach oraz „Domowe Zacisze” w Koszewie.

### Bezrobocie

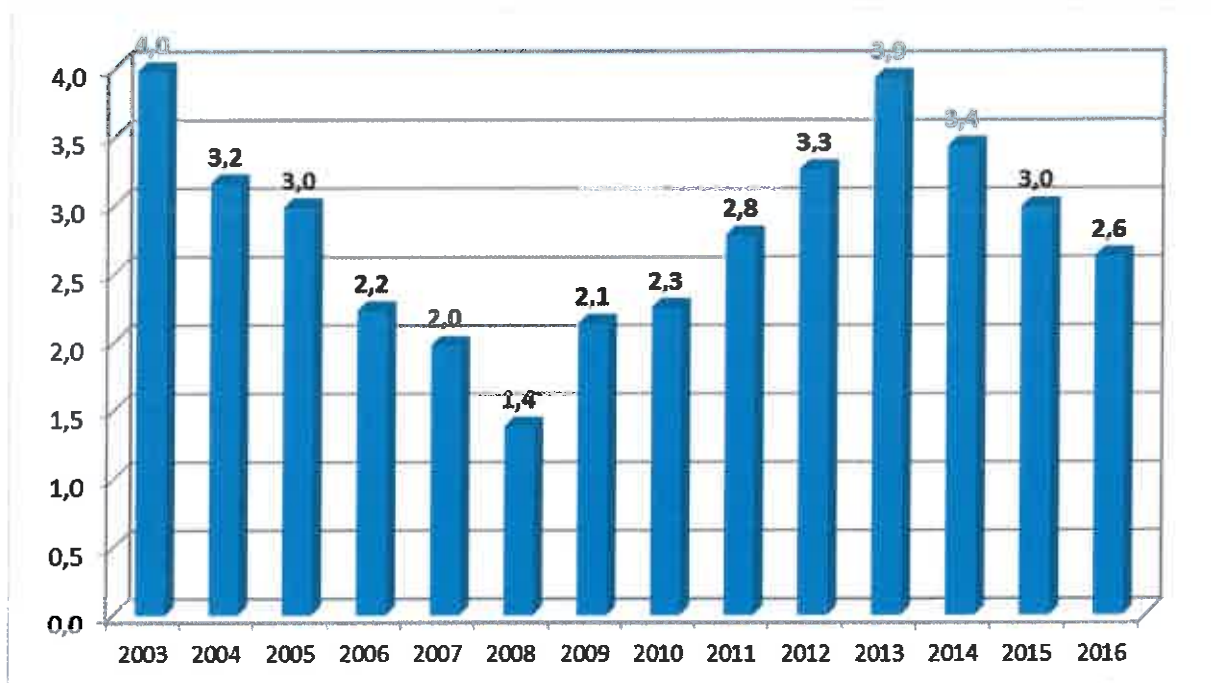
Sytuację na rynku pracy obrazuje również stopa bezrobocia oraz liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych. Stopa bezrobocia, rozumiana jako stosunek liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych do liczby ludności w wieku produkcyjnym, w 2016 r. dla gminy Brańsk wyniosła 2,6%. Co istotne od 2013 r. wskaźnik ten ulega stale obniżeniu - w stosunku do roku 2013 bezrobocie zmniejszyło się o 1,3%, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem. Obecnie w stosunku do średniej dla powiatu i województwa stopa bezrobocia w gminie Brańsk jest zdecydowanie niższa (dla powiatu wskaźnik ten wynosi 5,0%, zaś dla województwa 6,5%). Wskaźnik ten jest również znacząco niższy niż średnia dla kraju – 5,6%. Należy zaznaczyć jednak, że na przestrzeni ostatnich ponad 10 lat nie jest to wskaźnik najniższy, gdyż w 2008 r., po stałym spadku, osiągnął on niski poziom 1,4%. Nieznacznie więcej osób bezrobotnych w gminie jest mężczyzn niż kobiet.

W analogiczny sposób na przestrzeni lat kształtowała się liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych. W 2016 r. były to 92 osoby.

Należy jednak równocześnie pamiętać o problemie ukrytego bezrobocia w gminach wiejskich, gdzie większość osób jest zatrudniona w rolnictwie i nie jest objęta oficjalną statystyką, co uniemożliwia rzetelne przedstawienie danych potwierdzających skalę tego zjawiska.

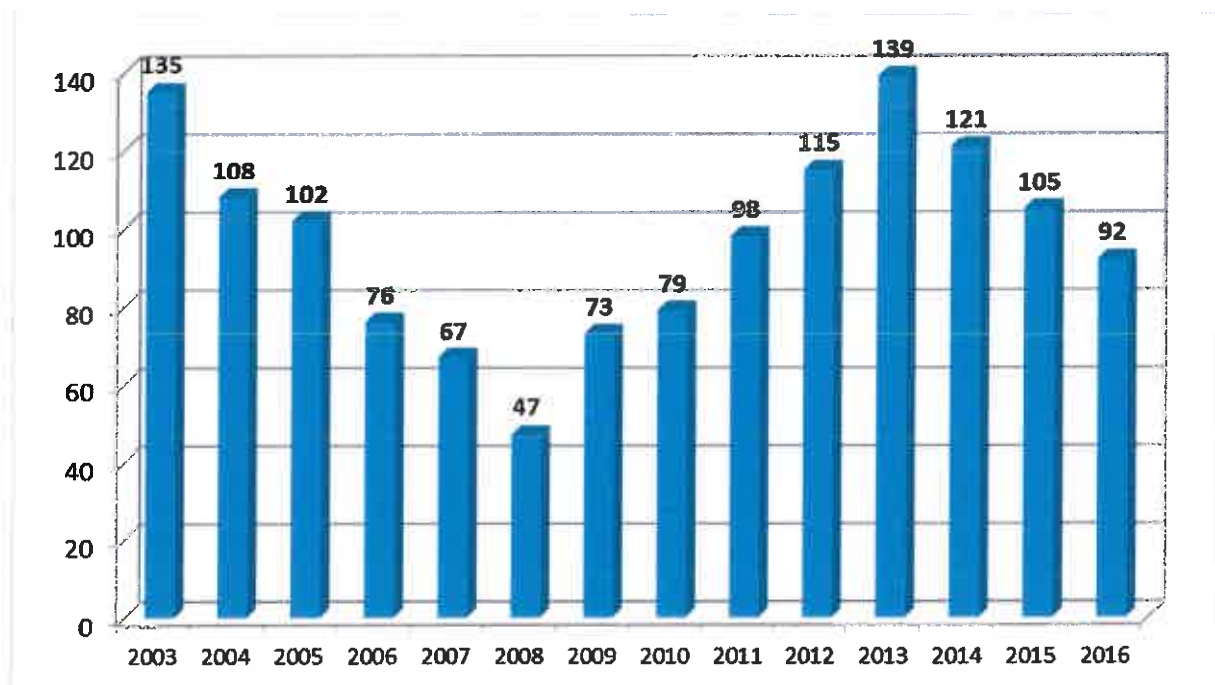
## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Wykres 16. Procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Brańsk w latach 2007 - 2016.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 17. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Brańsk w latach 2007 - 2016.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

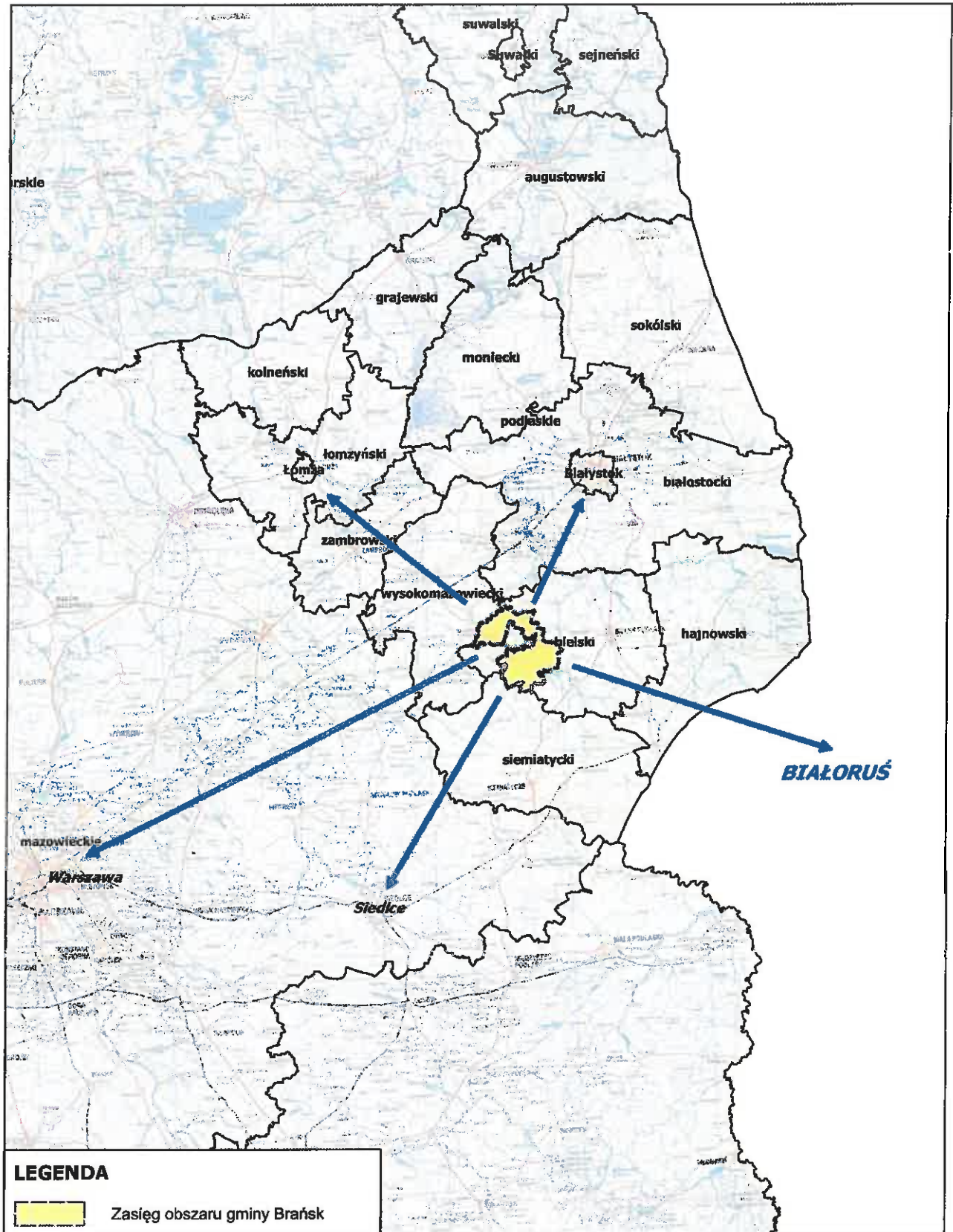


### 4.3. POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE GMINY

Położenie gminy Brańsk w odległości około 65 km od granicy z Białorusią daje duże możliwości do współpracy gospodarczej z chłonnym rynkiem wschodnim. Ponadto gmina jest częścią „Zielonych Płuc Polski”. Obszar ten swym zasięgiem obejmuje województwo podlaskie oraz część województwa warmińsko-mazurskiego, mazowieckiego, pomorskiego i kujawsko-pomorskiego. Gmina Brańsk powiązana jest z tym obszarem poprzez jedne z najcenniejszych w kraju i Europie systemy ekologiczne, które stanowiły o wyznaczeniu granic obszaru „Zielonych Płuc Polski”.

Tereny przygraniczne w sąsiednich gminach zagospodarowane są w podobny sposób jak obszar gminy Brańsk. Są to tereny głównie rolnicze bądź leśne. Zabudowa w tych obszarach zlokalizowana jest w znacznej większości przy ciągach komunikacyjnych łączących sąsiadujące ze sobą gminy, rzadko jest to zabudowa zwarta.

Rysunek 4. Powiązania zewnętrzne gminy Brańsk



Źródło: opracowanie własne

#### 4.4. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dnia 20 marca 1984 podjęto uchwałę nr XXXIII/135/84 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Brańsku w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Brańsk, sporządzonego w skali 1:10000. W kolejnych latach plan ten był zmieniany na niewielkich obszarach, które dotyczyły pojedynczych działek. Zmiany planu miejscowego zostały wprowadzone na podstawie uchwał nr:

- II/10/98 Rady Gminy w Brańsku z dnia 4 grudnia 1998 r. – wyznaczenie terenu powierzchniowej eksploatacji kruszywa w miejscowości Świridy,
- XII/79/99 Rady Gminy Brańsk z dnia 15 listopada 1999 r. – wyznaczenie terenu:
  - przemysłowo – składowego i usługowego, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Kalnica,
  - zabudowy usługowo – rzemieślniczej i rekreacyjnej, na obszarze dotychczas w planie przeznaczonym pod zabudowę przemysłowo – składową, w miejscowości Brzeźnica,
  - zabudowy przemysłowo – składowej i usługowej, na obszarze dotychczas w planie przeznaczonym pod Spółdzielnię Kółek Rolniczych, w miejscowości Kadłubówka,
  - zabudowy przemysłowej, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Popławy,
  - zabudowy przemysłowej, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Glinnik,
- XXIII/153/01 Rady Gminy Brańsk z dnia 28 kwietnia 2001 r. – wyznaczenie terenu:
  - zabudowy usługowej z zakresu obsługi turystyki, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Holonki,
  - zabudowy przemysłowej, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Lubieszce,
- XXXIV/224/02 Rady Gminy Brańsk z dnia 10 października 2002 r. – wyznaczenie terenu pod zabudowę produkcyjną (zakład przetwórstwa mięsnego – ubojnia, masarnia), na obszarze dotychczas w planie przeznaczonym pod zabudowę zagrodową, w miejscowości Patoki.

Następnie w 2003 roku, zapewne w związku z treścią art. 87 pkt. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uchwalono Uchwałą Nr VIII/53/03 Rady Gminy Brańsk z dnia 30 października 2003 r. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk dla całego jej obszaru. Ponadto w tej samej uchwale utrzymano w mocy ustalenia zawarte w zmianach miejscowego planu ogólnego z 1984 roku z wyjątkiem obszaru wsi Olendy, który wszedł w skład gminy sąsiedniej Rudka. W kolejnych latach tj. 2008, 2009, 2014 oraz w pierwszej połowie 2018 roku podjęto uchwały w sprawie zmiany planu miejscowego przyjętego 30 października 2003 roku.

Również były to zmiany punktowe dotyczące pojedynczych działek. Powyższe zmiany zostały wprowadzone na podstawie uchwał nr:

- XIV/113/08 Rady Gminy Brańsk z dnia 29 września 2008 r. – wyznaczenie terenu:
  - zabudowy zagrodowej, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Pietraszki,
  - powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Świridy,
  - przemysłowego, na obszarze dotychczas w planie rolniczym, w miejscowości Olszewek,
  - rolnego, na obszarze dotychczas w planie przeznaczonym pod usługi oświaty, w miejscowości Popławy,
  - do zalesienia, na obszarach dotychczas w planie rolniczych, w miejscowościach: Popławy, Świridy, Szmurły, Domanowo, Kadłubówka.
- XXI/176/09 Rady Gminy Brańsk z dnia 30 września 2009 r. – wyznaczenie terenu zabudowy usług sportu i rekreacji, w miejscowości Kiersnówek.
- XXIII/217/14 Rady Gminy Brańsk z dnia 29 kwietnia 2014 r. - zmiana ta dotyczyła pojedynczych działek w miejscowościach: Koszewo, Kalnica, Kiersnówek, Pietraszki, Domanowo, Brzeźnica, Popławy, Hołonki, Mień, Pruszanica Baranki, Klichy, Świridy, Kiersnowo, Szmurły oraz Glinnik, na obszarze których wprowadzono tereny:
  - z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z dopuszczeniem usług, w tym turystycznych, sportowych, rekreacyjnych i rzemiosła nieuciążliwego,
  - z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę usługową, rzemieślniczą, handlową, gastronomiczną, turystyczną i rekreacyjną,
  - z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę zagrodową,
  - z podstawowym przeznaczeniem pod przemysł, składy, magazyny, budownictwo, usługi i rzemiosło,
  - z podstawowym przeznaczeniem pod powierzchniową eksploatację surowców mineralnych,
  - z podstawowym przeznaczeniem pod drogę klasy D jako ciągu pieszo-jezdnego,
  - z podstawowym przeznaczeniem pod parking,
  - leśne.
- XXVI/292/2018 Rady Gminy Brańsk z dnia 23 marca 2018 r. – wyznaczenie terenu powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych, w miejscowości Oleksin.

Obecnie na obszarze gminy Brańsk obowiązuje plan miejscowy dla obszaru całej gminy uchwalony w 2003 roku wraz z jego wyżej wymienionymi uchwalonymi fragmentarycznymi zmianami. Wyznaczono w nim następujące podstawowe przeznaczenia terenów:

a) tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej - MR,

- b) tereny zabudowy usługowej przeznaczone dla realizacji celów publicznych i innych - U,
- c) tereny przemysłu, składów, budownictwa - P,
- d) tereny urzędzeń obsługi rolnictwa - RUP,
- e) tereny cmentarzy - ZC,
- f) tereny wód, regulacji stosunków wodnych i urzędzeń zaopatrzenia w wodę - W,
- g) tereny odprowadzania ścieków i usuwania nieczystości - N,
- h) tereny urzędzeń i tras komunikacyjnych - K,
- i) tereny urzędzeń i tras urzędzeń energetycznych - E,
- j) tereny urzędzeń i tras łączności - Ł,
- k) tereny rolne - RP, RZ,
- l) tereny leśne - RL,
- m) tereny z zakazem zabudowy - ZZ.

Poniżej zestawiono w tabeli wszystkie plany miejscowe Gminy Brańsk wraz z datami i numerami uchwał.

**Tabela 11. Wykaz planów miejscowych wraz z numerem uchwały.**

Nr uchwały	Data uchwały	Uchwała w sprawie	Obowiązuje
II/10/98	04.12.1998 r.	Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
XII/79/99	15.11.1999 r.	Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
XXIII/153/01	28.04.2001 r.	Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
XXXIV/224/02	10.10.2002 r.	Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
VIII/53/03	30.10.2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
XIV/113/08	29.09.2008 r.	Zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
XXI/176/09	30.09.2009 r.	Zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
XXIII/217/14	29.04.2014 r.	Zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak

XXVI/292/2018	23.03.2018 r.	Zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Brańsk	tak
---------------	---------------	---	-----

Źródło: Opracowanie własne

#### 4.5. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

Gmina Brańsk wg. aktualnej ewidencji gruntów i budynków (*stan na 07.2017 rok, dane pozyskane z PODGiK w Bielsku Podlaskim*) zajmuje powierzchnię ok. 22 735 ha. Struktura użytkowania gruntów jest typowa dla gminy rolniczej. Grunty rolne, sady, łąki i pastwiska zajmują łącznie 77,95% powierzchni gminy, co podkreśla charakter rolniczy gminy. Lesistość gminy jest na poziomie 15,24%, co jest wskaźnikiem dużo poniżej średniej od lesistości kraju będącej na poziomie ok. 29,5% i docelowego poziomu lesistości kraju, który według założeń Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w 2050 powinien wynieść 33%. (źródło: <https://stat.gov.pl/> - rocznik statystyczny 2016).

W związku z powyższym pomimo charakteru rolniczego gminy zasób obszarów leśnych powinien być sukcesywnie zwiększany. Grunty zabudowane stanowią ok. 2% powierzchni gminy, z czego większość stanowią grunty rolne zabudowane – obrazuje to charakter rolniczy gminy oraz występowanie znacznej ilości zabudowy zagrodowej. Działki zajęte pod drogi zajmują nieco ponad 2,5% powierzchni gminy. Podział na poszczególne użytki wraz z ich powierzchnią przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 12. Struktura użytkowania gruntów w gminie Brańsk.**

Struktura użytkowania gruntów w gminie Brańsk		
Rodzaj użytku	powierzchnia [ha]	powierzchnia [%]
B – tereny zabudowane	16,05	0,07%
Br – grunty rolne zabudowane	482,18	2,12%
dr – drogi	596,97	2,63%
R – grunty orne	11 012,25	48,44%
S - sady	52,12	0,23%
ł – łąki trwałe	2 558,29	11,25%
Ps – pastwiska trwałe	4 099,32	18,03%
Ls – lasy	3 466,66	15,24%
Lz – grunty zadrzewione i zakrzewione	111,43	0,49%
W – wody	219,94	0,97%
N - nieużytki	89,76	0,39%
K – użytki kopalne	29,14	0,13%
Tr – tereny różne	1,19	0,01%
Suma	22 735,30	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z PODGiK, stan na 08.2017.

Według ostatniego powszechnego spisu rolnego (2010 rok) w gminie Brańsk odnotowano 1258 gospodarstw utrzymujących się z działalności rolniczej o średniej powierzchni w skali gminy wynoszącej 14,66 ha. Największy odsetek stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15 ha – 31,2% co potwierdza wybitnie rolniczy charakter gminy. Sytuację tą potwierdza także bardzo mały odsetek gospodarstw poniżej 1 ha – tylko 26. Dokładną liczbę gospodarstw w stosunku do grup powierzchniowych gospodarstw przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 13. Struktura powierzchniowa gospodarstw w gminie Brańsk.**

Ilość gospodarstw w stosunku do powierzchni					
Powierzchnia:	do 1 ha	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Ilość gospodarstw [szt]:	26	223	358	259	392
[%]	2,0	17,7	28,5	20,6	31,2
<b>Suma: 1258 gospodarstwa</b>					

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z BDL (<http://bdl.stat.gov.pl>).

Na obszarze gminy Brańsk nie występują gleby klasy I i II. Dominujące gleby to grunty orne klasy IVa (20,12%) i IVb (14,17%), które łącznie zajmują ok. 35% powierzchni gruntów rolnych w gminie. Gruntów klasy III jest stosunkowo dużo – stanowią ok. 15,75% powierzchni gruntów rolnych w gminie, co stwarza dobre warunki do rozwoju produkcji roślinnej. Strukturę gruntów rolnych wg. klasoużytków w gminie Brańsk przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 14. Struktura gruntów rolnych w gminie Brańsk w podziale na klasoużytki.**

Struktura gruntów rolnych w gminie Brańsk		
rodzaj klasoużytku	powierzchnia [ha]	powierzchnia [%]
łIII	246,97	1,34%
łIV	1 642,02	8,90%
łV	560,89	3,04%
łVI	201,44	1,09%
PsIII	539,49	2,92%
PSIV	2 076,10	11,25%
PsV	1 502,70	8,14%
PsVI	297,89	1,61%
RIIIa	71,70	0,39%
RIIIb	2 049,03	11,10%
RIVa	3 711,36	20,12%
RIVb	2 614,77	14,17%
RV	2 157,43	11,69%
RVI	781,50	4,24%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z PODGiK, stan na 08.2017.

Strukturę gruntów rolnych w rozbiciu na klasy gruntu przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 15. Struktura gruntów rolnych w gminie Brańsk w podziale na klasy gleb.**

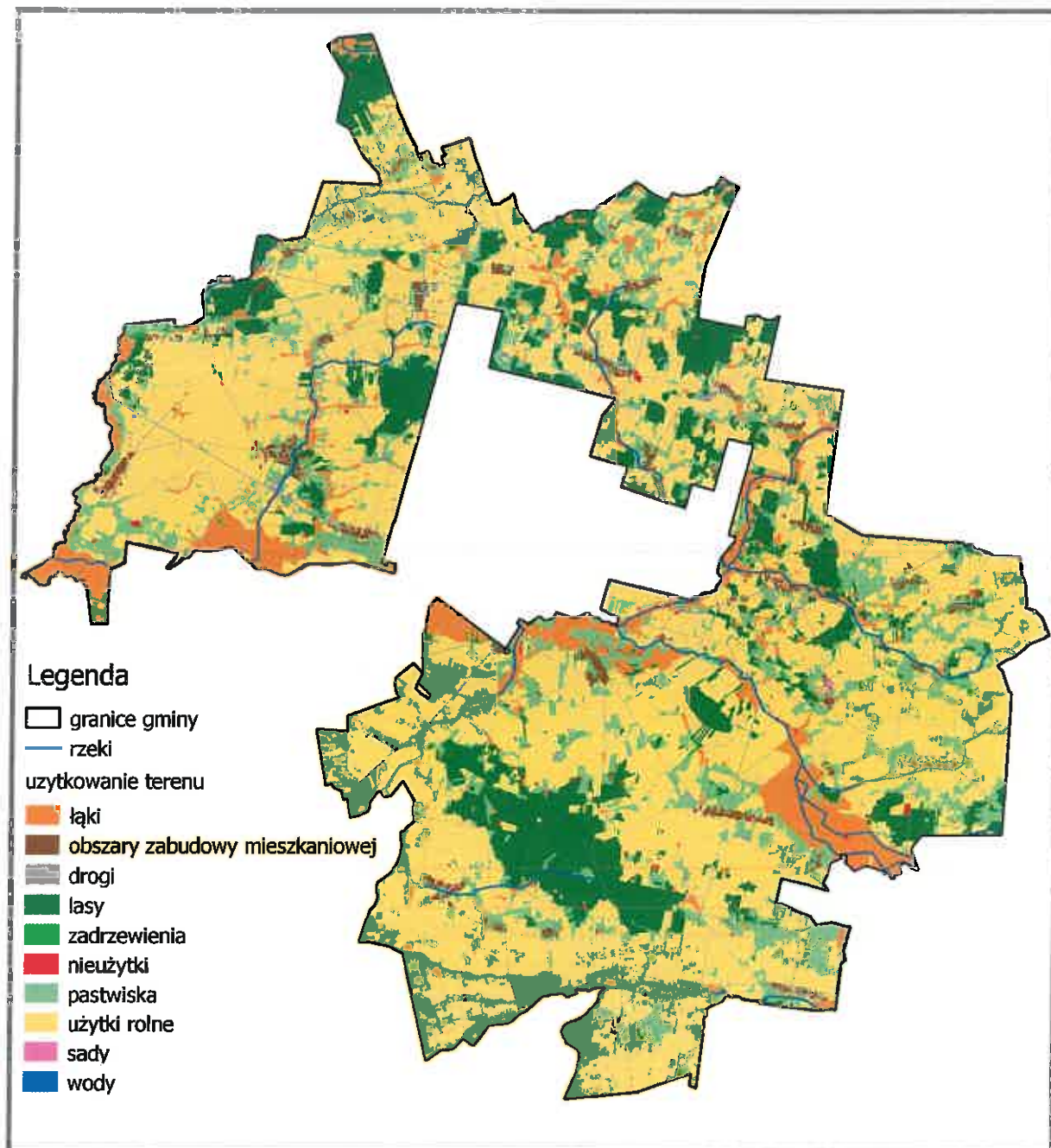
Struktura gruntów rolnych w gminie Brańsk		
klasa gruntu	powierzchnia [ha]	powierzchnia [%]
III	786,46	4,26%
IIIa	71,7	0,39%
IIIb	2 049,03	11,10%
IV	3 718,12	20,15%
IVa	3 711,36	20,11%
IVb	2 614,77	14,17%
V	4 221,02	22,87%
VI	1 280,83	6,94%
<b>Suma</b>	<b>18 453,29</b>	<b>100,00%</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z PODGiK, stan na 08.2017.

Struktura użytkowania gruntów przedstawiona jest na poniższej mapie gminy Brańsk. Grunty rolne przeważają w części zachodniej oraz wschodniej, przedzielone są kompleksami leśnymi, z których największe arealy znajdują się w części południowej i północnej gminy. Nie wyróżnia się istotnych skupisk terenów zabudowanych. Tereny zabudowane na tle gminy tworzą kilkadziesiąt niewielkich powierzchniowo enklaw wśród terenów rolniczych. Łąki i pastwiska występują głównie w dolinie rzeki Nurzec.



Rysunek 5. Struktura użytkowania gruntów w gminie Brańsk.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SWDE.

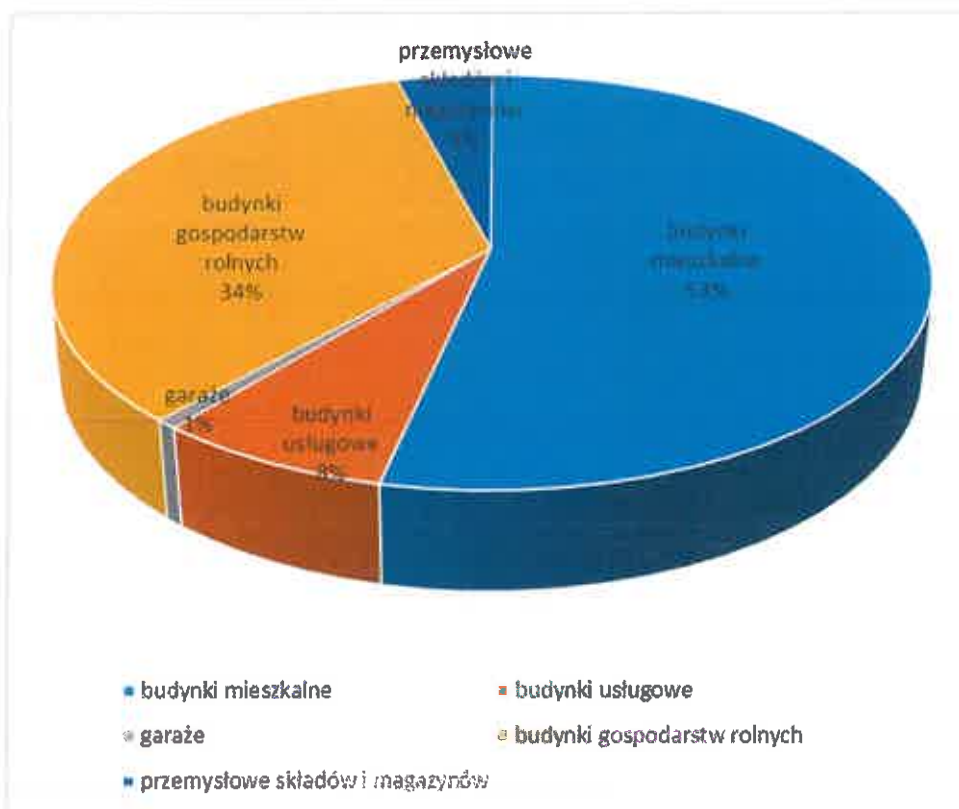
#### 4.6. POZWOLENIA NA UŻYTKOWANIE BUDYNKÓW 2005 – 2015

Do oceny dynamiki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym niezbędne jest również przeanalizowanie ilości oddawanych do użytkowania budynków w podziale na funkcje zabudowy.

W latach 2005 - 2016 w gminie Brańsk zostało oddane do użytkowania 78 nowych budynków mieszkalnych, co daje średnią 6,5 budynku mieszkalnego na rok. Zauważalny jest znaczny wzrost

dynamiki powstawania nowych budynków mieszkalnych w latach 2013 - 2016 kiedy to powstało 41 takich budynków czyli ponad 50% z ostatnich 12 lat. Średnio rocznie w ostatnich 4 latach powstało ponad 10 budynków mieszkalnych przy średniej na poziomie około 4,6 w latach poprzednich. Wartość ta potwierdza niski popyt w gminie na budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne. Liczba oddanych do użytkowania budynków mieszkalnych wynika wprost z danych demograficznych (ujemne saldo migracji i przyrost naturalny).

Wykres 18. Struktura wydanych pozwoleń na użytkowanie z podziałem na rodzaj budynku.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL stan na 08.2017.

Dane przedstawione w poniższej tabeli obrazują lata 2005 – 2016, dla których możliwe było pozyskanie informacji o ilości oddanych do użytkowania pozostałych typów budynków. Z tabeli jednoznacznie wynika, iż największy przyrost ilości budynków (poza mieszkalnymi) dotyczy budynków gospodarstw rolnych. Biorąc pod uwagę fakt, iż grupa budynków przemysłowych składowych i magazynowych obejmuje również silosy, które często wiążą się z obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych to okazuje się, iż 85 % budynków niemieszkalnych, które powstały w gminie Brańsk w latach 2005 – 2016 związanych jest z rolnictwem lub jego obsługą. Znikoma ilość budynków handlowo – usługowych świadczy z kolei o niskim dotychczas popycie na tego typu obiekty. Przypuszczać należy, że w większości przypadków potrzeby handlowo – usługowe mieszkańców gminy zaspokajane są w mieście Brańsk, które tworzy dla gminy Brańsk centrum usługowo-administracyjne będące jednocześnie odrębną jednostką administracyjną. Brak nowych budynków zamieszkania zbiorowego, oraz niewielka ilość hoteli i zakwaterowania turystycznego może świadczyć o tym, że miejsca noclegowe w gminie powstają w zasadzie tylko w ramach usług agroturystycznych lokalizowanych w istniejących budynkach związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego lub odpowiednie

zaplecze noclegowe stworzone zostało w mieście Brańsk. Tendencje te są oczywiste biorąc pod uwagę pozostałe uwarunkowania rozwoju gminy oraz jej położenie względem miasta Brańsk.

Podsumowując analizę danych dotyczących ilości budynków oddanych do użytkowania wskazać należy, że w gminie następuje rozwój zabudowy związanej z mieszkalnictwem oraz prowadzeniem gospodarstw rolnych i ich obsługi, jednakże rozwój ten jest mało dynamiczny.

**Tabela 16. Ilość wydanych pozwoleń na użytkowanie z podziałem na rodzaj budynku.**

Rodzaj budynku	Ilość budynków oddana do użytkowania
budynki mieszkalne	78
budynki zbiorowego zamieszkania	0
budynki hoteli	2
inne budynki zakwaterowania turystycznego	6
budynki biurowe	0
budynki handlowo-usługowe	1
garaże	1
budynki gospodarstw rolnych	50
budynki usług publicznych	2
przemysłowe składów i magazynów	6
<b>Razem</b>	<b>146</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL stan na 08.2017.

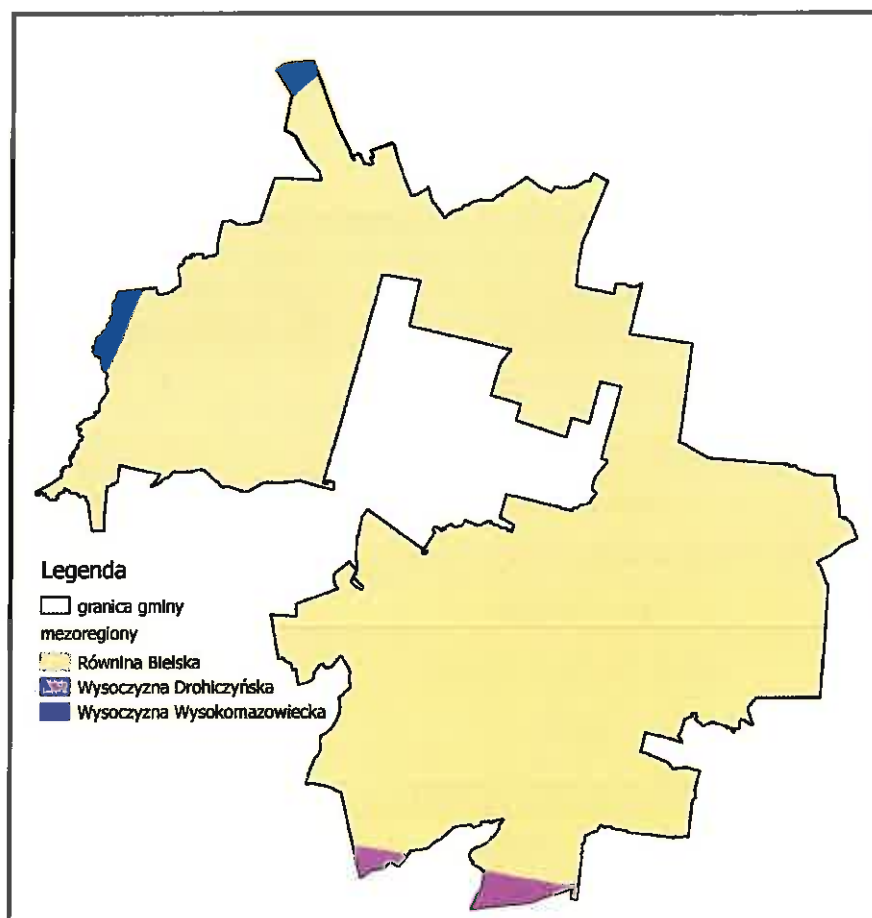
## **5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO, ORAZ WYMOGÓW ICH OCHRONY**

### **5.1. CHARAKTERYSTYKA ELEMENTÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO**

#### **Uwarunkowania geologiczne i geomorfologiczne**

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Kondrackiego prawie cały obszar gminy Brańsk położony jest w granicy mezoregionu Równina Bielska. Północno zachodni fragment gminy znajduje się w zasięgu Wysoczyzny Wysokomazowieckiej, a skrajnie południowa część zaliczana jest do Wysoczyzny Drohiczyńskiej. Wszystkie wymienione jednostki są częścią makroregionu Nizina Północnopodlaska.

Rysunek 6. Gmina Brańsk na tle mezoregionów wg Kondrackiego.



Źródło: Opracowanie własne.

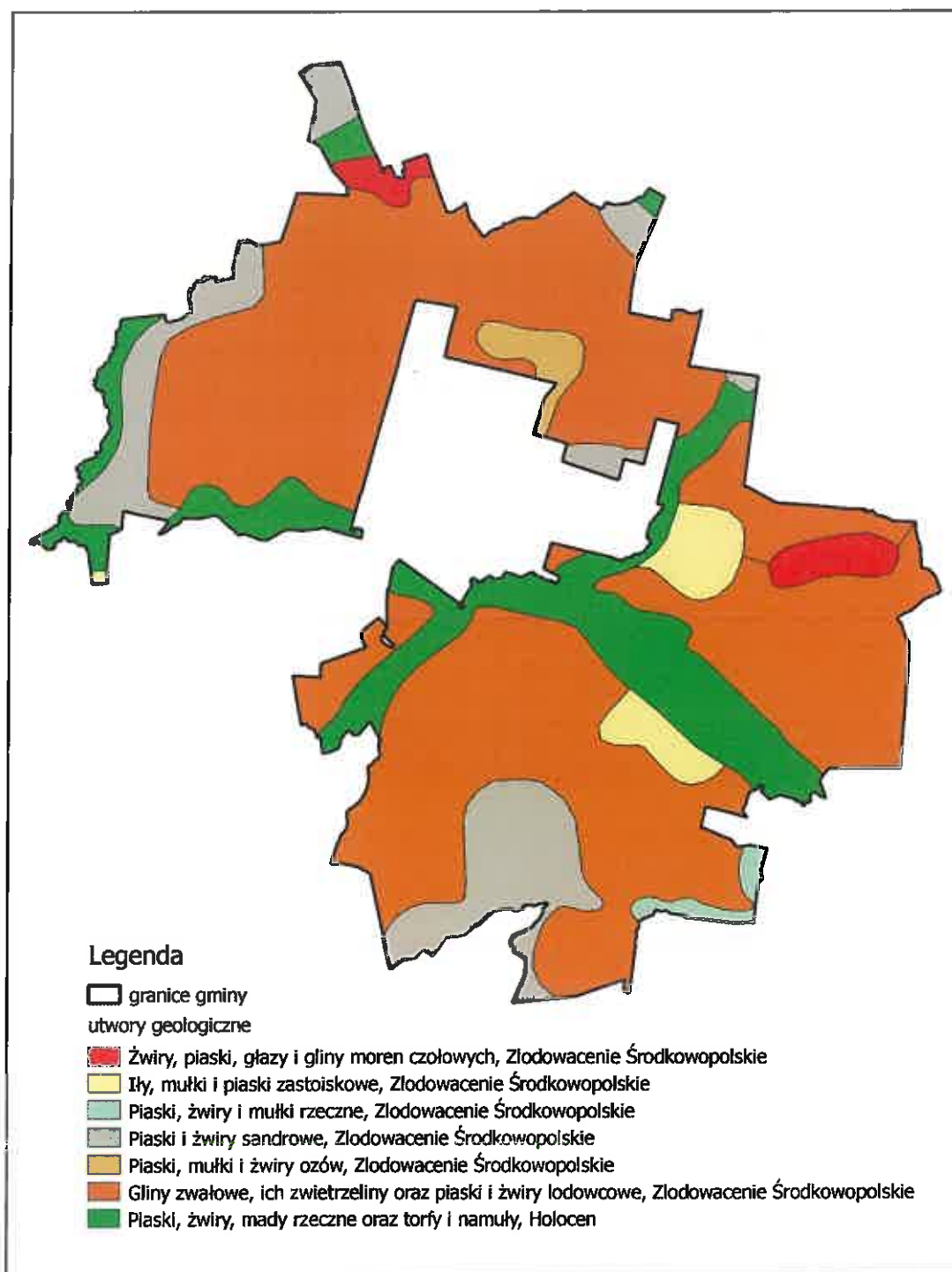
W granicach gminy rzędne terenu sięgają 150–160 m n.p.m. (w obrębie Wysoczyzny Drohiczyńskiej). Około 10-15 m niżej położona jest Równina Bielska. Z południowego wschodu na zachód powierzchnię obszaru rozciąga szeroka (700–2 000 m) dolina Nurca, wykorzystująca, podobnie jak jej mniejsze dopływy, ciąg obniżeń wytopiskowych. Dolina charakteryzuje się występowaniem rozległych równin torfowych, tarasu zalewowego - holoceniowego wyniesionego 2–3 m nad dno doliny oraz fragmentów tarasu nadzalewowego - plejstoceniowego, zlokalizowanego wyspowo na wschód od wsi Popławy oraz na zachód od wsi Karp (gmina Rudka) na wysokości 5–7 m nad dnem doliny. Dolina Nurca dzieli równinę na dwie części – północną i południową. Na ich obszarze dominują formy lodowcowe i wodnolodowcowe. W części północnej przeważają wysoczyzny morenowe płaskie i faliste. Występują tu także równiny sandrowe, które kumulują się wzdłuż doliny Panasówki i Dopływu z Domanowa. Na wschodzie natomiast, w rejonie Kalnicy i Chojewa znaczną powierzchnię zajmują zagłębienia wytopiskowe. Są to prawie płaskie obniżenia wypełnione utworami wytopiskowymi i deluwialnymi. Wyróżniającymi formami są także występujące na linii Świridy-Bronka formy akumulacji szczelinowej. Tworzą je wydłużone wzgórza o przebiegu z północnego zachodu na południowy wschód, wysokości względnej 10–15 m i długości dochodzącej do 1200 m.

W części równiny zlokalizowanej na południe od Nurca również dominującą formą rzeźby terenu są wysoczyzny morenowe płaskie. Ponadto licznie występują tu równiny wodnolodowcowe.

Charakterystycznym elementem krajobrazu wysoczyzny są liczne głązy narzutowe, występujące najczęściej w skupiskach wzdłuż dróg i miedz. Na szczególną uwagę zasługuje wielki głaz narzutowy o średnicy ponad 3 m, zlokalizowany pomiędzy miejscowościami Świridy i Załuskie Koronne.

Gmina Brańsk położona jest w obrębie regionalnej jednostki tektonicznej Polski zwanej obniżeniem podlaskim. Jest to depresyjna forma prekambryjska, wypełniona utworami osadowymi prekambru, kambru, ordowiku i syluru oraz niezgodnie zalegającymi na nich osadami karbonu górnego, lokalnie czerwonego spągowca, cechsztynu i triasu. Cały obszar gminy pokryty jest grubym kompleksem utworów czwartorzędowych, o miąższości przekraczającej miejscami 200 m. Powierzchniowe utwory geologiczne związane są głównie ze zlodowaceniem środkowopolskim, jedynie w obrębie dolin rzecznych z holocenem.

Rysunek 7. Powierzchniowe utwory geologiczne (na podstawie Mapy Geologicznej Polski skala 1: 500 000)



Źródło: Opracowanie własne.

### Surowce mineralne

Gmina Brańsk jest obszarem dość ubogim w kopaliny. Udokumentowano tu kilka niewielkich, czwartorzędowych złóż piasków i żwirów. Aktualnie wydobywanie prowadzi się w obrębie trzech złóż – „Domanowo”, „Świridy III” i „Świridy IV”, dla których zostały wyznaczone tereny górnicze i obszary górnicze. Po zakończeniu eksploatacji planuje się rekultywację wyrobisk w kierunku rolnym i leśnym.

Tabela 17. Złóża kopalin, ich charakterystyka i klasyfikacja.

Nazwa złoża	Rodzaj utworów budujących złoża	Wiek kompleksu litologiczno-surowcowego	Stan zagospodarowania złoża	Powierzchnia (ha)	Ważność koncesji
Domanowo	piaski	czwartorzęd	złoża zagospodarowane	1,71	2030
Świridy	piasek ze żwirem		złoża skreślone z bilansu zasobów	0,74	wygasta
Świridy II	piasek ze żwirem		złoża rozpoznane szczegółowo	0,72	nie dotyczy
Świridy III	piasek		złoża zagospodarowane	1,62	2029
Świridy IV	piasek		złoża zagospodarowane	1,10	2020
Oleksin	piasek ze żwirem		złoża rozpoznane szczegółowo	2,00	nie dotyczy

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

Na obszarze gminy istnieją niewielkie możliwości udokumentowania nowych złóż. Wyznaczono trzy obszary perspektywiczne piasków i żwirów. Nie wytypowano natomiast obszarów prognostycznych z uwagi na brak szczegółowego rozpoznania geologiczno-złożowego. Dwa niewielkie obszary perspektywiczne piasków i piasków ze żwirem, zlokalizowane są w obrębie form akumulacji szczelinowej zlodowacenia warty w rejonie Świryd. Ponadto jeden obszar wyznaczono w rejonie Chojewa i Bodaczek (poza granicą gminy), w obrębie kemów utworzonych podczas zlodowacenia warty.

### Gleby

Gmina Brańsk cechuje się dobrymi glebami do uprawy rolniczej. Pokrywa glebowa regionu wykształciła się z miększych utworów czwartorzędowych pochodzenia lodowcowego. Około 60% gleb wytworzyło się na glinach. Podłożem dla pozostałych gleb są piaski, lokalnie pyły, a w dolinach cieków namuły, torfy i piaski rzeczne.

W południowej, środkowej i zachodniej części gminy największe powierzchnie zajmują gleby pseudobielicowe na piaskach gliniastych i gliniasto-pyłastych podścielone gliną. W środkowej i północno-zachodniej części obszaru występują wytworzone z glin zwałowych gleby brunatne. Lokalnie wykształciły się także gleby brunatne wylugowane i kwaśne, przeważnie wytworzone z glin piaszczystych i piasków słabogliniastych. W południowo-wschodniej i wschodniej części gminy koncentrują się gleby piaskowe różnych typów (bielicowe, rdzawe, brunatne i kwaśne). W rozproszeniu, głównie w rejonie niezabagnionych obniżzeń terenowych, w dolinach mniejszych cieków wodnych i na bagiennych obrzeżach doliny Nurca występują czarne ziemie na piaskach, glinach i pyłach. Ponadto w dolinie Nurca wykształciły się gleby torfowe, murszowo-torfowe, murszowe i mady.

Na większości obszaru gminy przeważają gleby w kompleksie 4 – żytnim bardzo dobrym (pszenno-żytnim). W części zachodniej natomiast dominują gleby w kompleksie 2 – pszennym

dobrym. Stosunkowo dużo jest również gleb w kompleksie 6 – żytnim słabym oraz 8 – zbożowo-pastewnym mocnym. Prawie całą dolinę Nurca oraz jego dopływów zajmują użytki zielone w 2 kompleksie (użytki zielone średnie). Znaczna część użytków zielonych została zmeliorowana. Na obszarze gminy stosunkowo dużo jest gleb w klasie bonitacyjnej III – 2 907 ha (15,75% powierzchni gruntów rolnych w gminie). Nie występują tu natomiast gleby klas I i II.

### Wody powierzchniowe

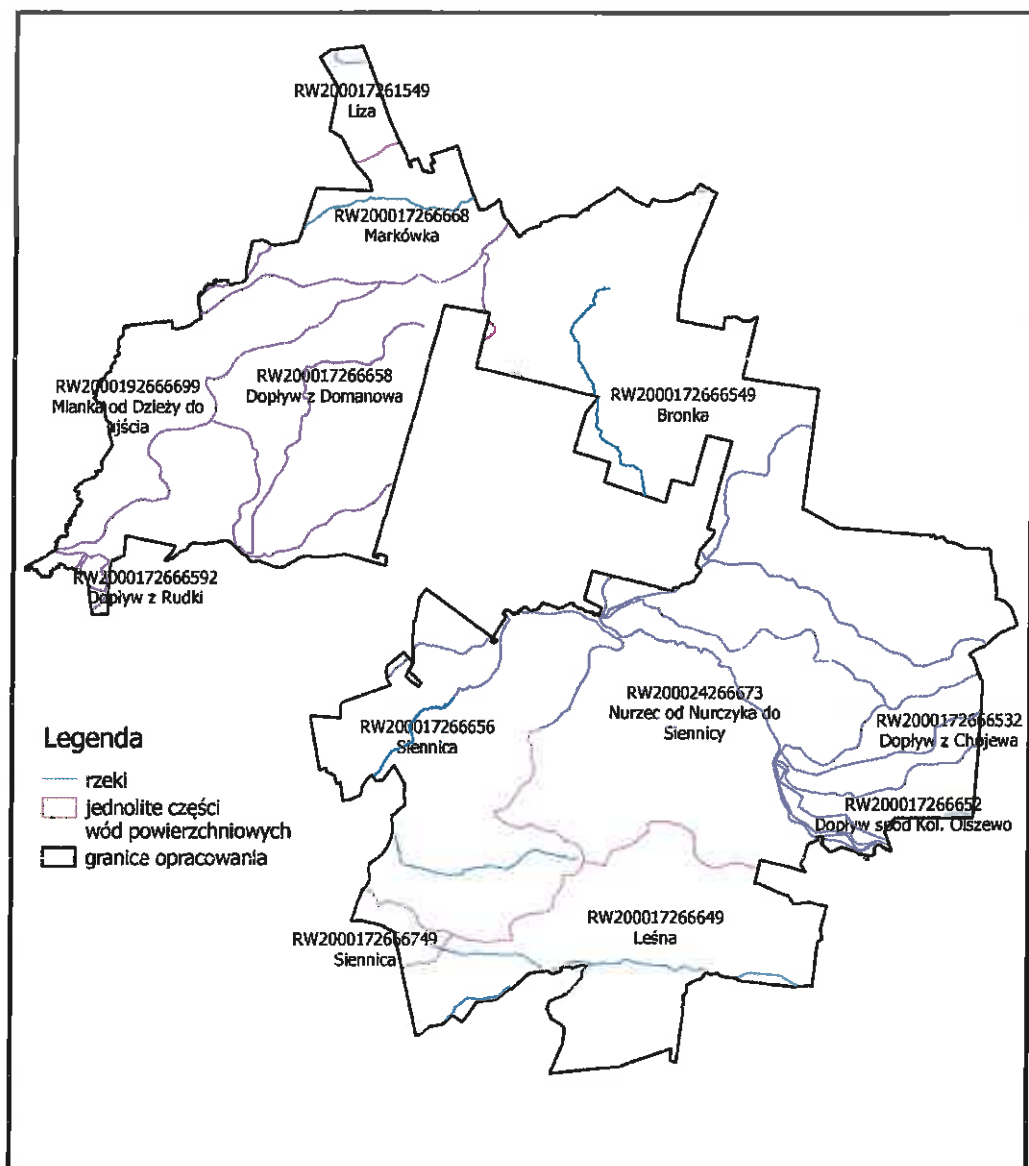
Wody powierzchniowe w granicach gminy należą do zlewni trzeciego rzędu rzeki Bug. Główny układ sieci hydrograficznej obszaru związany jest z rzeźbą polodowcową, a tworzy go rzeka Nurzec wraz z dopływami – Mień (Mianka) z Markówką, Bronka z Panasówką, Leśna z Czarną, Siennica, Domanówka (Dopływ z Domanowa). Nurzec jest rzeką typowo niziną, przepływającą przez tereny bagienne i podmokłe. Mierzy ok. 100 km długości. Jego źródła znajdują się w pobliżu miejscowości Stawiszczce, tuż przy granicy z Białorusią, na południowy wschód od Czeremchy na wysokości około 180 m n.p.m. Do Bugu uchodzi w okolicy wsi Wojtkowice-Dady. W rejonie gminy Brańsk dolina Nurca jest bardzo szeroka i osiąga od ok. 700 do 2000 m. Charakterystyczną cechą koryta w tej części biegu jest wyraźne wcięcie w dno doliny, spowodowane procesami erozyjnymi zaistniałymi w wyniku nieprawidłowo przeprowadzonych melioracji w górnych odcinkach cieku. Zmeliorowane są doliny Nurca i Mianki. Ciągłość Nurca przerwana jest wskutek zlokalizowania 3 małych elektrowni wodnych: Ciechanowiec, Kuczyn, Kostry-Podsędkowięta. Zbudowano również progi piętrzące o wysokości ok. 2,2–2,4 m. Przy braku przepławek, obiekty te uniemożliwiają wędrówkę ryb.

Na obszarze gminy Brańsk wyróżniono 12 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- Liza - RW200017261549
- Leśna - RW200017266649
- Dopływ spod Kol. Olszewo - RW200017266652
- Siennica - RW200017266656
- Dopływ z Domanowa - RW200017266658
- Markówka - RW200017266668
- Nurzec od Nurczyka do Siennicy - RW200024266673
- Dopływ z Chojewa - RW2000172666532
- Bronka - RW2000172666549
- Dopływ z Rudki - RW2000172666549
- Mianka od Dzieży do ujścia - RW2000192666699
- Siennica - RW2000172666749



Rysunek 8. Rozmieszczenie jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Brańsk.



Źródło: Opracowanie własne.

### Wody podziemne

Obszar gminy zaliczany jest do regionu hydrogeologicznego I mazowieckiego (Paczyński red., 1995). Nie występują tu główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

Stopień rozpoznania starszych (trzeciorzędowych i jurajskich) poziomów wodonośnych w granicach gminy Brańsk jest słaby. Główny użytkowy poziom wodonośny związany jest z utworami czwartorzędowymi. Miąższość tego poziomu w części północnej wynosi w granicach 12–19 m, a wody występują w piaskach zlodowacenia wilgi. W części południowej gminy poziom wodonośny tworzą piaski wodnolodowcowe zlodowaceń wilgi i sanu, rozdzielone lokalnie cienkimi wkładkami mułków i iłów, a jego miąższość wzrasta do 25–47 m. Zwierciadło wody ma przeważnie charakter napięty, powodowany obecnością izolującej warstwy glin zwałowych zlodowaceń Liwca, Odry i Warty.

Czwartorzędowe wody podziemne na obszarze gminy są jedynym źródłem zaopatrzenia w wodę dla celów komunalnych i przemysłowych. Ujmowane są kilkoma studniami o głębokościach przeważnie 50–85 m, rzadziej głębszymi. Wydajności studni wahają się od około 44 m<sup>3</sup>/h do nieco ponad 100 m<sup>3</sup>/h i wyraźnie przewyższają potrzeby odbiorców.

Prawie cały obszar gminy położony jest w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 55 (PLGW200055). Jedynie skrajnie północny fragment, w rejonie wsi Kiewłaki leży w obrębie jednostki nr 52 (PLGW200052). Obydwie części cechują się dobrym stanem ilościowym i chemicznym. Nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Gminny wodociąg bazuje na czterech ujęciach wód ze studni głębinowych:

1. hydrofornia w m. Kalnica wraz z przepompownią ze zbiornikiem wyrównawczym w m. Załuskie Kościelne; pobór wód odbywa się z dwóch studni głębinowych: studnia SW – 1 głębokości 80 m, studnia SW – 2 głębokości 71 m;
2. hydrofornia w m. Koszewo; pobór wód odbywa się z dwóch studni głębinowych: studnia SW – 1 głębokość 83 m, studnia SW – 2 głębokość 82 m;
3. hydrofornia w m. Brzeźnica wraz z przepompownią ze zbiornikiem wyrównawczym w m. Szmurły; pobór wód odbywa się z dwóch studni głębinowych: studnia SW 2 – głębokość 87 m, studnia SW 3 – głębokość 89m;
4. hydrofornia w m. Domanowo wraz z przepompownią ze zbiornikiem wyrównawczym w m. Glinnik; pobór wód odbywa się z dwóch studni głębinowych: studnia SW – głębokość 90 m, studnia SW – 2 głębokość 93 m.

Dla wyżej wymienionych ujęć nie ma wyznaczonych stref ochrony pośredniej. Funkcjonują natomiast strefy ochrony bezpośredniej

### **Klimat**

Według regionalizacji klimatycznej Gumińskiego, gmina Brańsk położona jest w obrębie dzielnicy Wschodniej. Obszar ten cechuje się wpływem klimatu kontynentalnego, z dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza (ostrą i długą zimą, krótkim przedwiośniem i ciepłym latem) oraz przewagą opadów letnich nad zimowymi. Okres wegetacyjny rozpoczyna się wraz z początkiem prac polowych w okolicach 25 marca i trwa od 190 do 205 dni. Liczba dni mroźnych wynosi od 110 do 135 i jest jedną z najwyższych w całej Polsce. Pokrywa śnieżna zalega na tym obszarze przez około 70–80 dni. Najniższą średnią temperaturę powietrza notuje się w styczniu i wynosi ona -4,3 °C. Najwyższe średnie temperatury przypadają na miesiąc lipiec i osiągają 17,7–18,3 °C. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. 7,2 °C. Liczba dni pogodnych waha się w granicach 39–51 dni, a średnie roczne zachmurzenie wynosi ok. 6,4 pokrycia nieba. Wilgotność względna powietrza utrzymuje się między 80 a 81%. Roczna suma opadów jest niewielka - średnio 550 mm. Maksimum opadów przypada na miesiące letnie od czerwca do sierpnia, a minimum na miesiące zimowe – od stycznia do marca. Z uwagi na wyrównany teren o niewielkich deniwelacjach spływ wody opadowej jest nieznaczny, stąd też niedobory wody w glebie występują lokalnie i wiążą się z głębiej zalegającym poziomem wody gruntowej. Na obszarze gminy dominują wiatry zachodnie o niewielkich prędkościach.

### Krajobraz

Krajobraz gminy na skutek działalności człowieka został silnie przekształcony i obecnie na przeważającym obszarze nosi cechy krajobrazu kulturowego. Na terenach znajdujących się pod presją antropogeniczną można wyróżnić dwa podtypy:

- rolniczy krajobraz otwarty, który jest dominującym typem na obszarze gminy; tworzą go, płaskie powierzchnie o dużych arealach, zajęte przez mozaikę pól uprawnych, śródpolnych grup bądź pasm zadrzewień oraz oczek wodnych;
- krajobraz zabudowy wiejskiej, obejmujący głównie formy tradycyjnych i współczesnych budynków mieszkalnych, gospodarczych i innych wraz z ich układem urbanistycznym.

Drugim typem wyróżniającym się na tle gminy jest krajobraz naturalny, obejmujący przede wszystkim doliny rzeczne wraz z torfowiskami i terenami podmokłymi oraz lasy.

### Szata roślinna

Gmina Brańsk, zgodnie z podziałem na regiony przyrodniczo-leśne, zaliczana jest do Krainy Mazowiecko-Podlaskiej charakteryzującej się występowaniem grądów i lasów – borów świeżych. Na obszarze gminy dominuje bór mieszany świeży (BMśw) i las mieszany (LM). W składzie gatunkowym drzewostanu wyróżniają się sosna, dąb, jesion, grab, brzoza, olcha i inne. Nie występują tu lasy ochronne. Lasy na terenie gminy charakteryzują się znacznym rozdrobnieniem i nierównomiernym rozmieszczeniem przestrzennym.

Flora tych terenów jest bardzo zróżnicowana. Znajdują się tu zespoły roślinne bagienne i torfowiskowe, związane głównie z doliną rzeki Nurzec i jej dopływami. Użytki zielone zajęte są głównie przez łąki i pastwiska. Dominującymi zbiorowiskami na obszarze gminy są jednak fitocenozy związane z polami uprawnymi (zbiorowiska segetalne) i użytkami zielonymi. Na terenach ogrodów przydomowych występują rośliny ozdobne i użytkowe. Zbiorowiska roślinności ruderalnej z wtórną sukcesją zajmują tereny odłogowane, na przydrożach i nieużytków. Dominują tu gatunki chwastów łąkowych, polnych i ogrodowych.

### Fauna

Świat zwierzęcy na terenie gminy Brańsk związany jest w dużym stopniu z rolniczą działalnością człowieka oraz ekosystemami doliny Nurca. Na wilgotnych podmokłych łąkach występują pospolite gatunki płazów i gadów, a także gatunki związane z terenami łąk, pól i lasów. Duże przestrzenie terenów niezabudowanych tworzące mozaikę łąk, pastwisk, pól ornych i lasów stwarzają dogodne obszary do bytowania ptaków drapieżnych oraz innych gatunków. Kompleksy leśne i zadrzewienia śródpolne stanowią schronienie dla większych ssaków związanych ze środowiskiem rolno-leśnym.

### Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione

#### Pomniki przyrody

Na obszarze gminy Brańsk znajdują się 3 pomniki przyrody. Ich wykaz wraz z opisem i lokalizacją został wskazany w poniższej tabeli.

Tabela 18. Wykaz pomników przyrody.

Lp.	Miejscowość	Charakterystyka obiektu	Lokalizacja	Podstawa prawna ochrony
1.	Świridy	Wiąz szypułkowy, wys. 24 m, ob. pnia 240 cm, wiek ok 160 lat, pień rozdwaja się na wysokości ok. 3 m.	Działka oznaczona nr geod. 57/2	Rozporządzenie Nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dn. 17.11.1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną
2.	Domanowo	Grupa 15 dębów szypułkowych, wys. 22-25 m, ob. pni 140-325 cm.	Działka oznaczona nr geod. 955 i 796	Rozporządzenie Nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dn. 17.11.1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną
3.	Świridy	Głaz narzutowy, granitognejs różowoszary średnioziarnisty, ob. 10,8 m, dł. ponad 3 m, szer. 3 m, górny fragment głazu odłupany.	Działka oznaczona nr geod. 212/3	Rozporządzenie Nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dn. 17.11.1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z serwisu <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

#### Projektowany Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Nurzec

Dolina Nurca, przebiegająca równoleżnikowo przez centralny obszar gminy, wskazywana jest do objęcia ochroną prawną jako Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Nurca. Projektowany obszar jest wieloprzestrzennym elementem o wysokich walorach przyrodniczych w skali regionu wschodniej Polski. Tworzy ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Pełni funkcje ekologiczną, krajobrazową, bioklimatyczną oraz rekreacyjną. Objęta ochroną ma zostać cała dolina rzeczna – dno, terasy i zbocza, a także występujące w jej bezpośrednim sąsiedztwie lasy i łąki.

#### Korytarze ekologiczne

Najważniejszą funkcją korytarzy migracyjnych jest umożliwienie rozprzestrzeniania się gatunków i ukierunkowania przepływu materii i informacji biologicznej w krajobrazie. Zachowanie drożności korytarzy, uznaje się za jedno z działań priorytetowych w zakresie ochrony przyrody.

Przez obszar gminy przebiegają dwa korytarze ekologiczne o randze ponadlokalnej, wyznaczone w ramach koncepcji z 2012 r. opracowanej przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. W. Jędrzejewskiego.:

- główny korytarz północno-centralny Lasy Mielnickie – Puszcza Biała GKPN-1aA (obejmuje skrajnie południową i centralno-zachodnią część gminy);
- krajowy korytarz północno-centralny Dolina górnego Nurca KPn-1B (obejmuje centralno-południowy obszar gminy – dolinę Nurca oraz obszary zlokalizowane na południe od niej);
- krajowy korytarz północy Dolina Narwi – Dolin Nurca KPn-5C (obejmuje fragmenty północno-zachodniej części gminy – doliny rzeczne Mianki i Lizy).

Ponadto w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wskazano główny korytarz ekologiczny: Puszcza Biała – Puszcza Mielnicka (GKPnC-2A), a także uzupełniające korytarze ekologiczne: Dolina Górnej Narwi – Dolina Rzeki Nurzec (KPn-23C) oraz Doliny Rzeki Nurzec (KPnC-24C).

Na terenie gminy Brańsk wyróżnić można także lokalne korytarze ekologiczne. Są to drogi migracyjne mniejszej skali, niemniej jednak są równie ważne w prawidłowym funkcjonowaniu ekosystemu. Należy do nich zaliczyć doliny rzeczne Mianki, Lizy, Leśnej, Nurca, Siennicy i Bronki. Pełnią one rolę łącznika między oddalonymi siedliskami zwierząt wewnątrz obszaru opracowania, a także między sąsiednimi gminami. Podobną funkcję pełnią także zwarte zadrzewienia i zakrzewienia oraz pasma łąk i pastwisk.

### **Przyrodniczy System Gminy (PSG)**

System przyrodniczy gminy ma na celu powiązanie ze sobą oraz ochronę najcenniejszych zasobów naturalnych obszaru. Jego sprawne funkcjonowanie zapewnia prawidłowy rozwój poszczególnych ekosystemów, wymianę genetyczną oraz możliwość migracji roślin i zwierząt. Podstawowe elementy PSG to doliny rzeczne wraz z torfowiskami i terenami bagiennymi, pełniące rolę łączników pomiędzy obszarami węzłowymi, zlokalizowanymi głównie w kompleksach leśnych i leśno-łąkowych. Ponadto wyróżnić można tzw. sięgacze ekologiczne, czyli obszary stanowiące krótkie odcinki łącznikowe pomiędzy poszczególnymi elementami systemu.

Strukturami wspomagającymi prawidłowe funkcjonowanie PSG są:

- drobnoprzestrzenne ekosystemy leśne, zagajniki i zakrzewienia śródpolne,
- lokalne i okresowe podmokłości (mokradła),
- tereny rolnicze, łąki i pastwiska.

#### Obszary węzłowe:

1. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w północnej części gminy, w obrębie sołectw Kiewłaki i Ferma, położony częściowo na terenie gmin Nowe Piekuty, Poświętne i Wyszki;
2. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w północno-środkowej części gminy, w obrębie sołectw Patoki, Domanowo, Pietraszki, Glinnik, Zanie, Świridy i Poletyły, położony częściowo na terenie miasta Brańsk;
3. kompleks leśny w północnej części gminy, w obrębie sołectw Zanie, Olędzkie i Olszewek, położony częściowo na terenie gminy Wyszki;
4. kompleks leśny w północnej części gminy, w obrębie sołectw Świridy, Zanie i Olędzkie;
5. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w północno-zachodniej części gminy, w obrębie sołectw Markowo i Pruszanek Stara;
6. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w północno-wschodniej części gminy, w obrębie sołectw Olędzkie, Świridy i Załuskie Koronne, położony częściowo na terenie gminy Wyszki;

7. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w środkowo-zachodniej części gminy, w obrębie sołectw Lubieszce i Brzeźnica, położony częściowo na terenie gminy Rudka;
8. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w środkowo-wschodniej części gminy, w obrębie sołectw Kalnica, Bronka, Kadłubówka, Kiersnowo;
9. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w południowo-centralnej części gminy, w obrębie sołectw Brzeźnica, Szmurły, Popławy, Oleksin, Płonowo, Puchały Nowe, Puchały Stare, Widźgowo;
10. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w południowo-wschodniej części gminy w obrębie sołectwa Chojewo;
11. kompleks leśny wraz ze strefą ekotonową w południowej części gminy, w obrębie sołectw Szmurły, Spieszyn, Holonki, położony w znacznej części na terenach gmin Rudka, Ciechanowiec, Grodzisk, Dziadkowice i Boćki.

#### Obszary łącznikowe:

- A. fragment doliny Lizy w północnej części gminy, łączący obszar węzłowy 1 z obszarami leśnymi znajdującymi się na obszarze gminy Poświętne;
- B. dolina Markówki i Mianki, łącząca dolinę Nurca z obszarem węzłowym 5 i obszarem leśnym na terenie gminy Wyszki;
- C. dolina dopływu z Domanowa, łącząca obszar węzłowy 2 z doliną Nurca;
- D. dolina Bronki, łącząca dolinę Nurca i obszary węzłowe 4, 2 i 8;
- E. dolina Nurca, łącząca obszary węzłowe 7 i 10, a także cenne tereny przyrodnicze znajdujące się poza granicami gminy;
- F. dolina Siennicy w środkowej części gminy, łącząca dolinę Nurca i obszary węzłowe 9 i 11;
- G. dolina Siennicy i Leśnej (południowa część gminy), łącząca obszar węzłowy 11 i dolinę Nurca.

#### Sięgacze ekologiczne:

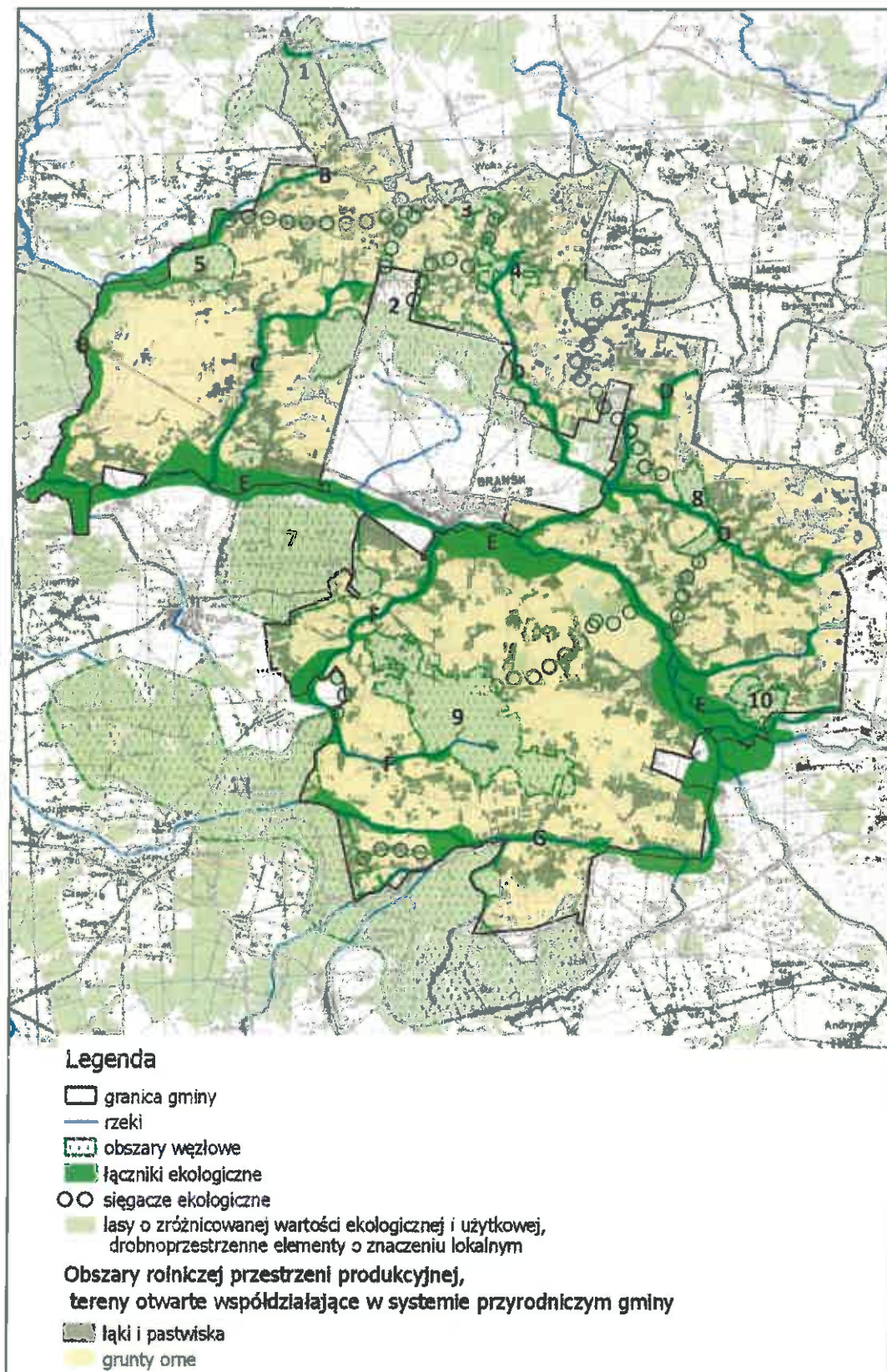
Obejmują pasma zagajników, łąk, zarośli, mniejszych terenów zalesionych, zadrzewień, rowów melioracyjnych.

Najcenniejsze obszary przyrodnicze gminy tworzą mozaikę zróżnicowanych ekosystemów, zlokalizowanych w różnych częściach gminy Brańsk. Dotychczasowe użytkowanie przestrzeni przyrodniczej spowodowało, że w niektórych terenach obserwuje się wyraźne zgrupowania walorów, podczas, gdy znaczne połacie gminy są ich pozbawione. Jest to podstawowa przesłanka do utworzenia w gminie Brańsk przyrodniczego systemu, który na skalę lokalną będzie obejmował wszystkie tereny decydujące o jakości środowiska, wyróżniające się pod względem bogactwa przyrodniczego.

Kształtowanie przestrzeni na obszarach systemu powinno uwzględniać:

1. ochronę przed uszczuplaniem powierzchni obszarów węzłowych oraz korytarzy ekologicznych,
2. ochronę przed zmianą przeznaczenia w obrębie obszarów węzłowych i łącznikowych na użytkowanie zagrażające ich prawidłowemu funkcjonowaniu,
3. działania prowadzące do ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt, a także wzbogacania składu gatunkowego flory i fauny.

Rysunek 9. Przyrodniczy System Gminy Brańsk.



Źródło: Opracowanie własne.

Kształtowanie przestrzeni na obszarach systemu powinno uwzględniać :

- ochronę przed uszczuplaniem powierzchni obszarów węzłowych oraz korytarzy ekologicznych,
- ochronę przed zmianą przeznaczenia na użytkowanie zagrażające ich prawidłowemu funkcjonowaniu,
- działania prowadzące do ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt a także wzbogacania składu gatunkowego flory i fauny.

## 5.2. STAN ŚRODOWISKA

### Stan wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe w rejonie gminy Brańsk podlegają badaniom jakościowym w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Ocena jakości wód powierzchniowych na lata 2010-2015 została przeprowadzona dla 6 cieków wodnych zlokalizowanych na terenie gminy.

Tabela 19. Ocena jakości wód powierzchniowych.

Rzeka	Nazwa reprezentatywnego punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan JCW
Liza	Liza – ujście	dobry	I	PSD*	umiarkowany	zły
Dopływ z Rudki	Dopływ z Rudki – ujście do Nurca	Bardzo dobry	-	-	umiarkowany	-
Bronka	Bronka – ujście do Nurca	dobry	-	-	umiarkowany	-
Nurzec od Nurczyka do Siennicy	Nurzec – Wyszonki Błonie	dobry	II	II	dobry	-
Siennica (RW20001 72666749)	Siennica – Koce Piskuły	umiarkowany	I	PSD*	umiarkowany	zły
Leśna	Leśna – ujście do Nurca	umiarkowany	-	-	umiarkowany	-

\* Poniżej stanu dobrego

Źródło: WIOŚ Białystok 2010-2015

We wszystkich 12 jednolitych częściach wód powierzchniowych na obszarze gminy, stan określany jest jako zły. Cztery części - Markówka, Nurzec od Nurczyka do Siennicy, Dopływ spod Kol. Olszewo oraz Dopływ z Chojewa nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych (dobry stan/potencjał ekologiczny oraz dobry stan chemiczny). Dla pozostałych cieków zastosowano odstępstwa ze względu na brak możliwości osiągnięcia celów do 2015 roku.



Tabela 20. Cele środowiskowe dla poszczególnych JCWP rzecznych.

L.p	Jednolita część wód powierzchniowych	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy	Typ odstępstwa	Termin osiągnięcia dobrego stanu
1.	Liza (PLRW200017261549)	zagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości technicznych	2027
2.	Dopływ spod Kol. Olszewo (PLRW200017266652)	niezagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	-	-
3.	Dopływ z Chojewa (PLRW2000172666532)	niezagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	-	-
4.	Dopływ z Domanowa (PLRW200017266658)	zagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości technicznych -dysproporcjonalne koszty	2021
5.	Mianka od Dzieży do ujścia (PLRW2000192666699)	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny i stan chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości technicznych -dysproporcjonalne koszty	2021
6.	Markówka (PLRW200017266668)	niezagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	-	-
7.	Leśna (PLRW200017266649)	zagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości technicznych -dysproporcjonalne koszty	2021
8.	Dopływ z Rudki (PLRW2000172666592)	zagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości technicznych -dysproporcjonalne koszty	2021
9.	Siennica (PLRW200017266656)	zagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości technicznych -dysproporcjonalne koszty	2021
10.	Bronka (PLRW2000172666549)	zagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości	2021

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

				technicznych -dysproporcjonalne koszty	
11.	Nurzec od Nurczyka do Siennicy (PLRW200024266673)	niezagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	-	-
12.	Siennica (PLRW2000172666749)	zagrożona	dobry stan ekologiczny i chemiczny	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: -brak możliwości technicznych	2021

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2016

### Stan wód podziemnych

Niska zawartość zanieczyszczeń takich jak chlorki, siarczany i azotany wskazuje, że wody podziemne w rejonie gminy Brańsk należą do wód naturalnych lub słabo zanieczyszczonych. Występują tu wody klas: IIa, IIb i III. Przeważają wody klasy IIb, średniej jakości, wymagające uzdatniania. Powszechne są w nich przekroczenia dopuszczalnych dla wód pitnych zawartości Fe i Mn. Wody klasy IIa, dobrej jakości i wymagające prostego uzdatniania (nieznaczne przekroczenia Fe i Mn) występują jedynie w południowo-zachodnim fragmencie gminy. Wody klasy III, niskiej jakości, wymagające skomplikowanego uzdatniania stwierdzono w rejonie Glinnika.

Jednolite części wód podziemnych nr 55 (PLGW200055) i nr 52 (PLGW200052) cechują się dobrym stanem ilościowym i chemicznym. Nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

### Stan powietrza atmosferycznego

W raporcie za 2015 rok Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Białymstoku opublikował wyniki monitoringu stężenia substancji mających wpływ na stan powietrza. Zgodnie z przyjętą metodyką województwo podlaskie zostało podzielone na 2 strefy: aglomerację białostocką (obejmującą miasto Białystok) oraz strefę podlaską (obejmującą pozostały obszar województwa podlaskiego). Gmina Brańsk została zaliczona do strefy podlaskiej. Na podstawie przeprowadzonego monitoringu i analizy pozyskanych danych w strefie podlaskiej wytypowano trzy substancje, dla których poziom dopuszczalny lub docelowy został przekroczony według kryteriów ochrony zdrowia (O<sub>3</sub>, PM<sub>10</sub>, BaP) i określono dla tych zanieczyszczeń klasę C dla benzo(a)pirenu i pyłu zawieszony 2,5, a dla ozonu klasę D<sub>2</sub>. Ponadto stwierdzono przekroczenia wartości normowanej PM<sub>2,5</sub> dla II fazy, tj. określonego poziomu dopuszczalnego z terminem osiągnięcia 01.01.2020. Zaklasyfikowano je do klasy D<sub>2</sub>. Pozostałe substancje mieściły się w normach i zaliczono je do klasy A.

Tabela 21. Ocena jakości powietrza w strefie podlaskiej za rok 2015 – kryterium ochrony zdrowia.

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
		SO <sub>2</sub>	NO <sub>2</sub>	PM10	Pb	C <sub>6</sub> H <sub>6</sub>	Co	O <sub>3</sub>	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	PM2,5 II faza
Strefa podlaska	PL2002	A	A	A	A	A	A	D <sub>2</sub>	A	A	A	C	C	D <sub>2</sub>

źródło: WIOŚ 2018, Ocena jakości powietrza województwie podlaskim za 2015 r.

W przypadku oceny jakości powietrza według kryteriów ochrony roślin, w 2015 roku w strefie podlaskiej normy nie zostały przekroczone. Jednak odnotowano przekroczenia wartości tlenków azotu dla celu długoterminowego i nadano im klasę D<sub>2</sub>.

Tabela 22. Ocena jakości powietrza w strefie podlaskiej za rok 2015 – kryterium ochrony roślin.

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń			Klasa celu długoterminowego
		SO <sub>2</sub>	NO <sub>x</sub>	O <sub>3</sub>	NO <sub>x</sub>
Strefa podlaska	PL2002	A	A	A	D <sub>2</sub>

Źródło: WIOŚ 2018, Ocena jakości powietrza województwie podlaskim za 2015 r.

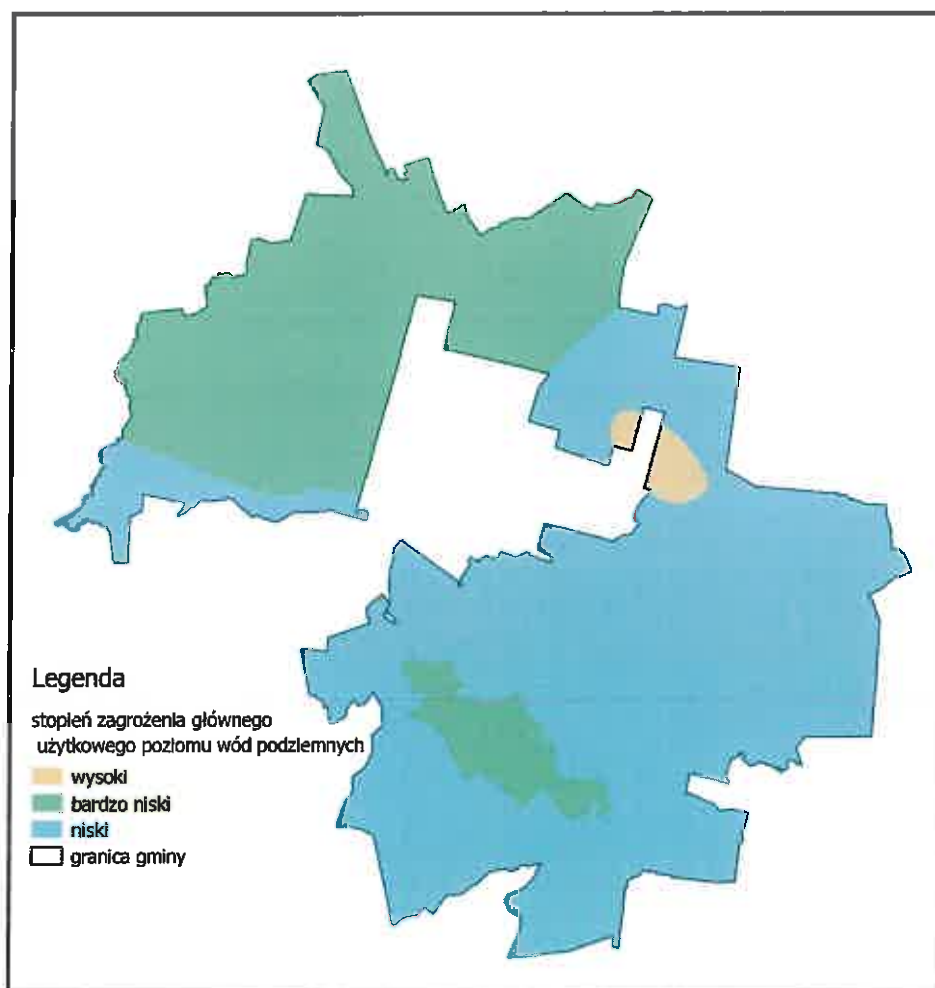
### 5.3. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

#### Zagrożenia dla wód powierzchniowych i podziemnych

Zmiany składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych związane są przede wszystkim z odprowadzaniem do środowiska niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych. W gminie występuje stosunkowo niski stopień skanalizowania. Wpływ na skład chemiczny wody ma także stosowanie nawozów i środków ochrony roślin na terenach rolniczych.

Z uwagi na nieliczne źródła zanieczyszczeń oraz grubą warstwę izolujących glin zwałowych teren gminy Brańsk uznano za obszar wysokiej i średniej odporności poziomu głównego, gdzie zagrożenie jakości wód kształtuje się na poziomie niskim i bardzo niskim.

Rysunek 10. Stopień zagrożenia głównego użytkowego poziomu wód podziemnych.



Źródło: Opracowanie własne.

Jednym z najważniejszych działań mających na celu poprawę stanu chemicznego wód, jest regulacja gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Ponadto należy ograniczać rozprzestrzenianie się zabudowy na tereny, gdzie rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub niemożliwa z innych względów. Ważnym aspektem jest także prawidłowe stosowanie nawozów i środków ochrony roślin.

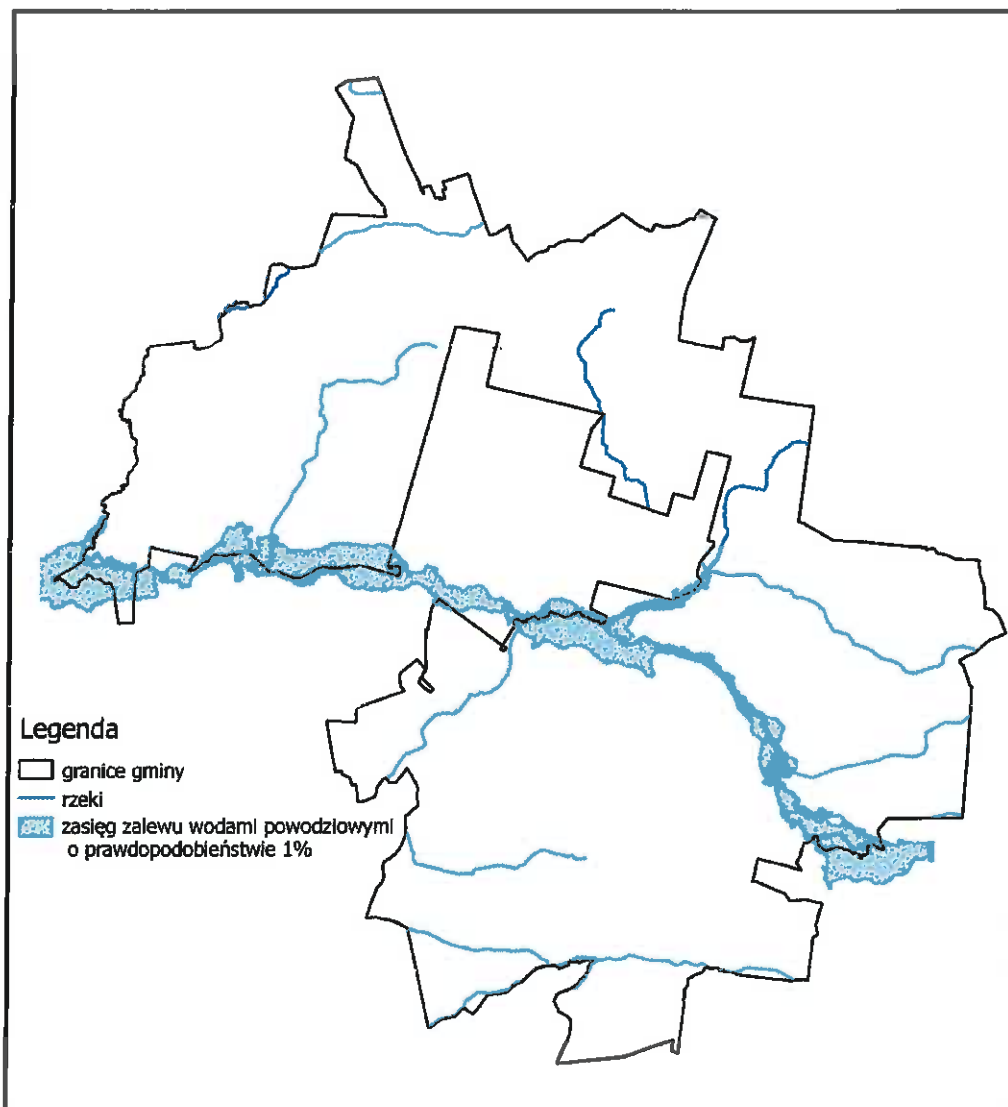
### Zagrożenie powodziowe

Dla obszaru gminy Brańsk nie ma aktualnie sporządzonych map zagrożenia i ryzyka powodziowego, w ramach programu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami).

W latach 2004–2006 opracowano studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi dla rzeki Nurzec. Na podstawie wykonanych analiz i obliczeń określono zasięg przestrzenny zalewu w dolinie rzeki m.in. dla wód o przepływach prawdopodobnych Q1% (raz na 100 lat). Zasięgi zalewu objęły częściowo obszary zlokalizowane w gminie Brańsk. W ramach

ograniczania ryzyka powodziowego w gminie Brańsk wybudowano zbiornik retencyjny Otapy-Kiersnówek.

**Rysunek 11. Zagrożenie powodziowe (na podstawie Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej – Etap I – rzeka Nurzec).**



Źródło: Opracowanie własne

### Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Na analizowanym obszarze największym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest ruch samochodowy, szczególnie w obrębie drogi krajowej nr 66 łączącej Zambrów z przejściem granicznym na Białoruś w Połowcach, a także w obrębie dróg wojewódzkich nr 681 o przebiegu Roszki Wodźki – Łąpy – Poświętne – Brańsk – Ciechanowiec i nr 659 o przebiegu Bielsk Podlaski – Wyszki – Topczewo – Hodyszewo – Nowe Piekuty – droga 66. Okresowo występująca emisja toksycznych substancji z indywidualnych kotłowni używanych w gospodarstwach domowych, może przyczynić się do spadku jakości powietrza w okresach grzewczych. W obrębie gminy nie występują zakłady przemysłowe mogące w znacznym stopniu powodować zanieczyszczenie powietrza.

### **Hałas**

Klimat akustyczny na obszarze opracowania warunkują takie czynniki jak natężenie ruchu samochodowego i jakość sieci drogowej, w mniejszym stopniu – ilość i zagęszczenie zabudowy oraz występowanie zakładów usługowych, przemysłowych i terenów rekreacyjnych.

Istotnym źródłem hałasu na terenie gminy Brańsk może być ruch samochodowy odbywający się na drodze krajowej nr 66 łączącej Zambrów z przejściem granicznym na Białoruś w Połowcach, a także w obrębie dróg wojewódzkich nr 681 o przebiegu Roszki Wodźki – Łapy – Poświętne – Brańsk – Ciechanowiec i nr 659 o przebiegu Bielsk Podlaski – Wyszki – Topczewo – Hodyszewo – Nowe Piekuty – droga 66. Poza wymienionymi źródłami hałasu, na terenie opracowania nie ma innych istotnych źródeł, które mogą przyczynić się do przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu.

### **Zagrożenia dla powiązań przyrodniczych**

Główną barierą antropogeniczną dla powiązań ekologicznych na obszarze gminy Brańsk jest sieć drogowa, w szczególności droga krajowa nr 66 łącząca Zambrów z przejściem granicznym na Białoruś w Połowcach, a także drogi wojewódzkie nr 681 o przebiegu Roszki Wodźki – Łapy – Poświętne – Brańsk – Ciechanowiec i nr 659 o przebiegu Bielsk Podlaski – Wyszki – Topczewo – Hodyszewo – Nowe Piekuty – droga 66, w mniejszym stopniu drogi powiatowe i gminne. Największym zagrożeniem są drogi przecinające kompleksy leśne i doliny rzeczne. Mniejsze zagrożenie stanowi zabudowa wsi.

### **Podsumowanie**

1. Łagodna rzeźba terenu nie stanowi ograniczenia dla lokalizacji zabudowy, jednak ze względu na niekorzystne stosunki hydrologiczne, w dolinach rzecznych oraz obniżeniach występują złe warunki geologiczno-inżynierskie.
2. Aktualnie wydobywanie prowadzi się w obrębie trzech złóż – „Domanowo”, „Świridy III” i „Świridy IV”, dla których zostały wyznaczone tereny górnicze i obszary górnicze.
3. Na obszarze gminy występują dobre uwarunkowania glebowe dla rozwoju produkcji rolniczej.
4. Główny układ sieci hydrograficznej obszaru związany jest z rzeźbą polodowcową, a tworzy go rzeka Nurzec wraz z dopływami. W rejonie gminy Brańsk dolina Nurca jest bardzo szeroka i osiąga od ok. 700 do 2000 m. We wszystkich 12 jednolitych częściach wód powierzchniowych na obszarze gminy, stan określany jest jako zły, a źródłem skażenia są m.in. dopływ zanieczyszczeń z rolnictwa oraz nieuregulowana gospodarka wodno-kanalizacyjna.
5. W granicach gminy zlokalizowane są trzy pomniki przyrody.
6. Na terenie gminy Brańsk nie występują wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody, jednak wartości ekologiczne oraz krajobrazowe w dolinie Nurca są przesłanką do objęcia ochroną poprzez utworzenie obszaru chronionego krajobrazu.
7. Przez teren gminy przebiegają trzy ponadlokalne korytarze ekologiczne. Ponadto wzdłuż cieków funkcjonują lokalne szlaki migracyjne fauny i flory. Kompleksy leśne oraz leśno-łąkowe tworzą obszary węzłowe, stanowiące tereny o znacznych walorach przyrodniczych.

## 6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

### 6.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Na terenie gminy Brańsk pozostałości po jej wielowiekowej historii stanowi 17 zabytków nieruchomych. Obiekty o szczególnych wartościach historycznych zostały wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 23. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.

LP.	MIJSCOWOŚĆ	ADRES	ZABYTEK	NR REJ.
1.	Domanowo	Obszar wsi	Zabytkowy układ przestrzenny	A-414 (d.513) z dn. 23.11.1982 r.
2.	Domanowo	Domanowo 75	Kościół parafialny pw. św. Doroty Męczenniczki	A-402 (d. 200) z dn. 20.10.1966 r.
3.	Domanowo	Domanowo 75	Dzwonnica przy kościele parafialnym p.w. św. Doroty Męczenniczki	A-402 (d. 450) z dn. 23.07.1979 r.
4.	Domanowo	dz. ewid. nr 224	Cmentarz rzymskokatolicki	A-414 (d. 513) z dn. 23.11.1982 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy Brańsk

Pierwsze wzmianki o istnieniu wsi Domanowo, której pierwotna nazwa wsi brzmiała Domanów pochodzą z 1460 roku, z okresu powstania pierwszego kościoła, ufundowanego przez ówczesnego właściciela miejscowości.

Kościół parafialny pw. NMP Matki Zbawiciela jest trzecim kościołem, który zbudowano w tym miejscu (pierwszy uległ zniszczeniu, podobnie jak kolejny). Obecny budynek kościoła wzniesiono w latach 1763–1779. Obiekt drewniany, trójnawowy, z wieżyczką w kalenicy. Przebudowany w 1875 roku. W głównym ołtarzu umieszczony jest obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, autorstwa Jana Verentiego, ofiarowany parafii przez Seweryna Domanowskiego, jeszcze przed budową obecnego kościoła. Na placu kościelnym stoi drewniana dzwonnica z XVIII w. przebudowana w 1876 r.

**Rysunek 12. Drewniany kościół zabytkowy w Domanowie.**

Źródło: <http://www.bransk.pl/art,99,co-warto-zobaczyc.html>

Ok. 250 m na południe znajduje się rzymskokatolicki cmentarz parafialny, datowany na I połowę XIX w. Obiekt ogrodzony niewysokim murem, z bramą w formie czterech słupów z czerwonej cegły, zwieńczonych dwuspadowym daszkiem. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1887 r.

Pozostałe obiekty zabytkowe zostały uwzględnione przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.

**Tabela 24. Obiekty wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.**

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES/ NR DZIAŁKI	ZABYTEK
1.	Brzeźnica	46 / 170/3	budynek mieszkalny
2.	Brzeźnica	/ 217/1	cmentarz - mogiła wojenna
3.	Burchaty	/730 obręb Oleksin	wiatrak koźlak
4.	Chojewo	119 / 81/2	spichlerz
5.	Domanowo	/ 244	cmentarz przykościelny
6.	Holonki	58/60 / 124/1, 123/1	chałupa nr 58/60
7.	Kalnica	54 / 95	dwór ob. Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy
8.	Kalnica	/ 95	park dworski
9.	Klichy	161/2	cmentarz rzymskokatolicki
10.	Markowo		park dworski
11.	Oleksin	15 / 397	chałupa
12.	Oleksin	94 / 435	świron
13.	Przy drodze	/91 obręb Pietraszki	mogiła zbiorowa żołnierzy Wojska



Pruszancka Stara - Pietraszki	Polskiego poległych we wrześniu 1939r.
----------------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy Brańsk

## 6.2. ARCHEOLOGIA

Na obszarze gminy znajduje się 261 stanowisk archeologicznych. Za najcenniejsze uznaje się cmentarzysko 14 kurhanów w miejscowości Załuskie Kościelne, wpisane do rejestru zabytków - nr rej. C-18 decyzje z dn. 29.12.1976 r. nr: 670-1/51/76, 670-1/52/76, 670-1/53/76, 670-1/54/76.

Tabela 25. Zabytki archeologiczne na obszarze gminy.

Lp.	Miejscowość	Adres	Funkcja obiektu / chronologia
1.	Bronka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 29	1.punkt osadniczy / OWR 2.punkt osadniczy / późne średniowiecze
2.	Bronka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 30	1.osada / OWR 2.osada / wczesne średniowiecze 3.punkt osadniczy / okres nowożytny
3.	Bronka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 31	1.osada / wczesne średniowiecze 2.osada / późne średniowiecze
4.	Bronka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 32	1.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze
5.	Bronka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 33	1.osada/ OWR
6.	Bronka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 34	1.osada / okres starożytny 2.śląd osadnictwa / średniowiecze
7.	Bronka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 81	1.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze
8.	Brzeźnica	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 2	1.punkt osadniczy /okres nowożytny
9.	Brzeźnica	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 3	1.śląd osadnictwa / epoka kamienia 2.śląd osadnictwa / średniowiecze 3.punkt osadnictwa / okres nowożytny
10.	Brzeźnica	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 4	1.śląd osadnictwa / późne średniowiecze 2.punkt osadniczy / okres nowożytny
11.	Brzeźnica	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 5	1.punkt osadniczy/ średniowiecze 2.punkt osadniczy / okres nowożytny
12.	Brzeźnica	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 6	1.punkt osadniczy / okres nowożytny
13.	Brzeźnica	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 7	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny?
14.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 11	1.śląd osadnictwa / epoka brązu-halsztat 2.śląd osadnictwa /późne średniowiecze 3.punkt osadniczy /późne średniowiecze/ okres nowożytny
15.	Chojewo	obszar AZP : 46-84	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

		nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 12	2.śląd osadnictwa/ OWR 3.osada/ wczesne średniowiecze 4.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
16.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 13	1.punkt osadniczy /OWR 2.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze 3.osada/ późne średniowiecze 4.osada/ okres nowożytny
17.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 20	1.obozowisko / mezolit k. kundajska 2.obozowisko/ neolit k. niemeńska 3.osada?/ wczesna epoka brązu- k. trzciniecka 4.cmentarzysko? / halsztat k. miłogradzka 5.śląd osadnictwa/ OWR k. przeworska 6.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze 7.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
18.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 21	1.śląd osadnictwa/ mezolit 2.śląd osadnictwa/ okres starożytny 3.osada/ średniowiecze 4.osada/ okres nowożytny
19.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 22	1.obozowisko/ neolit wczesna epoka brązu 2.cmentarzysko?/ epoka brązu halsztat 3.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze
20.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 30	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.punkt osadniczy/ średniowiecze 3.okres nowożytny śląd osadnictwa
21.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 35	1.osada/ epoka brązu halsztat k. łuzicka 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
22.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 36	1.punkt osadniczy/ epoka brązu? 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze
23.	Chojewo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 37	1.punkt osadniczy/ epoka kamienia 2.cmentarzysko?/ okres starożytny
24.	Chojewo	obszar AZP : 46-85 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 9	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia 2.osada otwarta (?)/późne średniowiecze – okres nowożytny
25.	Chojewo	obszar AZP : 46-85 nr stan. w miejscowości: 14 nr stan. w obszarze: 10	1.śląd osadnictwa/ mezolit-epoka brązu 2.osada otwarta (?)/późne średniowiecze – okres nowożytny
26.	Chojewo	obszar AZP : 46-85 nr stan. w miejscowości: 15 nr stan. w obszarze: 11	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia 2.osada otwarta (?)/późne średniowiecze – okres nowożytny
27.	Chojewo	obszar AZP : 46-85 nr stan. w miejscowości: 16 nr stan. w obszarze: 12	1.śląd osadnictwa/ mezolit-epoka brązu 2.cmentarzysko ciepłopalne (?)/okres starożytny 3.osada otwarta/I-II okres epoki brązu 4.osada otwarta/późne średniowiecze – okres nowożytny
28.	Domanowo	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: I nr stan. w obszarze: 19	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia
29.	Domanowo (Nowe)	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: II nr stan. w obszarze: 20	1.śląd osadnictwa/ średniowiecze 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
30.	Domanowo (Stare)	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 21	1.punkt osadniczy/ okres nowożytny
31.	Domanowo (Nowe)	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 22	1.punkt osadniczy/ okres nowożytny
32.	Domanowo (Stare)	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 23	1.śląd osadnictwa/ średniowiecze 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
33.	Domanowo	obszar AZP : 45-83	1.punkt osadniczy/ okres nowożytny

## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

	(Nowe)	nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 24	
34.	Domanowo (Nowe)	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 25	1.punkt osadniczy/ późne średniowiecze- okres nowożytny
35.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 3	1.?
36.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 9	1.śląd osadnictwa
37.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 34	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia 2.śląd osadnictwa/ mezolit – epoka żelaza 3.osada?/ epoka brązu- wczesna epoka żelaza k. łużycka 4.osada/ wczesne średniowiecze 5.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
38.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 42	1.śląd osadnictwa / mezolit k. krąg postmaglemoski 2.śląd osadnictwa/ mezolit- epoka żelaza 3.osada? /wczesne średniowiecze
39.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 43	1.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze
40.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 48	1.śląd osadnictwa/ k. krąg postmaglemoski mezolit 2.śląd osadnictwa/ epoka brązu – wczesna epoka żelaza 3.osada/ wczesne średniowiecze
41.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 14 nr stan. w obszarze: 49	1.znaleziska luźne/ nieokreślona (w tym epoka kamienia)
42.	Domanowo	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 15 nr stan. w obszarze: 50	1.śląd osadnictwa/ mezolit epoka żelaza
43.	Dębowo	obszar AZP : 46-85 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 13	1.osada otwarta/ późne średniowiecze-okres nowożytny
44.	Dębowo	obszar AZP : 46-85 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 14	1.osada otwarta/ późne średniowiecze-okres nowożytny
45.	Dębowo	obszar AZP : 46-85 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 15	1.śląd osadnictwa/ mezolit –epoka brązu 2.osada otwarta (?) / późne średniowiecze-okres nowożytny
46.	Dębowo	obszar AZP : 46/85 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 16	1.cmentarzysko ciałopalne (?)/ okres starożytny (?) 2.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze-okres nowożytny
47.	Dębowo	obszar AZP : 46/85 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 17	1.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze (?), k. słowiańska (?) 2.osada (?)/ późne średniowiecze-okres nowożytny
48.	Dębowo	obszar AZP : 46/85 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 18	1.osada/ późne średniowiecze-okres nowożytny
49.	Holonki	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 24	1.śląd osadnictwa/mezolit epoka brązu 2.śląd osadnictwa k. łużycka/ wczesna epoka żelaza 3.osada? k. słowiańska/ wczesne średniowiecze 4.osada? k. słowiańska/ okres nowożytny
50.	Holonki	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 2	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia 2.śląd osadnictwa k. łużycka/ późna epoka brązu – wczesna epoka żelaza 3.śląd osadnictwa k. słowiańska/ okres nowożytny
51.	Bronka (Jarmarkowszczyzna)	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 26	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.osada/ wczesne średniowiecze
52.	Bronka	obszar AZP : 45-84	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

	(Jarmarkowszczyzna)	nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 27	2.punkt osadniczy/ okres starożytny 3.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze
53.	Bronka (Jarmarkowszczyzna)	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 28	1.osada?/ okres starożytny 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
54.	Bronka (Jarmarkowszczyzna)	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 45	1.osada/ późne średniowiecze
55.	Bronka (Jarmarkowszczyzna)	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 46	1.osada/ OWR 2.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze
56.	Kadłubówka	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 82	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny
57.	Kadłubówka	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 26	1.punkt osadniczy/okres starożytny 2.osada/ późne średniowiecze- okres nowożytny
58.	Kadłubówka	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 27	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.osada/ wczesne średniowiecze 3.punkt osadniczy/ okres nowożytny
59.	Kadłubówka	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 28	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze 3.punkt osadniczy/ okres nowożytny
60.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 4	1.śląd osadnictwa / neolit - wczesna epoka brązu, 2.osada / epoka brązu - halsztat, 3.osada / okres wpływów rzymskich, 4.osada / wczesne średniowiecze, 5.śląd osadnictwa / okres nowożytny.
61.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 5	1.punkt osadniczy / epoka kamienia - epoka brązu, 2.punkt osadniczy / okres starożytny
62.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 67	1.punkt osadniczy / okres starożytny 2.osada / wczesne średniowiecze
63.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 73	1.osada / epoka brązu – halsztat, k. łużycka, 2.śląd osadnictwa / wczesne średniowiecze
64.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 74	1.śląd osadnictwa / epoka kamienia - epoka brązu, 2.punkt osadniczy / epoka brązu - halsztat, 3.osada / OWR 4.śląd osadnictwa / okres nowożytny
65.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 75	1.śląd osadnictwa / mezolit - neolit, 2.punkt osadniczy / okres starożytny
66.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 76	1.punkt osadniczy / okres starożytny, 2.osada / wczesne średniowiecze, 3.osada? / średniowiecze
67.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 77	1.śląd osadnictwa / średniowiecze, 2.osada / późne średniowiecze - okres nowożytny
68.	Kalnica	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 78	1.osada? / wczesne średniowiecze, 2.śląd osadnictwa / okres nowożytny
69.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 8	1.śląd osadnictwa/ średniowiecze? 2.okres nowożytny/ punkt osadniczy
70.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 9	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 2.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
71.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 3	1.śląd osadnictwa/ okres nowożytny

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

		nr stan. w obszarze: 10	
72.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 5	1.śląd osadnictwa/ mezolit-neolit, 2.osada/ epoka brązu/halsztat k. łuzicka, 3.osada/ wczesne średniowiecze, 4.osada/ średniowiecze, 5.śląd osadnictwa/ okres nowożytny,
73.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 29	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 2.punkt osadniczy/ epoka brązu-halsztat
74.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 38	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia-epoka brązu, 2.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 3.śląd osadnictwa/ epoka brązu, 4.śląd osadnictwa/ okres nowożytny,
75.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 39	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia, 2.osada/ okres nowożytny,
76.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 40	1.osada/ wczesne średniowiecze
77.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 41	1.osada?/ epoka brązu halsztat 2.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
78.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 42	1.punkt osadniczy/ epoka brązu 2.osada/ późne średniowiecze-okres nowożytny
79.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 46	1.osada/ OWR?
80.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 47	1.punkt osadniczy/ okres halszacki, 2.osada/ OWR, 3.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze, 4.punkt osadniczy/ okres nowożytny,
81.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 49	1.osada?/ średniowiecze 2.osada?/ okres nowożytny
82.	Kiersnowo	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 14 nr stan. w obszarze: 79	1.punkt osadniczy/ średniowiecze 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
83.	Kiersnówek „Kumat”	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 6	1.śląd osadnictwa / mezolit - neolit, 2.punkt osadniczy / okres starożytny, 3.osada / epoka brązu - halsztat, k. łuzicka 4.śląd osadnictwa / wcz. ep. żelaza, k. cer. sztrych 5.osada? / środek halsztat -środek lateński, 6.cmentarzysko? / OWR, 7.punkt osadniczy / wcz. średniowiecze, 8.punkt osadniczy / późne średniowiecze.
84.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 7	1.grób/ neolit k. KAK
85.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 1	1.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze? 2.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze? 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
86.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 2	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia-epoka brązu 2.osada – OWR 3.śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze 4.śląd osadnictwa – późne średniowiecze 5.śląd osadnictwa – okres nowożytny
87.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 3	1.śląd osadnictwa/ mezolit-neolit 2.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
88.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84	1.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

		nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 4	2.osada?/ okres nowożytny
89.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 8	1.obozowisko/ k. niemeńska neolit-wczesna epoka brązu 2.osada/ OWR? 3.punkt osadniczy/ późne średniowiecze
90.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 28	1.śląd osadnictwa / epoka kamienia- epoka brązu 2.osada /epoka brązu-halsztat 3.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze 4.śląd osadnictwa/ średniowiecze 5.punkt osadniczy/ okres nowożytny
91.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 53	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
92.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 54	1.punkt osadniczy/ epoka kamienia-epoka brązu, 2.punkt osadniczy/ okres starożytny, 3.osada/ wczesna faza wczesnego średniowiecza, 4.punkt osadniczy/ średniowiecze,
93.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 55	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 2.śląd osadnictwa/ okres nowożytny,
94.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 56	1.śląd osadnictwa/ wczesna epoka brązu, k. trzcinięcka 2.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 3.osada/ średniowiecze, 4.osada?/ okres nowożytny,
95.	Kiersnówek	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 57	1.osada/ epoka brązu-halsztat
96.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 14 nr stan. w obszarze: 9	1.punkt osadniczy / epoka kamienia, 2.punkt osadniczy / okres starożytny, 3.osada? / późne średniowiecze.
97.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 15 nr stan. w obszarze: 10	1.śląd osadnictwa / epoka kamienia - epoka brązu, 2.punkt osadniczy / okres starożytny, 3.osada/ wczesne średniowiecze
98.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 16 nr stan. w obszarze: 11	1.obozowisko / mezolit - neolit, 2.osada / OWR?
99.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 17 nr stan. w obszarze: 66	1.śląd osadnictwa / mezolit - neolit, 2.osada / wczesne średniowiecze, 3.śląd osadnictwa / późne średniowiecze - okres nowożytny
100.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 18 nr stan. w obszarze: 69	1.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze
101.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 19 nr stan. w obszarze: 70	1.śląd osadnictwa/ mezolit – neolit 2.osada/ okres starożytny 3.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze? 4.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
102.	Kiersnówek „KUMAT”	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 20 nr stan. w obszarze: 71	1.grób?/ okres starożytny
103.	Kiersnówek Kol.	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 21 nr stan. w obszarze: 72	1.punkt osadniczy/ okres starożytny
104.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 22 nr stan. w obszarze: 79	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze
105.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 23 nr stan. w obszarze: 83	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.wczesne średniowiecze/ osada
106.	Kiersnówek	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 24 nr stan. w obszarze: 84	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia – epoka brązu 2.osada/ okres starożytny 3.punkt osadniczy/ okres nowożytny

## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

107.	Kiewłaki	obszar AZP : 43-83 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 37	1.śląd osadnictwa/ epoka brązu k. łużycka
108.	Kiewłaki	obszar AZP : 43-83 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 39	1.osada/ wczesne średniowiecze
109.	Kiewłaki (Ferma)	obszar AZP : 43-83 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 38	1.osada/ wczesne średniowiecze
110.	Klichy	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 3	1.osada/ późne średniowiecze – okres nowożytny k. słowiańska
111.	Klichy	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 4	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia, 2.osada?/ późne? średniowiecze, k. słowiańska
112.	Klichy	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 5	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia, 2.śląd osadnictwa/ późna epoka brązu- wczesna epoka żelaza, k. łużycka 3.osada?/ wczesne średniowiecze, k. słowiańska 4.śląd osadnictwa/ okres nowożytny, k. słowiańska
113.	Klichy	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 6	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia-epoka brązu, 2.osada/ wczesna epoka żelaza, k. łużycka 3.osada?/ późne średniowiecze, k. słowiańska
114.	Klichy	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 7	1.śląd osadnictwa/ mezolit-epoka brązu, 2.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze? - okres nowożytny, k. słowiańska
115.	Klichy	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 8	1.śląd osadnictwa/ późna epoka brązu- wczesna epoka żelaza, k. łużycka 2.osada/ późne średniowiecze?- okres nowożytny, k. słowiańska
116.	Klichy	obszar AZP : 47-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 9	1.śląd osadnictwa/ mezolit- epoka brązu, 2.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze? -okres nowożytny k. słowiańska
117.	Koszewo	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 23	1.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze
118.	Koszewo	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 24	1.osada / wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy / późne średniowiecze – okres nowożytny
119.	Koszewo	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 25	1.osada / wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy / późne średniowiecze – okres nowożytny
120.	Koszewo	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 34	1.osada/ OWR?
121.	Koszewo	obszar AZP : 45-85 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 19	1.śląd osadnictwa / epoka kamienia
122.	Lubieszce	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 8	1.śląd osadnictwa / okres starożytny (neolit), 2.śląd osadnictwa / okres nowożytny
123.	Lubieszce	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 9	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia
124.	Lubieszce	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 10	1.punkt osadniczy/okres nowożytny
125.	Majorowizna	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 48	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia- epoka brązu
126.	Majorowizna	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 2	1.obozowisko/ neolit-wczesna epoka brązu, k. niemeńska 2.punkt osadniczy – OWR?

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

		nr stan. w obszarze: 6	3.punkt osadniczy – wczesne średniowiecze 4.śląd osadnictwa/średniowiecze
127.	Majorowizna	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 7	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia-epoka brązu 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze
128.	Majorowizna	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 50	1.osada?/ wczesne średniowiecze, 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
129.	Majorowizna	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 51	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia 2.osada/ okres starożytny 3.śląd osadnictwa średniowiecze? 4.osada/ okres nowożytny
130.	Majorowizna	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 52	1.osada?/ średniowiecze
131.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 8	1.śląd osadnictwa/epoka kamienia 2.śląd osadnictwa/ epoka brązu-wczesna epoka żelaza, k. łuzicka
132.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 27	1.śląd osadnictwa/ epoka brązu, k. łuzicka 2.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze?
133.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 28	1.śląd osadnictwa/ mezolit-epoka żelaza
134.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 47	1.obozowisko-osada/ neolit
135.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 29	1.śląd osadnictwa/ mezolit-epoka żelaza
136.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 30	1.śląd osadnictwa/ nieokreślona
137.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 31	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia 2.osada/ epoka brązu-wczesna epoka żelaza, k. łuzicka 3.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze-okres nowożytny
138.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 1	1.śląd osadnictwa/ mezolit-epoka żelaza 2.osada/ okres nowożytny 3.cmentarzysko?/ okres nowożytny
139.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 45	1.śląd osadnictwa/ mezolit-epoka żelaza 2.śląd osadnictwa/ epoka brązu-wczesna epoka żelaza 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
140.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 44	1.śląd osadnictwa/ epoka brązu-wczesna epoka żelaza
141.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 35	1.śląd osadnictwa/ neolit-wczesna epoka brązu 2.osada/ epoka brązu-wczesna epoka żelaza, k. łuzicka
142.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 32	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia
143.	Mień	obszar AZP : 45-82 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 46	1.osada/ pradzieje
144.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 17	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.śląd osadnictwa/średniowiecze 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
145.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 18	1.śląd osadnictwa/ wczesna epoka brązu k. trzciniecka 2.osada/ okres starożytny 3.śląd osadnictwa /OWR 4.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze



## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

			5.osada/ okres nowożytny
146.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 19	1.osada?/ średniowiecze 2.osada/ okres nowożytny
147.	Oleksin „Mogiłki”	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 23	1.obozowisko/ epoka kamienia-epoka brązu 2.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze
148.	Oleksin „Mogiłki”	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 24	1.obozowisko/ epoka kamienia-epoka brązu, 2.osada/ epoka brązu? 3.osada/ okres nowożytny,
149.	Oleksin „Rejstele”	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 25	1.obozowisko/ epoka kamienia-epoka brązu 2.osada?/okres starożytny 3.osada/ epoka brązu, k. trzciniecka 4.osada/ wczesne średniowiecze
150.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 26	1.śląd osadnictwa/epoka kamienia-epoka brązu 2.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze
151.	Oleksin „Cwintele”	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 27	1.osada/ OWR 2.śląd osadnictwa/ wczesna faza wczesnego średniowiecza 3.osada/ wczesne średniowiecze 4.punkt osadniczy/ okres nowożytny
152.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 58	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze 3.osada/ okres nowożytny
153.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 59	1.osada/ OWR 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
154.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 60	1.osada/ wczesne średniowiecze
155.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 61	1.śląd osadnictwa/ neolit, k. niemeńska 2.osada?/ okres starożytny 3.śląd osadnictwa/wczesne średniowiecze 4.punkt osadniczy/ okres nowożytny
156.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 62	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.osada?/ średniowiecze 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny XVII w.
157.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 14 nr stan. w obszarze: 63	1.śląd osadnictwa/ wczesna epoka brązu, k. trzciniecka 2.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze, 3.osada/ średniowiecze, 4.osada/ późne średniowiecze, 5.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
158.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 15 nr stan. w obszarze: 66	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 2.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze,
159.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 16 nr stan. w obszarze: 67	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 2.osada/ wczesne średniowiecze, 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
160.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 17 nr stan. w obszarze: 68	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 2.osada/ średniowiecze,
161.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 18 nr stan. w obszarze: 69	1.osada/ epoka brązu-halsztat, k. lużycka 2.śląd osadnictwa/ OWR, 3.osada/ późne średniowiecze- okres nowożytny
162.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 19 nr stan. w obszarze: 70	1.osada/ średniowiecze 2.osada/ późne średniowiecze,
163.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 20 nr stan. w obszarze: 71	1.osada/ średniowiecze

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

164.	Oleksin	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 21 nr stan. w obszarze: 72	1.śląd osadnictwa/ OWR, 2.śląd osadnictwa/ okres starożytny, 3.osada/ wczesne średniowiecze, 4.śląd osadnictwa - XVI w.
165.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 20	1.osada / późne średniowiecze/okres nowożytny
166.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 21	1.punkt osadn. / średniowiecze
167.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 22	1.osada / późne średniowiecze/okres nowożytny
168.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 23	1.osada / późne średniowiecze/okres nowożytny
169.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 24	1.osada / wczesne średniowiecze
170.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 25	1.śląd osadniczy / wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy / późne średniowiecze / okres nowożytny
171.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 26	1.punkt osadniczy / średniowiecze
172.	Ołędzkie	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 27	1.punkt osadniczy / średniowiecze
173.	Olszewek	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 29	1.osada ? /średniowiecze
174.	Olszewek	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 63	1.śląd osadnictwa / okres starożytny 2.śląd osadnictwa / średniowiecze
175.	Olszewo	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 28	1.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze
176.	Olszewo	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 37	1.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze
177.	Olszewo	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 38	1.osada/ wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
178.	Puchały Nowe	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 23	1.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
179.	Pace	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 31	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
180.	Pace	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 32	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.osada/ późne średniowiecze-okres nowożytny
181.	Pace	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 33	1.cmentarzysko ciepłalne?/ epoka brązu-halsztat 2.punkt osadniczy /okres nowożytny
182.	Pace	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 34	1.osada?/ wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
183.	Pace	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 43	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.osada/ średniowiecze 3.osada/ okres nowożytny

## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

184.	Pace	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 44	1.osada/ OWR? 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze 3.osada/ okres nowożytny
185.	Pace	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 45	1.osada/ OWR? 2.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze
186.	Patoki	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 30	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny
187.	Patoki	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 33	1.osada / V-VI okres epoki brązu, k. łużycka 2.śląd osadnictwa / XV-XVI w., k. słowiańska 3.cmentarzysko szkieletowe / XVII-XVIII ? W., k. nowożytna 4.osada wiejska / od XVIII w. k. nowożytna
188.	Płonowo	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 22	1.średniowiecze/ śląd osadnictwa 2.nowożytność/ śląd osadnictwa
189.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 47	1.punkt osadniczy / okres starożytny, 2.punkt osadniczy / późne średniowiecze - okres nowożytny.
190.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 48	1.osada / okres wpływów rzymskich? 2.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze 3.osada / późne średniowiecze
191.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 49	1.punkt osadniczy / okres starożytny 2.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze 3.punkt osadniczy / okres nowożytny
192.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 50	1.punkt osadniczy / okres starożytny 2.śląd osadnictwa / późne średniowiecze
193.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 51	1.osada / wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy / średniowiecze 3.punkt osadniczy / późne średniowiecze - okres nowożytny
194.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 52	1.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze
195.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 53	1.osada/ wczesne średniowiecze
196.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 54	1.osada / wczesne średniowiecze 2.śląd osadnictwa / okres nowożytny
197.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 55	1.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze? 2. punkt osadniczy / późne średniowiecze - okres nowożytny
198.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 56	1.punkt osadniczy / okres starożytny 2.śląd osadnictwa / wczesne średniowiecze 3.śląd osadnictwa / późne średniowiecze - okres nowożytny.
199.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 57	1.cmentarzysko ciałopalne/ okres starożytny
200.	Poletyły	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 58	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze
201.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 14	1.osada/ k. łużycka epoka brązu – halsztat 2.śląd osadnictwa/ wczesne średniowiecze 3.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
202.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 15	1.śląd osadnictwa/ średniowiecze 2.osada/ okres nowożytny
203.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 16	1.śląd osadnictwa/ późne średniowiecze 2.śląd osadnictwa/ okres nowożytny

## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

204.	Popławy	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 17	1.skarb/ k. łużycka okres halszacki
205.	Popławy	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 18	1.osada?/ wczesne średniowiecze
206.	Popławy	obszar AZP : 46-83 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 19	1.punkt osadniczy/ okres nowożytny
207.	Popławy	obszar AZP : 45-83 nr stan. w miejscowości: VII nr stan. w obszarze: 26	1.śląd osadnictwa/ epoka kamienia 2.śląd osadnictwa/ okres starożytny 3.punkt osadniczy/ średniowiecze 4.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
208.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 64	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.osada/ wczesne średniowiecze
209.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 65	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.osada/ wczesne średniowiecze
210.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 73	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.osada?/ wczesne średniowiecze 3.osada/ okres nowożytny
211.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 74	1.śląd osadnictwa/ okres starożytny 2.osada/ wczesne średniowiecze
212.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 75	1.osada? k. łużycka/ epoka brązu – halsztat 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
213.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 76	1.osada/ OWR 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze 3.punkt osadniczy/ późne średniowiecze – okres nowożytny
214.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 14 nr stan. w obszarze: 77	1.osada/ k. łużycka/ epoka brązu-halsztat 2.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze
215.	Popławy	obszar AZP : 46-84 nr stan. w miejscowości: 15 nr stan. w obszarze: 78	1.punkt osadniczy/ k. łużycka epoka brązu 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze 3.osada/ okres nowożytny
216.	Pruszanek - Baranki	obszar AZP : 44-82 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 27	1.śląd osadnictwa/ epoka brązu – wczesna epoka żelaza 2.śląd osadnictwa/ nieokreślona, k. pradziejowa
217.	Pruszanek - Baranki	obszar AZP : 44-82 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 29	1.śląd osadnictwa / epoka brązu- wczesna epoka żelaza
218.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 14	1.śląd osadnictwa/ średniowiecze 2.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
219.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 15	1.śląd osadnictwa/ średniowiecze XII, XIII w. 2.śląd osadnictwa/ okres nowożytny
220.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 16	1.śląd osadnictwa /okres nowożytny
221.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 17	1.piecowisko/ okres nowożytny
222.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 18	1.osada / okres nowożytny 2.śląd osadnictwa/ średniowiecze
223.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 21	1.śląd osadnictwa/ średniowiecze XII w.

## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

224.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 27	1.osada/ wczesne średniowiecze - XII w., pierwsza połowa XIII w.
225.	Spieszyn	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 28	1.osada/ XIV - XV w.
226.	Szmirły	obszar AZP: 46-83 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 15	1.punkt osadniczy/ okres nowożytny
227.	Szmirły	obszar AZP: 46-83 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 16	1.punkt osadniczy /okres nowożytny
228.	Szmirły	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 26	1.osada/ XIV/XVw.
229.	Szmirły - Wdowin	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 24	1.ślad osadnictwa/ wczesne średniowiecze
230.	Szmirły - Wdowin	obszar AZP : 47-83 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 25	1.ślad osadnictwa/ wczesne średniowiecze 2.ślad osadnictwa/ okres nowożytny
231.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 2	1.cmentarzysko ze Stellami / wczesne średniowiecze? 1.punkt osadniczy/ późne średniowiecze – okres nowożytny
232.	Świridy	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 12	1.punkt osadniczy / epoka kamienia 2.osada / średniowiecze
233.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 4	1.osada?/ wczesne średniowiecze
234.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 5	1.punkt osadniczy / okres starożytny 2.osada / późne średniowiecze – okres nowożytny
235.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 6	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.punkt osadniczy/ średniowiecze
236.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 7	1.osada? / wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy / okres nowożytny
237.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 16	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.punkt osadniczy/ okres nowożytny
238.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 17	1.osada/ epoka brązu - wczesna epoka żelaza, k. łużycka 2.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze
239.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 18	1.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze
240.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 19	1.punkt osadniczy/ wczesne średniowiecze
241.	Świridy	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 3	1.punkt osadniczy/ okres starożytny 2.osada/ wczesne średniowiecze 3.punkt osadniczy/ okres nowożytny
242.	Załuskie Koronne	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 8	1.osada / epoka brązu – wczesna epoka żelaza 2.punkt osadniczy / okres nowożytny
243.	Załuskie Koronne	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 9	1.ślad osadnictwa/ okres starożytny
244.	Załuskie	obszar AZP : 44-84	1.ślad osadnictwa / wczesne średniowiecze

## STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRAŃSK

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

	Koronne	nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 14	2.punkt osadniczy / późne średniowiecze – okres nowożytny
245.	Załuskie Koronne	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 15	1.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy / okres nowożytny
246.	Załuskie Koronne	obszar AZP : 44-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 61	1.punkt osadniczy / wczesne średniowiecze
247.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 1 nr stan. w obszarze: 13	1.cmentarzysko kurhanowe/ okres wpływów rzymskich?, wczesne średniowiecze 2.punkt osadniczy/ średniowiecze
248.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 2 nr stan. w obszarze: 14	1.obozowisko/epoka kamienia 2.osada/ okres wpływów rzymskich 3.osada/ średniowiecze
249.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 3 nr stan. w obszarze: 18	1.punkt osadniczy / okres starożytny
250.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 4 nr stan. w obszarze: 19	1.osada / okres wpływów rzymskich
251.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 5 nr stan. w obszarze: 20	1.punkt osadniczy / epoka kamienia - epoka brązu, 2.punkt osadniczy / wczesna epoka żelaza
252.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 6 nr stan. w obszarze: 21	1.osada/epoka brązu-halsztat 2.osada/ okres starożytny 3.punkt osadniczy/ okres nowożytny
253.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 7 nr stan. w obszarze: 22	1.osada / wczesna epoka żelaza?, 2.osada / późne średniowiecze - okres nowożytny
254.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 8 nr stan. w obszarze: 23	1.punkt osadniczy / okres starożytny
255.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 9 nr stan. w obszarze: 24	1.śląd osadnictwa / mezolit - neolit 2.śląd osadnictwa / okres starożytny
256.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 10 nr stan. w obszarze: 25	1.śląd osadnictwa / okres starożytny
257.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 11 nr stan. w obszarze: 40	1.śląd osadnictwa / epoka kamienia - epoka brązu, 2.cmentarzysko ciepłopalne / okres wpływów rzymskich, k. wielbarska
258.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 12 nr stan. w obszarze: 41	1.punkt osadniczy / wczesna epoka żelaza?, 2.punkt osadniczy / średniowiecze
259.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 13 nr stan. w obszarze: 42	1.osada/ późne średniowiecze-okres nowożytny
260.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 14 nr stan. w obszarze: 43	1.śląd osadnictwa / okres starożytny 2.śląd osadnictwa / wczesne średniowiecze 3.śląd osadnictwa / późne średniowiecze
261.	Załuskie Kościelne	obszar AZP : 45-84 nr stan. w miejscowości: 15 nr stan. w obszarze: 44	1.śląd osadnictwa / okres starożytny, 2.osada / wczesne średniowiecze, 3.śląd osadnictwa / późne średniowiecze - okres nowożytny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy Brańsk

Wielowiekowe dzieje osadnictwa na obszarze gminy Brańsk pozostawiły po sobie liczne ślady w formie obiektów cennych pod względem historycznym (zabytki ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wpisane do rejestru zabytków) bądź stanowisk archeologicznych. Część z nich uległa

zniszczeniu do tego stopnia, że na powierzchni ziemi nie jest już widoczna. Mimo to, każdy z wymienionych obiektów wciąż stanowi znaczący element dziedzictwa kulturowego gminy i odpowiednio wyeksponowany może być atrakcyjnym i przyciągającym produktem turystycznym. Wymaga to jednak licznych działań konserwacyjnych, a także promocyjnych jak np. wyznaczenie tras pieszych i rowerowych prowadzących szlakiem zabytków gminy Brańsk i gmin sąsiednich.

Przedstawione wykazy nie są zbiorami zamkniętymi, a nowe obiekty uznane za cenne dla gminy i regionu mogą być do nich włączane.

## **7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH**

Dla województwa podlaskiego nie został opracowany audyt krajobrazowy oraz nie zostały wskazane granice krajobrazów priorytetowych zatem z oczywistych względów studium nie odnosi się do uwarunkowań wynikających z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym.

## **8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACJI**

Sieć dróg publicznych w gminie Brańsk obejmuje drogi kategorii krajowej, wojewódzkiej, powiatowej oraz gminnej. Układ sieci drogowej jest dobrze wykształcony, zarówno pod względem połączeń pomiędzy określonymi kategoriami dróg jak i dostępności do poszczególnych miejscowości gminy. Ponadto znaczna część dróg publicznych obsługujących tereny o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej jest utwardzona, co zwiększa komfort użytkowania oraz bezpieczeństwo użytkowników dróg.

### **8.1. POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE**

Najważniejszym ciągiem komunikacyjnym stanowiącym istotne ponadlokalne powiązanie komunikacyjne gminy Brańsk jest droga krajowa nr 66 klasy głównej, przebiegająca przez miejscowości: Zambrów - Wysokie Mazowieckie - Brańsk - Bielsk Podlaski - Kleszczele - Czeremcha - Połowce - granica państwa (przejście graniczne w miejscowości Połowce). Droga ta pełni funkcję połączenia ponadlokalnego, łączy w układzie równoleżnikowym najważniejsze ośrodki miejskie regionu.

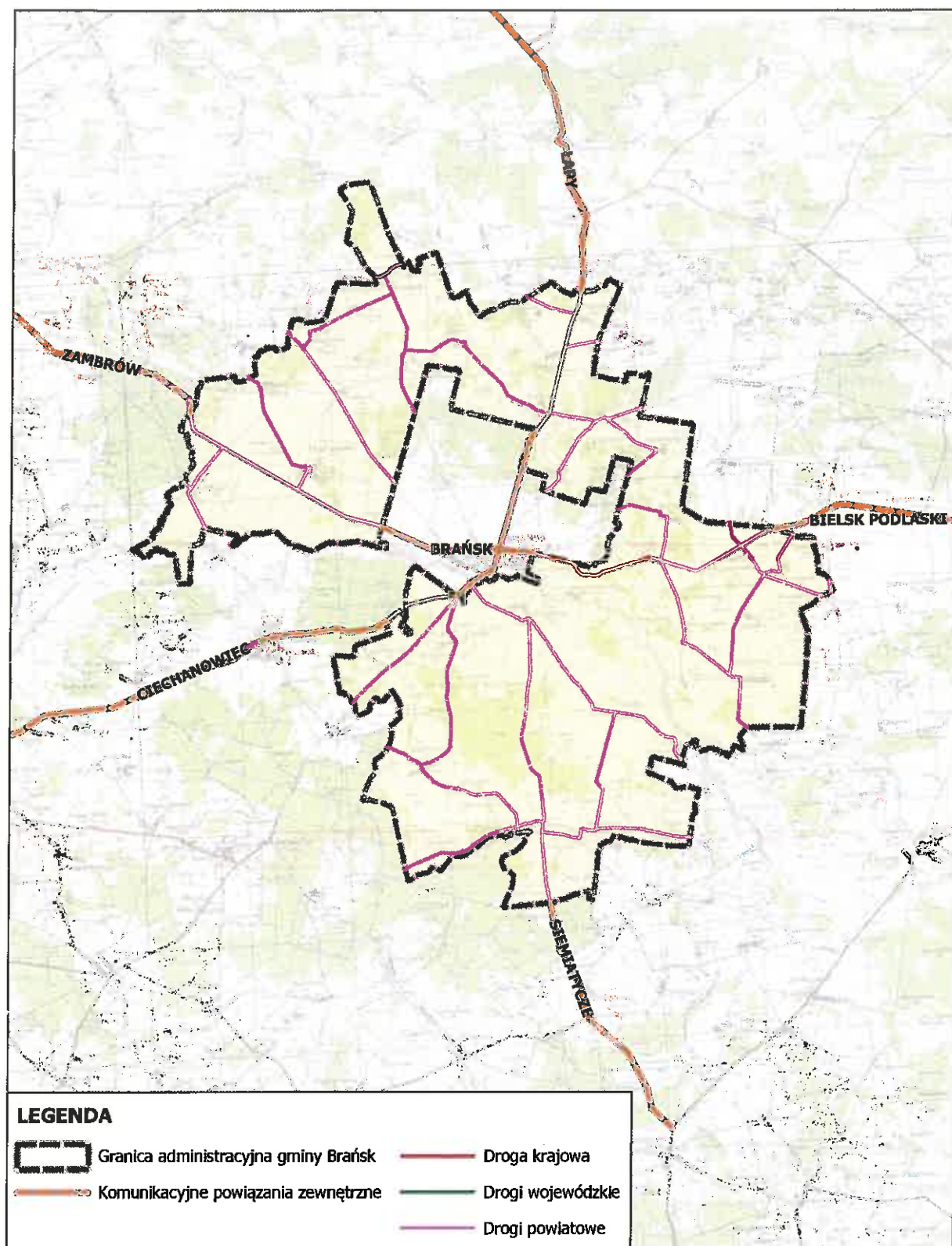
Zewnętrzne powiązanie komunikacyjne gminy Brańsk zapewnia również droga wojewódzka numer 681 (przebieg: Roszki Wodźki - Łapy - Poświętne - Brańsk – Ciechanowiec). Droga nr 681 przecina gminę Brańsk w układzie południkowym, stanowi połączenie drogowe sąsiadujących ze sobą gmin m.in.: Poświętne, Wyszki, Brańsk (miasto), Rudka i Ciechanowiec.

Ponadto w ramach lokalnych powiązań komunikacyjnych gminy Brańsk należy wskazać również gęstą i dobrze wykształconą sieć dróg powiatowych, która zapewnia połączenia drogowe zarówno pomiędzy miejscowościami zlokalizowanymi w obszarze gminy Brańsk, jak i w sąsiednich gminach czy powiatach.

Schemat zewnętrznych powiązań komunikacyjnych gminy Brańsk przedstawia poniższy rysunek.



Rysunek 13. Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy Brańsk.



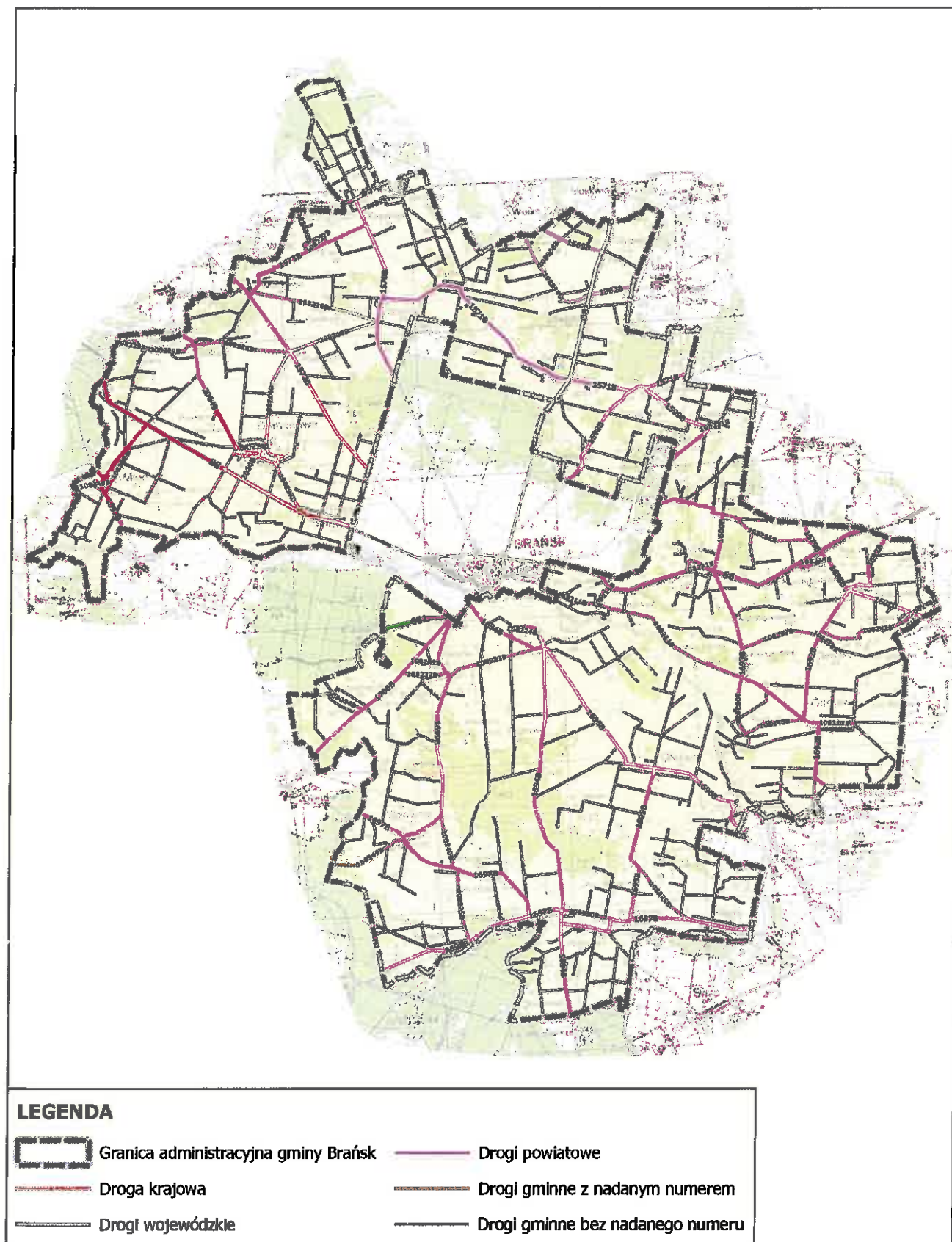
Źródło: Opracowanie własne

## 8.2. UKŁAD DRÓG PUBLICZNYCH

Sieć dróg publicznych w gminie Brańsk pod względem ukształtowania układu funkcjonalno-komunikacyjnego jest dobrze rozwinięta. Układ sieci drogowej w dużej mierze został zdeterminowany przez szlaki historyczne oraz położenie gminy Brańsk, która swoim obszarem okala jednostkę administracyjną miasto Brańsk. W mieście Brańsk spotykają się ciągi dróg różnych kategorii, ich położenie zarówno w obszarze miasta jak i gminy Brańsk nawiązuje do układu promienistego.

Drogi gminne publiczne w znacznej mierze umożliwiają powiązanie większości obszarów funkcjonalno-przestrzennych z drogami wyższej kategorii, ich układ jest optymalnym uzupełnieniem dróg powiatowych, wojewódzkich oraz drogi krajowej. Niewielka ilość zabudowy rozproszonej w obszarze gminy również pozytywnie wpływa na kształtowanie sieci dróg publicznych. Wykształcone zwarte struktury funkcjonalno-przestrzenne miejscowości pozwalają optymalizować nakłady finansowe na budowę, przebudowę oraz remonty dróg publicznych. Układ wszystkich dróg publicznych zlokalizowanych na terenie gminy Brańsk przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 14. Mapa sieci dróg publicznych na obszarze gminy Brańsk.



Źródło: Opracowanie własne

**Droga krajowa**

Przez centralną część gminy w układzie równoleżnikowym przebiega droga krajowa nr 66 o długości całkowitej ok. 114 km. W obszarze gminy Brańsk długość drogi wynosi ok. 16,4 km, składa się z dwóch odcinków, które przedzielone są fragmentem drogi zlokalizowanym w obszarze miasta Brańsk. Droga ta pełni ważną rolę komunikacyjną w tej części regionu zapewniając połączenia ponadlokalne dla wielu gmin.

**Tabela 26. Wykaz dróg krajowych na obszarze gminy Brańsk.**

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Klasa drogi	Długość drogi w obszarze gminy Brańsk [km]
1	66	Zambrów - Wysokie Mazowieckie - Brańsk - Bielsk Podlaski - Kleszczele - Czeremcha - Połowce - granica państwa	G	16,4

Źródło: Opracowanie własne.

**Drogi wojewódzkie**

Przez centralną część gminy z północy na południe w układzie południkowym przebiega droga wojewódzka nr 681 klasy głównej, łączna długość drogi to ok. 62,6 km. W obszarze gminy Brańsk długość drogi wynosi ok. 7,1 km, przedzielona jest odcinkiem drogi zlokalizowanym w obszarze miasta Brańsk.

Ponadto północną część obszaru gminy w miejscowości Kiewłaki przecina w układzie równoleżnikowym droga wojewódzka nr 659 klasy zbiorczej, która biegnie od Bielska Podlaskiego, przecina drogę wojewódzką nr 681 w miejscowości Topczewo (gmina Wyszki). łączna długość tej drogi wynosi ok. 25,2 km, natomiast w obszarze gminy Brańsk jest to zaledwie ok. 1 km długości. Sumaryczna długość dróg wojewódzkich w obszarze gminy Brańsk wynosi jedynie 8,1 km.

**Tabela 27. Wykaz dróg wojewódzkich na obszarze gminy Brańsk.**

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Klasa drogi	Długość drogi w obszarze gminy Brańsk [km]
1	681	Roszki Wodźki - Łapy - Poświętne - Brańsk - Ciechanowiec	G	7,1
2	659	Bielsk Podlaski - Wyszki - Topczewo - Hodyszewo - Nowe Piekuty - droga 66	Z	1,0

Źródło: Opracowanie własne.

**Drogi powiatowe**

Przez obszar gminy Brańsk przebiegają 23 drogi powiatowe o łącznej długości w obszarze gminy ok. 112 km. Znaczna część miejscowości w gminie obsługiwana jest przez drogi powiatowe, które uzupełnione liczną siecią dróg gminnych zapewniają optymalny system połączeń drogowych. Należy podkreślić, iż stan techniczny dróg powiatowych w obszarze gminy jest zadowalający, znaczna część dróg jest utwardzona o nawierzchni bitumicznej. Układ dróg powiatowych dobrze świadczy o powiązaniach komunikacyjnych gminy Brańsk z sąsiednimi jednostkami. Poniższa tabela przedstawia wykaz dróg powiatowych w obszarze gminy Brańsk.

**Tabela 28. Wykaz dróg powiatowych na obszarze gminy Brańsk.**

Lp.	Numer drogi	Klasa drogi	Przebieg drogi	Długość [km]
1	1569B	L	Zalesie Stare - Wólka Zaleska - Olszewo	1,67
2	1570B	Z	Brańsk (ul. Mickiewicza) – Glinnik – Kiewtaki	4,86
3	1571B	Z	Glinnik – Zanie – Świridy - Załuskie Koronne – Malesze	9,08
4	1572B	L	Brańsk (ul. Binduga , Kilińskiego) – Pietraszki - Lendowo-Budy – Jaśki	6,11
5	1573B	L	droga 1572B – Markowo – Mikołajewo - dr. 1570B	3,66
6	1579B	Z	dr. 1575B – Łapcie – Pulsze – Sasiny – Szpaki – Malesze – Bujnowo – Kadłubówka	0,84
7	1592B	L	Wyszki – Bagińskie Stare – Mierzwin Mały – Olędzkie	1,11
8	1598B	L	Brańsk – Poletyły – Załuskie Koronne	2,95
9	1599B	L	Brańsk (ul. Piłsudskiego , Bielska) – Załuskie Kościelne – Załuskie Koronne	3,28
10	1600B	L	Kalnica – Bronka – Brańsk	3,28
11	1688B	L	Piliki – Pietrzykowo– Gołębki – Bolesty – Skrzypki Duże – Skrzypki Małe – Truski – Koszewo – Kadłubówka	3,30
12	1691B	Z	Łubin Kościelny – Sierakowizna – Truski – Olszewo – Boćki	0,40
13	1692B	L	Łubin Kościelny – Koszewo – Dębowo – Chojewo – Bodaczki – Bodaki - Wiercień – Hawryłki – dr.1679B	7,71
14	1693B	L	Kalnica – Kiersnowo – Chojewo	4,80
15	1694B	Z	Brańsk – Popławy – Holonki – Dołubowo - Dziadkowice	12,0
16	1695B	L	Popławy – Oleksin –Widźgowo	8,48
17	1696B	L	Oleksin – Burchaty – Torule - Wojtki	3,02
18	1697B	Z	dr. krajowa 66 – Mień – Karp – Rudka – Olędy – Szmurły – Płonowo – Nowe Puchały – Stare Puchały – Holonki – Widźgowo – Klichy – Wojtki – Solniki – Boćki	14,85
19	1698B	L	Puchały Stare – Spieszyn – Koryciny – Czaje – Czaje-Wólka	4,06
20	1699B	L	droga woj. 681 –Brzeźnica - Szmurły	6,39
21	1700B	Z	Brańsk – Lubieszce – Olendy – Małyszczyn - Pobikry - Perlejewo - Granne	4,94

22	1703B	L	(Wyszonki Kościelne) - granica województwa - Mień	0,35
23	2064B	L	Dr. woj. nr 678 - Mazury - Jabłoń Kościelna - Jabłoń Jankowce - Tłoczewo - Nowe Piekuty - Markowo Wólka - Pruszancka Stara - Domanowo - droga kraj. 66	4,83
<b>Razem:</b>				<b>111,97</b>

Źródło: Wykaz dróg powiatowych pozyskanych z Powiatowego Zarządu Dróg w Bielsku Podlaskim, stan na 05.2018.

### Drogi gminne

Drogi gminne publiczne stanowią podstawową sieć drogową gminy niezbędną do obsługi zapotrzebowania komunikacyjnego lokalnej społeczności oraz zapewnienia powiązań jednostki z drogami wyższej kategorii. Pomimo faktu, iż drogi gminne są najniższą kategorią dróg publicznych, zazwyczaj o parametrach dostosowanych do drogi klasy dojazdowej, czasem lokalnej, to stanowią największy procent udziału w długości dróg publicznych większości gmin.

Sieć dróg gminnych publicznych zgodnie z rejestrem numerów dróg gminnych zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego dla gminy Brańsk obejmuje 38 dróg, o łącznej długości ok. 60,7 km. Znaczna część z tych dróg (ok. 76%) jest utwardzona o nawierzchni bitumicznej, ich stan techniczny ocenia się jako dobry, pozostałe 24% to drogi gruntowe, w tym wzmocnione żwirem. Wszystkie drogi mają nadaną klasę techniczną lokalną.

Przy budowie czy przebudowie dróg sukcesywnie wykorzystywane są środki unijne oraz inne dofinansowania pozwalające optymalizować koszty jakie musi ponieść budżet gminy.

**Tabela 29. Wykaz dróg gminnych wraz z numerem ewidencyjnym na obszarze gminy Brańsk.**

Lp.	Numer drogi	Klasa drogi	Przebieg drogi	Długość [km]
1	108211B	L	dr.kraj.nr 66- Kiersnówek- Majorowizna- do drogi powiatowej	5,90
2	108212B	L	Kiersnowo-Pace	1,51
3	108213B	L	Wieś Chojewo, ulica bez nazwy	0,87
4	108214B	L	Domanowo-Pietraszki	2,79
5	108215B	L	Pietraszki-Glinnik	2,35
6	108216B	L	Glennik-Markowo	3,28
7	108217B	L	dr.powiatowa - Ściony	1,16
8	108218B	L	Wieś Domanowo, ulica Mała	0,65
9	108219B	L	Wieś Domanowo, ulica Selwanowska	0,84
10	108220B	L	Wieś Domanowo, ulica bez nazwy	0,58
11	108221B	L	Wieś Domanowo, ulica bez nazwy	0,56
12	108222B	L	Wieś Mień, ulica Piłsudskiego	1,31
13	108223B	L	Brzeźnica-Popławy	2,31
14	108224B	L	Wieś Popławy, ulica bez nazwy	1,40
15	108225B	L	Płonowo-Spieszyn	1,89
16	108226B	L	Klichy- droga powiatowa 1695B	1,86
17	108227B	L	droga 66 -Domanowo	1,31
18	108228B	L	droga 108214B Pietraszki-Domanowo-Pruszancka Stara	2,49
19	108229B	L	droga 2064B Domanowo - Pruszancka Stara-Pruszancka-Baranki	2,10

## UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

20	108230B	L	droga 1694B Popławy-Dołubowo -Widźgowo	1,29
21	108231B	L	Załuskie Kościelne (ulica bez nazwy)- droga 1599B	0,35
22	108232B	L	droga 1600B (Bronka)-granica gminy w kierunku wsi Kadłubówka	2,37
23	108233B	L	droga 1699B (Brzeźnica) – droga 1700B	1,11
24	108234B	L	droga 1700B – Lubieszcze (granica gminy)	1,31
25	108235B	L	droga 66-Kadłubówka-droga 1688B	0,81
26	108236B	L	droga 1569B – Olszewek-Olędzkie - droga 681	3,62
27	108237B	L	droga 1573B – przez wieś Ferma – granica gminy – droga 1573B	1,83
28	108238B	L	droga 1697B -Dębowo	0,43
29	108239B	L	droga 1693B (Kiersnowo)- droga 1692B Chojewo -Dębowo	2,05
30	108240B	L	droga 1697B (Płonowo)-droga 1699B Brzeźnica – Szmurły	1,37
31	108241B	L	droga 66 (Kalnica) – droga 66	0,66
32	108242B	L	droga 1699B Brzeźnica – Szmurły – droga 1700B	0,66
33	108243B	L	droga 1688B – Nowosady – droga 1693B	2,65
34	108244B	L	droga 1688B Koszewo- Kadłubówka – droga 1691B Sierakowizna – Truski	0,63
35	108245B	L	Szmurły (ulica bez nazwy) – droga 1697B	2,03
36	108246B	L	droga 108212 we wsi Pace- droga 1692B Chojewo-Bodaczki	1,54
37	108247B	L	droga 108217B (Ściony)- droga 659	0,55
38	108248B	L	ul. Brata Alberta Mień	0,28
<b>Razem:</b>				<b>60,7</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Gminy Brańsk

Ponadto Rada Gminy Brańsk dnia 14 marca 2008 roku podjęła Uchwałę nr XI/81/08 w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych. Zgodnie z wykazem stanowiącym załącznik nr 1 do wyżej wymienionej uchwały do kategorii dróg gminnych zaliczono 357 dróg o łącznej długości ok. 343,5 km. Dla dróg objętych uchwałą nr XI/81/08 nie nadano dotychczas numerów ewidencyjnych. Znaczna część dróg z puli 343,5 km jest nieutwardzona, gruntowa, stanowi dojazdy do pól, użytków leśnych lub pojedynczych kolonii i zagród. Drogi wskazane w powyższej uchwale, pomimo, iż nie nadano im numerów ewidencyjnych, zostały zaliczone do dróg gminnych publicznych i tak też powinny być rozpatrywane.

### 8.3. ŚCIEŻKI ROWEROWE

W gminie Brańsk nie występują ścieżki rowerowe, natomiast przez gminę przebiega szlak rowerowy Doliny Nurca, a jego łączna długość w granicach gminy wynosi ok. 15,5 km. Wspomniany szlak rowerowy biegnie przez miejscowości: Kiewłaki, Glinnik, miasto Brańsk, Kiersnówek, Chojewo. Turystyka rowerowa wykorzystuje do swoich przejazdów jezdnie w ramach korytarzy dróg publicznych. W niedalekim sąsiedztwie od gminy Brańsk przebiega "Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo", który biegnie wzdłuż wschodniej granicy kraju. Najbliżej usytuowane fragmenty szlaku rowerowego Green Velo zlokalizowane są w odległości ok. 30 km od centralnej części gminy Brańsk.

## 8.4. NATĘŻENIE RUCHU

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad raz na 5 lat wykonuje pomiary natężenia ruchu na odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich. Ostatni pomiar odbył się w roku 2015, który został przeprowadzony w 1952 punktach pomiarowych zlokalizowanych na całej sieci dróg krajowych (zarządzanych przez GDDKiA) oraz wojewódzkich (z wyłączeniem odcinków zlokalizowanych w miastach na prawach powiatu) na których pomiar przeprowadzono na 2923 odcinkach pomiarowych.

Średni ruch na całej sieci dróg krajowych wyniósł 11178 poj./dobę, natomiast w województwie podlaskim 7082 poj./dobę.

Średni ruch na całej sieci dróg wojewódzkich wyniósł 3520 poj./dobę, natomiast w województwie podlaskim 2565 poj./dobę.

W gminie Brańsk punkt pomiarowy został zlokalizowany w miejscowości Patoki (w ciągu drogi krajowej nr 66). Wyniki pomiaru pokazują (1787 poj./dobę), iż natężenie ruchu na drodze krajowej nr 66 na odcinku gminy Brańsk jest niższe od średniej dla województwa oraz znacznie niższe od średniej krajowej. Wartość średniego ruchu pojazdów dla drogi krajowej nr 66 znacznie rośnie w kolejnym punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Bielsk Podlaski, w której trasa drogi krajowej nr 66 przecina drogę krajową nr 19.

W przypadku drogi wojewódzkiej nr 681 punkt pomiarowy został zlokalizowany w mieście Brańsk, lecz droga ta w znacznej mierze obsługuje ruch kołowy całej gminy Brańsk oraz gmin sąsiednich. Wartości pomiarowe dla drogi nr 681 są niższe od wartości średnich dla województwa oraz kraju. Dane przedstawione w poniższej tabeli pokazują, iż droga wojewódzka nr 681 ma wyższe wartości ilości pojazdów w stosunku do drogi krajowej nr 66. To pokazuje, iż jest ona ważnym ciągiem komunikacyjnym dla tego regionu.

Wyniki generalnego pomiaru ruchu w obszarze gminy Brańsk wskazują na optymalną ilość pojazdów użytkujących najważniejsze drogi zlokalizowane w tej części regionu. Znaczna część obliczonych przejazdów samochodów wynika z codziennych wewnętrznych migracji mieszkańców gminy do swoich miejsc pracy, w tym zlokalizowanych w miejscowości Brańsk, a także lokalnych wyjazdów służbowych. Wyniki szczegółowe z podziałem na typy pojazdów, dla drogi krajowej nr 66 oraz wojewódzkiej nr 681, przedstawia poniższa tabela.



Tabela 30. Wyniki pomiarów generalnego natężenia ruchu 2015 na drodze krajowej nr 66 (punkt pomiarowy Patoki) oraz drodze wojewódzkiej nr 681 (punkt pomiarowy Brańsk).

Numer punktu pomiarowego 2015	Numer drogi	Opis odcinka			SDRR poj.silnik. Ogółem	Struktura ruchu pojazdów silnikowych						
		Pikietaż		Nazwa odcinka		Motocykle	Sam.osob. mikrobusy	Lekkie sam.cieżarowe (dostawcz e)	Sam.cieżarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
		Pocz.	Końc.						bez przycz.	z przycz.		
		poj/dobę	poj/dobę			poj/dobę	poj/dobę	poj/dobę	poj/dobę	poj/dobę		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
50709	66	29,845	52,928	SZEPietowo - BRAŃSK (punkt pomiarowy Patoki)	1787	8	1191	180	99	285	6	18
20056	681	25,472	37,089	TOPCZEWO - BRAŃSK	1958	27	1397	274	139	70	10	41

Źródło: Generalny Pomiar Ruchu na sieci dróg wojewódzkich, <http://www.gddkia.gov.pl>.

## 8.5. KOMUNIKACJA ZBIOROWA

Komunikacja zbiorowa w gminie Brańsk oparta jest na połączeniach autobusowych Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej – PKS oraz na lokalnych firmach transportowych świadczących usługi przewozu ludności w połączeniach lokalnych oraz ponadiokalnych. W wielu miejscowościach zlokalizowane są odnowione wiaty przystankowe, jednakże część z nich nie jest na co dzień wykorzystywana. Część z wiat przystankowych figuruje jedynie w ramach oznakowania drogi. W miejscowości Brańsk znajduje się niewielki dworzec autobusowy, z którego korzystają mieszkańcy zarówno miasta jak i gminy Brańsk.

## 8.6. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Gmina Brańsk nie jest połączona z kolejowym systemem obsługi komunikacji. Najbliższe linie kolejowe wraz ze stacjami kolejowymi, do których można dostać się transportem prywatnym lub komunikacją zbiorową, zlokalizowane są w miejscowości Bielsk Podlaski, Szepietowo lub Łapy.

## 9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

### 9.1. SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA

Na terenie gminy Brańsk wszystkie wsie są zwodociągowane. Źródłami zaopatrzenia mieszkańców w wodę są cztery ujęcia podziemne i stacje uzdatniania eksploatowane przez Urząd Gminy Brańsk, znajdujące się w miejscowościach:

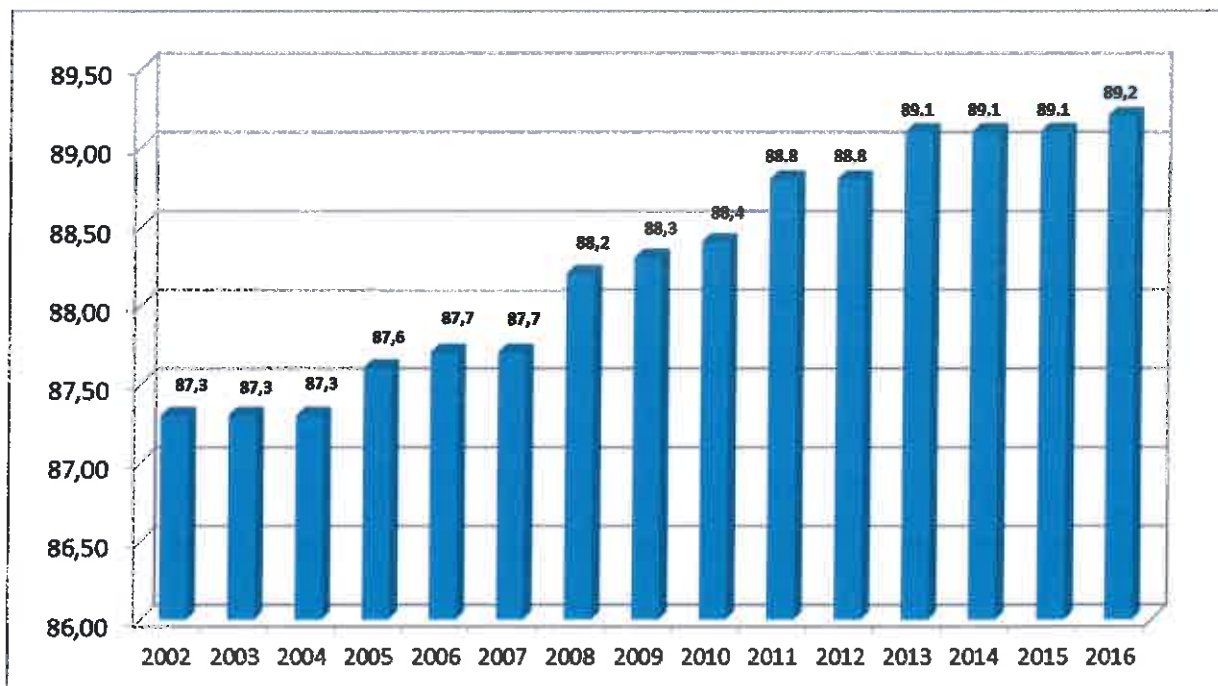
- Brzeźnica – hydrofornia wraz z przepompownią ze zbiornikiem wyrównawczym w m. Szmurły, pobór wody odbywa się z dwóch studni głębinowych: SW – 1 głębokości 90m, SW 2 – głębokości 89m; zaopatruje w wodę 13 wsi: Brzeźnicę, Burchaty, Hołonki, Klichy, Lubieszcze, Oleksin, Popławy, Płonowo, Puchały Nowe, Puchały Stare, Spieszyn, Szmurły, Widźgowo oraz wieś Olendy w gminie Rudka.
- Domanowo – hydrofornia wraz z przepompownią ze zbiornikiem wyrównawczym w m. Glinnik, pobór wody odbywa się z dwóch studni głębinowych: SW – 1 głębokości 90m, SW – 2 głębokości 93m; zaopatruje w wodę 12 wsi: Domanowo, Ferma, Glinnik, Kiewłaki, Markowo, Mień, Patoki, Pietraszki, Pruszancka Stara, Pruszancka-Baranki, Ściony, Zanie i kol. Pasieka oraz wieś Markowo Wólka w gminie Nowe Piekuty.
- Kalnica – hydrofornia wraz z przepompownią ze zbiornikiem wyrównawczym w m. Załuskie Kościelne, pobór wody odbywa się z dwóch studni głębinowych: SW – 1 głębokości 80m, SW – 2 głębokości 71m; zaopatruje w wodę 15 wsi: Bronka, Chojewo, Dębowo, Kalnica, Kiersnowo, Kiersnówek, Olędzkie, Olszewek, Olszewo, Pace, Poletyły, Świridy, Załuskie Koronne, Załuskie Kościelne i Majorowiznę.
- Koszewo – hydrofornia, pobór wody odbywa się z dwóch studni głębinowych: SW – 1 głębokości 83m, SW – 2 głębokości 82m; zaopatruje w wodę 3 wsie: Koszewo, Kadłubówka i Nowosady oraz 6 wsi w gminie Bielsk Podlaski: Brześcianka, Łubin Kościelny, Łubin Rudolty, Sierakowizna, Stryki, Truski i 7 wsi w gminie Boćki: Bodaczki, Bodaki, Olszewo, Hawryłki, Starowiec, Szumki i Wiercień.

(Źródło: Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Brańsk na lata 2004 – 2006)

Długość sieci wodociągowej, w gminie Brańsk wynosi 136 km i obejmuje 1798 gospodarstw domowych, co stanowi ok. 86,1% wszystkich budynków mieszkalnych na terenie gminy (dane za 2016 rok). Zgodnie z danymi, które prezentuje poniższa tabela można stwierdzić, iż zaopatrzenie w wodę na terenie gminy Brańsk jest dobre (89,2% osób korzystających z sieci), długość sieci wodociągowej w gminie systematycznie wzrasta, jak również liczba przyłączy, a co za tym idzie coraz więcej wody jest dostarczane do gospodarstw domowych. Od 2002 roku procentowy udział korzystających z instalacji wodociągowej w ogólnej liczbie ludności w gminie Brańsk zwiększył się o ok. 2%.

## UWARUNKOWANIA

Wykres 19. Procentowy udział korzystających z instalacji wodociągowej w ogólnej liczbie ludności w gminie Brańsk w latach 2002 – 2016.

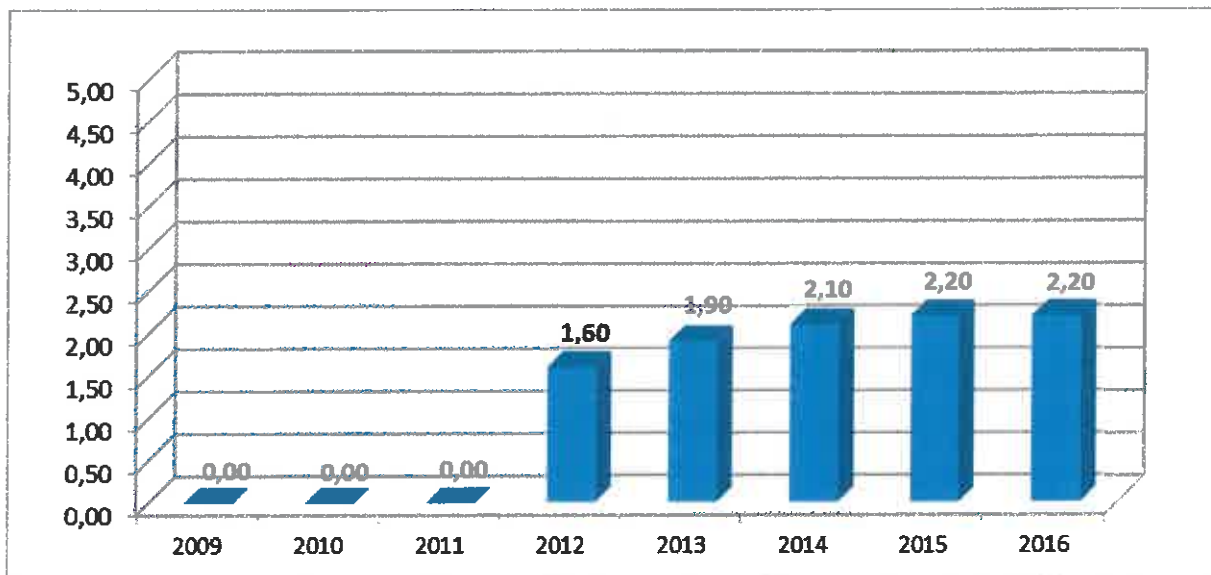


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zdecydowanie gorzej niż w kwestii stopnia zwodociągowania gminy kształtuje się w gminie Brańsk sytuacja w odniesieniu do systemu kanalizacji. Dopiero w roku 2012 r. zrealizowane zostały pierwsze odcinki sieci kanalizacyjnej i w roku 2016 nadal w znikomym procencie sieć ta obsługiwała mieszkańców gminy.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 2,2 km i obejmuje 43 gospodarstwa, co stanowi ok. 2,1% wszystkich budynków mieszkalnych w gminie. Gospodarka ściekowa na terenie gminy Brańsk realizowana jest w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków pracujące z wykorzystaniem metody osadu czynnego oraz szczelne okresowo opróżniane zbiorniki bezodpływowe. Ścieki ze zbiorników bezodpływowych za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm zrzucane są do punktu zlewnego zlokalizowanego na terenie miejskiej oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim i Ciechanowcu. W obszarze gminy funkcjonują 3 mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków typu BIOCLERE oraz 1 przepompownia ścieków. Oczyszczalnie zaprojektowano i wykonano na wydajność docelową Qdśr: w m. Kiersnowo – 13,0 m<sup>3</sup>/d, Kiersnówek – 6,0 m<sup>3</sup>/d, Majorowizna – 2,0 m<sup>3</sup>/d. Ze względu na rozległość terenu gminy i związaną z tym koniecznością poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych nie przewiduje się znaczącej rozbudowy na terenie gminy kanalizacji sanitarnej. Kolejne obszary powinny być skanalizowane w oparciu o małe lokalne oczyszczalnie, które mogą powstawać ze względu na rozwój zabudowy usługowej i przemysłowej lub w miejscowościach o najbardziej zwartej strukturze osadniczej. Na terenie gminy istnieje 461 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 293 zbiorniki bezodpływowe.

Wykres 20. Procentowy udział korzystających z instalacji kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności w gminie Brańsk w latach 2009 – 2016.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

## 9.2. SIĘĆ ELEKTROENERGETYCZNA

Przez gminę Brańsk nie przebiegają żadne linie wysokiego napięcia oraz linie najwyższych napięć. Gmina zaopatrywana jest w energię elektryczną za pośrednictwem sieci średniego napięcia. Operatorem systemu dystrybucyjnego jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok. Gmina Brańsk obsługiwana jest przez Rejon Energetyczny Bielsk Podlaski oraz Rejon Energetyczny Białystok Teren.

## 9.3. SIĘĆ TELEKOMUNIKACYJNA

Przez gminę Brańsk przebiega szerokopasmowa sieć polski wschodniej (sieć szkieletowa), w miejscowości Domanowo zlokalizowany jest węzeł dystrybucyjny tej sieci. Sieć powstała w oparciu o projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (w 85%), środków krajowych budżetu państwa (w 10%) i budżetu województwa (w 5%) - oś priorytetowa II - Infrastruktura Społeczeństwa Informacyjnego. Celem zrealizowanego projektu było zwiększenie dostępu do internetu dla instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów peryferyjnych zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym”.

Ponadto w gminie Brańsk wybudowana została w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013, Oś priorytetowa 4. Społeczeństwo informacyjne „Nadbużańska Szerokopasmowa Sieć Dystrybucyjna” w skrócie NSSD. Sieć bazuje na technologii światłowodowej, a jej celem podobnie jak w przypadku szerokopasmowej sieci polski wschodniej jest poprawa warunków dostępu do internetu szerokopasmowego, tworzenie

publicznych punktów dostępu do internetu, poprawa jakości życia mieszkańców wraz z aktywizacją zawodową.

Poza wymienionymi wyżej technologiami, dostęp do łączności telekomunikacyjnej oraz internetu w gminie Brańsk zapewniają również operatorzy telefonii komórkowych.

#### **9.4. SIEĆ GAZOWA**

Na obszarze gminy Brańsk sieć gazowa nie występuje. Niektóre gospodarstwa domowe korzystają ze zbiorników przydomowych na gaz propan, który jest dystrybuowany w gminie.

#### **9.5. CIEPŁOWNICTWO**

Na terenie gminy wykorzystywane są dwa rodzaje wytwarzania energii cieplnej, obsługujące budynki użyteczności publicznej. Jako źródło energii wykorzystuje się ciepło wnętrza ziemi oraz olej opałowy.

W zabudowie mieszkaniowej ciepło dostarczane jest za pośrednictwem kotłowni indywidualnych. Charakter zabudowy i sposób zagospodarowania przestrzennego gminy przesądza o indywidualnym sposobie ogrzewania budynków w oparciu o paliwa stałe takie jak: olej opałowy, węgiel czy koks.

#### **9.6. GOSPODARKA ODPADAMI**

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Od 1 lipca 2013 r. na terenie gminy Brańsk uruchomiony został nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Od tego czasu podmiotem odpowiedzialnym za organizację i funkcjonowanie nowego systemu jest gmina Brańsk, organizując przetarg na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych. Z nieruchomości zamieszkałych odbierane są odpady zmieszane oraz segregowane na: papier i tekturę, szkło białe i kolorowe, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metale, odpady ulegające biodegradacji, popiół, odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, zgodnie z ustalonym harmonogramem. Mieszkańcy mają również możliwość przekazywania odpadów do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Brańsku. Poziom recyklingu w zakresie ponownego użycia papieru metali, tworzyw sztucznych został osiągnięty. Nie zebrano niebezpiecznych odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Również wymagany poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania został zachowany (dane za 2017 r.). Gospodarka gminy w zakresie odpadów jest prawidłowa i zgodna z obowiązującymi przepisami prawa.

## 9.7. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Energia wytwarzana z odnawialnych źródeł energii (OZE) to energia pochodząca m.in. z elektrowni wiatrowych, słonecznych ogniw fotowoltaicznych, słonecznych kolektorów do produkcji ciepła, elektrowni wodnych czy źródeł wytwarzających energię z biomasy i biogazu. Gmina Brańsk posiada dobre warunki nasłonecznienia, co sprzyja podejmowaniu inicjatyw z zakresu instalacji ogniw fotowoltaicznych oraz kolektorów słonecznych. Na terenie gminy nie znajdują się obecnie farmy fotowoltaiczne. Występują jedynie sporadyczne indywidualne systemy fotowoltaiczne wykorzystywane na własne cele gospodarstw domowych czy osób prawnych.

Energia słoneczna, pozyskiwana poprzez kolektory słoneczne, rozwijana jest także w zakresie indywidualnych zastosowań. Na terenie gminy Brańsk ze względu na uwarunkowania prawne są niewielkie możliwości wykorzystywania energii wiatrowej. Nienajlepsze są także warunki dla inwestycji w energetykę wodną. Rzeka Nurzec nie posiada dużego potencjału w tym zakresie.

## 10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

### 10.1. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Dla obszaru gminy Brańsk nie ma aktualnie sporządzonych map zagrożenia i ryzyka powodziowego, w ramach programu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami) opracowanych przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. Na obszarze gminy Brańsk obszary szczególnego zagrożenia powodzią są wyznaczone na podstawie studium ochrony przeciwpowodziowej rzeki Nurzec. W latach 2004–2006 opracowano ww. studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi dla rzeki Nurzec. Na podstawie wykonanych analiz i obliczeń określono zasięg przestrzenny zalewu w dolinie rzeki m.in. dla wód o przepływach prawdopodobnych Q1% (raz na 100 lat). Zasięgi zalewu objęły częściowo obszary zlokalizowane w gminie Brańsk. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w większości obejmuje tereny niezabudowane łąk i pastwisk i tylko kilka fragmentów zabudowanych działek w miejscowościach Patoki i Popławy. W chwili obecnej rzeka nie jest obwałowana i nie planuje się podejmowania takich działań.

## 10.2. HAŁAS

Hałas to niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziaływujące za pośrednictwem powietrza na organizm ludzki. Uważany jest również za czynnik zanieczyszczający środowisko. W związku z rozwojem komunikacji, uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stanowi on dużą uciążliwość dla człowieka. Hałas może powodować utratę słuchu. Bywa przyczyną zaburzeń w układzie krążenia, zaburzeń nerwowych, zaburzeń w układzie kostno-naczyniowym, wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek. Ze względu na środowisko oraz źródło generujące, hałas dzielimy na:

- komunikacyjny – drogowy, kolejowy i lotniczy,
- przemysłowy,
- komunalny.

Na obszarze gminy Brańsk istotnym źródłem hałasu może być ruch samochodowy odbywający się na drodze krajowej nr 66 łączącej Zambrów z przejściem granicznym na Białoruś w Połowicach, a także w obrębie dróg wojewódzkich nr 681 Roszki-Wodźki – Ciechanowiec i 659 Bielsk Podlaski – droga krajowa nr 66. Poza wymienionymi źródłami hałasu, na terenie opracowania nie ma innych istotnych źródeł, które mogą przyczynić się do przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu.

## 10.3. NISKA EMISJA

Największym źródłem zanieczyszczeń powietrza na obszarze gminy Brańsk jest ruch samochodowy, szczególnie w obrębie drogi krajowej nr 66 a także dróg wojewódzkich nr 681 Roszki-Wodźki – Ciechanowiec i 659 Bielsk Podlaski – droga krajowa nr 66. Zanieczyszczenia powoduje także okresowo występująca emisja toksycznych substancji z indywidualnych kotłowni ciepłych. W obrębie gminy nie występują duże zakłady przemysłowe mogące w znacznym stopniu wpływać na jakość powietrza.

## 10.4. GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Gospodarka ściekowa na terenie gminy Brańsk realizowana jest głównie w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków pracujące z wykorzystaniem metody osadu czynnego oraz szczelne okresowo opróżniane zbiorniki bezodpływowe. Ścieki ze zbiorników bezodpływowych za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm zrucane są do punktu zlewnego zlokalizowanego na terenie miejskiej oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim i Ciechanowcu. Na analizowanym terenie funkcjonują 3 mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków typu BIOCLERE oraz 1 przepompownia ścieków. Oczyszczalnie zaprojektowano i wykonano na wydajność docelową Qdśr: w m. Kiersnowo – 13,0 m<sup>3</sup>/d, Kiersnówek – 6,0 m<sup>3</sup>/d, Majorowizna – 2,0 m<sup>3</sup>/d.

Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Brańsk wynosi zaledwie 2,2 km i obejmuje 43 gospodarstwa, co stanowi ok. 2,1% wszystkich budynków mieszkalnych w gminie. Dopiero w roku 2012 r. zrealizowane zostały pierwsze odcinki sieci kanalizacyjnej i w roku 2016 nadal w znikomym procencie sieć ta obsługiwała mieszkańców gminy (2,2% osób korzystających).

Ze względu na rozległość terenu gminy i związaną z tym koniecznością poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych nie przewiduje się znaczącej rozbudowy na terenie gminy kanalizacji sanitarnej. Kolejne obszary powinny być skanalizowane w oparciu o małe lokalne oczyszczalnie, które mogą powstawać ze względu na rozwój zabudowy usługowej i przemysłowej lub w miejscowościach o najbardziej zwartej strukturze osadniczej. Na terenie gminy istnieje 461 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 293 zbiorniki bezodpływowe. Większość mieszkańców gminy nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej. Taka sytuacja wiąże się z dużym zagrożeniem dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych z powodu nieszczelności w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych bądź bezpośredniego odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych.

## 10.5. GZWP

Obszar gminy zaliczany jest do regionu hydrogeologicznego I mazowieckiego (Paczyński red., 1995). Nie występują tu główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

## 10.6. KOPALINY ZŁOŻA

Gmina Brańsk jest obszarem dość ubogim w kopaliny. Udokumentowano tu kilka niewielkich, czwartorzędowych złóż piasków i żwirów. Złoże „Świridy” z powodu wyczerpania zasobów skreślono z „Bilansu zasobów...”. Aktualnie wydobywanie prowadzi się w obrębie trzech złóż – „Domanowo”, „Świridy III” i „Świridy IV”, dla których zostały wyznaczone tereny górnicze i obszary górnicze. Po zakończeniu eksploatacji planuje się rekultywację wyrobisk w kierunku rolnym i leśnym.

## 10.7. PODSUMOWANIE

Z powyższej analizy wynika, iż zagrożeniem dla zdrowia mieszkańców może być hałas i zanieczyszczenie powietrza spowodowane ruchem samochodowym występującym na drodze krajowej nr 66 oraz drogach wojewódzkich nr 681 i nr 659. Następnie zanieczyszczenie powietrza występujące okresowo w sezonie grzewczym, pochodzące z indywidualnych kotłowni. Zagrożeniem dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych jest niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej w gminie. Ponadto część obszarów w gminie usytuowanych w korytarzu rzeki Nurzec narażona jest na niebezpieczeństwo powodzi.



## 11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Stan prawny gruntów w gminie Brańsk został opracowany na podstawie aktualnej ewidencji gruntów i budynków, pozyskanej na potrzeby sporządzenia niniejszego studium ze Starostwa Powiatowego w Bielsku Podlaskim (Wydział Geodezji i Katastru).

Powierzchnia gminy Brańsk zajmuje 22735,3 ha. W skład gminy wchodzi 43 obrębów ewidencyjne, największy z nich to Poptawy (powierzchnia 1884,6 ha), a najmniejszy to Majorowizna (powierzchnia 58,4 ha). Największą część gminy zajmują **grunty prywatne**, które stanowią aż 93,62% powierzchni gminy – składają się na nie przede wszystkim grunty rolne, leśne oraz zabudowane.

Grunty **Skarbu Państwa** zajmują powierzchnię ok. 805,6 ha, co stanowi 3,55% powierzchni gminy. Największy udział w tej powierzchni stanowią użytki leśne będące własnością Lasów Państwowych – ich powierzchnia to ok. 667 ha, w stosunku do wszystkich gruntów Skarbu Państwa zajmują aż 83% ich powierzchni. Powyższe dane wskazują, iż w gminie znaczna część gruntów leśnych jest własnością prywatną. Przez gminę Brańsk przebiega droga krajowa nr 66 – grunty pod tą drogą wraz z pozostałymi gruntami należącymi do GDDKiA zajmują łącznie ok. 54,66 ha. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa jest w posiadaniu gruntów o powierzchni ok. 6,62 ha, na powierzchnię tą składa się 20 działek ewidencyjnych o średniej powierzchni 0,33 ha, większość gruntów to użytki rolnicze.

**Województwo podlaskie** jest w posiadaniu gruntów o powierzchni ok. 14,42 ha. W stosunku do pozostałych jednostek terytorialnych, grunty należące do województwa zajmują najmniejszą powierzchnię – jedynie 0,06% powierzchni gminy. Grunty będące własnością województwa podlaskiego to działki ewidencyjne zlokalizowane w obrębach Brzeźnica, Ferma, Kiewłaki, Olędzkie, Olszewo i Świridy, obejmują tereny pod drogą wojewódzką numer 681, przecinającą gminę z północy na południe.

**Grunty powiatowe** stanowią powierzchnię ok. 161,81 ha, co stanowi 0,71% powierzchni gminy. Składają się na nie działki będące we własności Powiatowego Zarządu Dróg w Bielsku Podlaskim oraz powiatu bielskiego. Powiatowy Zarząd Dróg jest właścicielem 123,5 ha gruntów, natomiast powiat bielski ok. 38,31 ha. Zarówno grunty należące do Powiatowego Zarządu Dróg jak i powiatu bielskiego stanowią drogowe działki ewidencyjne zlokalizowane są w ciągach dróg powiatowych. Ponadto powiat bielski jest właścicielem gruntów o powierzchni ok. 1 ha w miejscowości Brzeźnica usytuowanych pomiędzy drogami powiatowymi nr 1699B oraz 1700B.

**Gmina Brańsk** posiada grunty o powierzchni ok. 467,8 ha, co odpowiada ok. 2% powierzchni gminy. Poza gruntami prywatnymi jedynie Skarb Państwa jest właścicielem większego arealu gruntów. W przypadku gruntów gminy Brańsk znaczna ich część obejmuje drogi gminne publiczne, co przekłada się na znacznie rozbudowaną sieć dróg gminnych. Ponadto gmina Brańsk jest właścicielem pojedynczych gruntów w większości miejscowości, na których zlokalizowane są m.in. obiekty użyteczności publicznej (w tym remizy, szkoły, obiekty sportu i rekreacji, obiekty kultury), miejsca pamięci narodowej, pojedyncze grunty leśne oraz tereny eksploatacji kopalni. Największe areale

## UWARUNKOWANIA

gruntów gminnych, na których występują wyżej wymienione rodzaje zagospodarowania terenu zlokalizowane są w miejscowościach Mień, Domanowo, Kalnica, Świridy, Glinnik oraz Holonki.

**Grunty prywatne** stanowią największą powierzchnię w stosunku do pozostałych gruntów w gminie – jest to ok. 21 285,67 ha, co stanowi 93,62% powierzchni całej gminy. Na taki stan posiadania gruntów wpływa jeden istotny czynnik, a mianowicie w gminach wiejskich typowo rolniczych do powierzchni gruntów należących do osób fizycznych zalicza się liczne arealy pod gospodarstwa rolne, pola uprawne a także prywatne użytki leśne. Niewielki odsetek lasów państwowych Skarbu Państwa świadczy o tym, iż znaczna część powierzchni leśnych w gminie jest w posiadaniu osób fizycznych, co sumarycznie daje tak duży procent gruntów prywatnych w skali całej gminy.

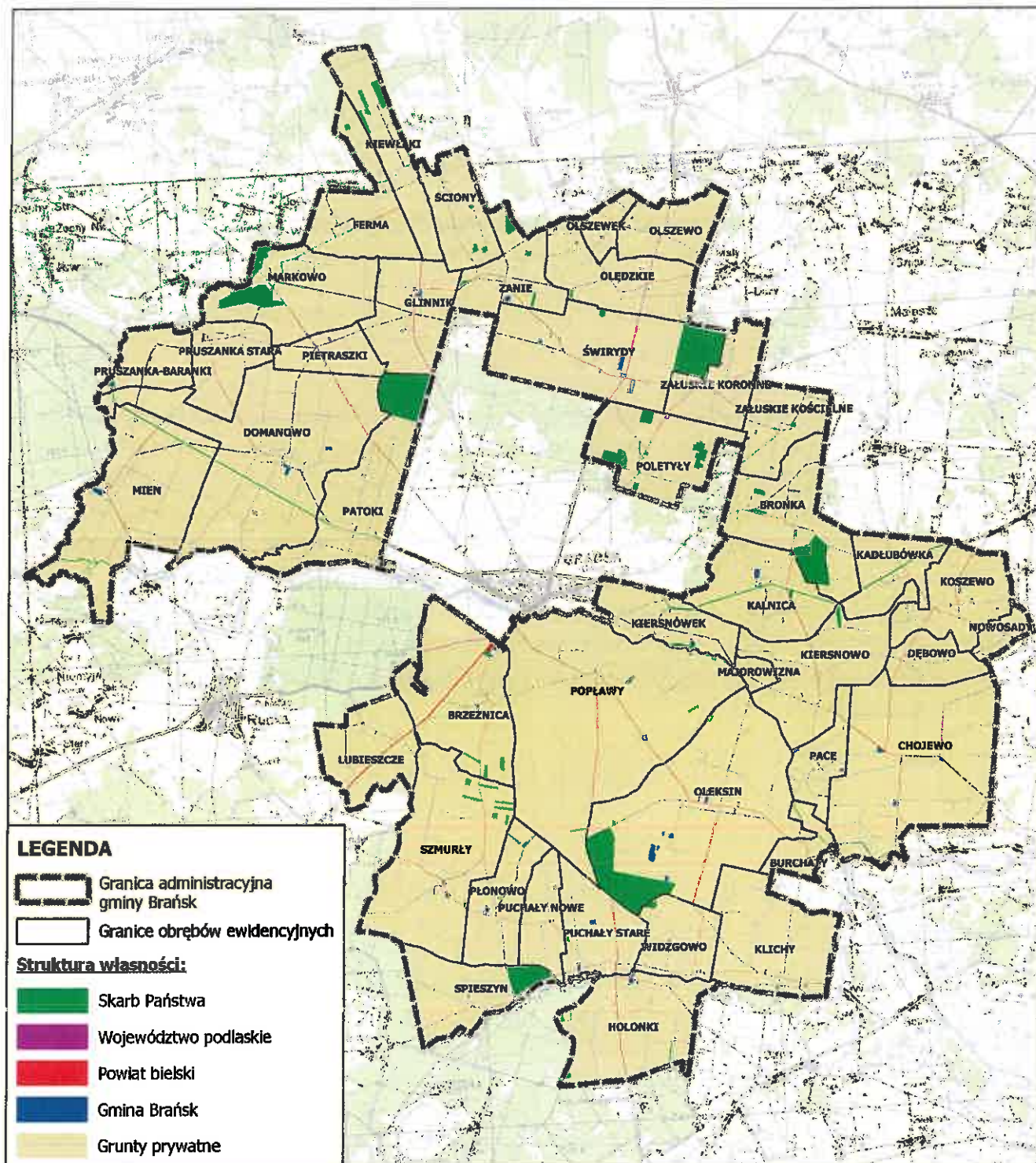
Poniższa tabela przedstawia strukturę własności gruntów wraz z procentowym udziałem w skali powierzchni całej gminy.

**Tabela 31. Struktura własności gruntów opracowana na podstawie ewidencji gruntów i budynków.**

Własność gruntów		Powierzchnia [ha]	Udział procentowy do powierzchni gminy	Suma powierzchni [ha]
Skarb Państwa	GDDKiA	54,66	0,24%	805,6
	Lasy Państwowe	667,18	2,94%	
	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	6,62	0,03%	
	Pozostałe grunty	77,14	0,34%	
Województwo podlaskie	Zarząd Dróg Wojewódzkich	14,42	0,06%	14,42
Grunty powiatowe	Powiat Bielski	38,31	0,17%	161,81
	Powiatowy Zarząd Dróg	123,5	0,54%	
Gmina Brańsk		467,8	2,06%	467,8
Grunty prywatne		21 285,67	93,62%	21 285,67
<b>Razem:</b>				<b>22 735,3 ha</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych ze Starostwa Powiatowego w Bielsku Podlaskim, stan na 04.2018

Rysunek 15. Struktura własności gruntów.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SWDE

## **12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH**

### **Ograniczenia wynikające z uwarunkowań przyrodniczych**

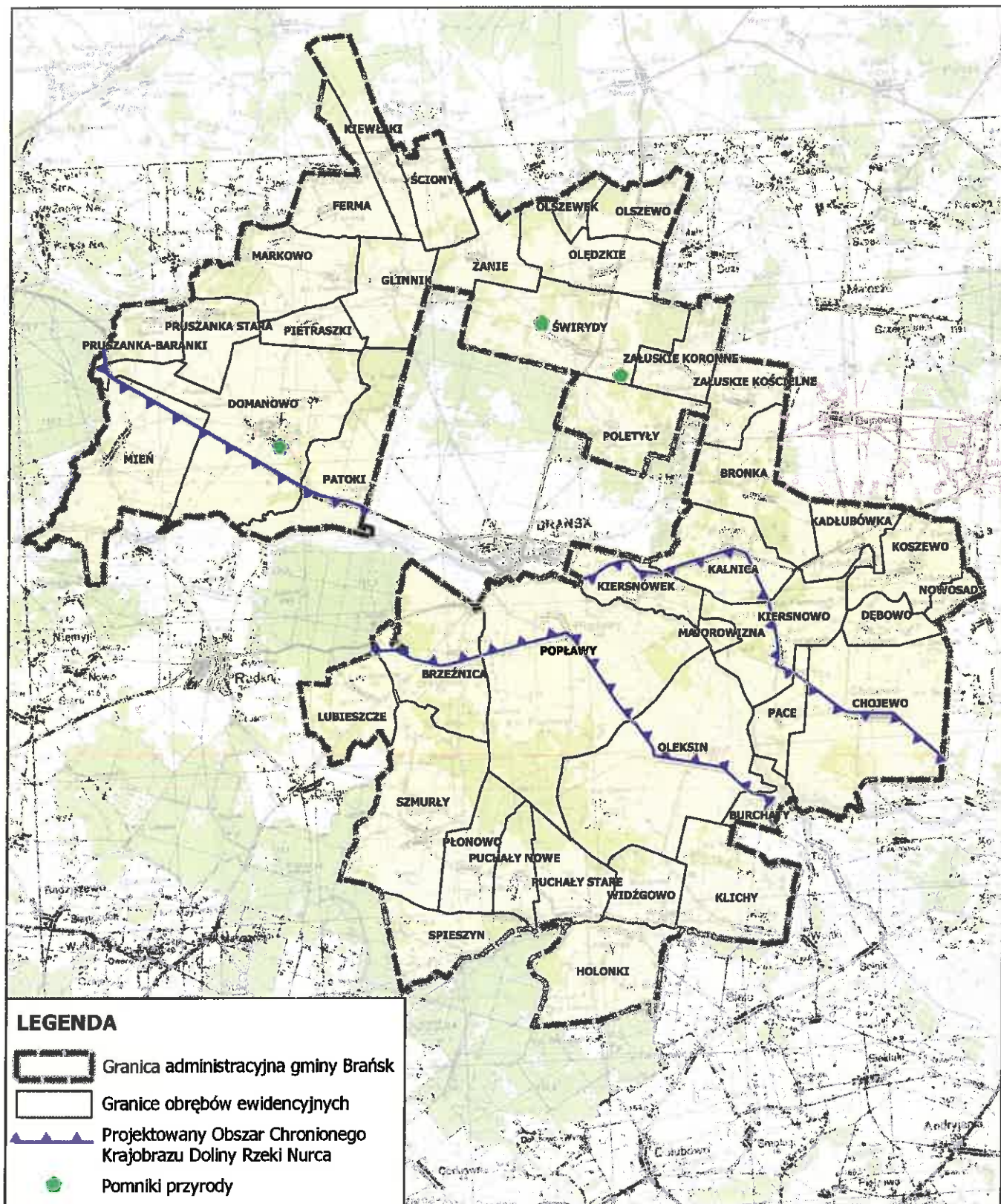
Na terenie objętym opracowaniem występują trzy obiekty przyrodnicze chronione prawnie na mocy ustawy o ochronie przyrody, w formie pomników przyrody. Ich wykaz zawarty został w rozdziale opisującym uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska. Lokalizację pomników przyrody przedstawiono na planszy uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także na poniższym rysunku.

Dolina Nurca, przebiegająca równoleżnikowo przez centralny obszar gminy, wskazywana jest do objęcia ochroną prawną jako Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Nurca, dla którego mogą zostać przyjęte przez Sejmik Województwa stosowne zakazy i ograniczenia. Projektowany obszar jest wieloprzestrzennym elementem o wysokich walorach przyrodniczych w skali regionu wschodniej Polski. Tworzy ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Pełni funkcje ekologiczną, krajobrazową, bioklimatyczną oraz rekreacyjną. Objęta ochroną ma zostać cała dolina rzeczna – dno, terasy i zbocza, a także występujące w jej bezpośrednim sąsiedztwie lasy i łąki.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochronie podlegają występujące na terenie gminy gleby klasy III, które mogą zostać zabudowane tylko, jeśli jasno wynika to z ustaleń niniejszego studium i uzyskana zostanie stosowna zgoda właściwego Ministra wynikająca z przepisów wymienionej ustawy.

## UWARUNKOWANIA

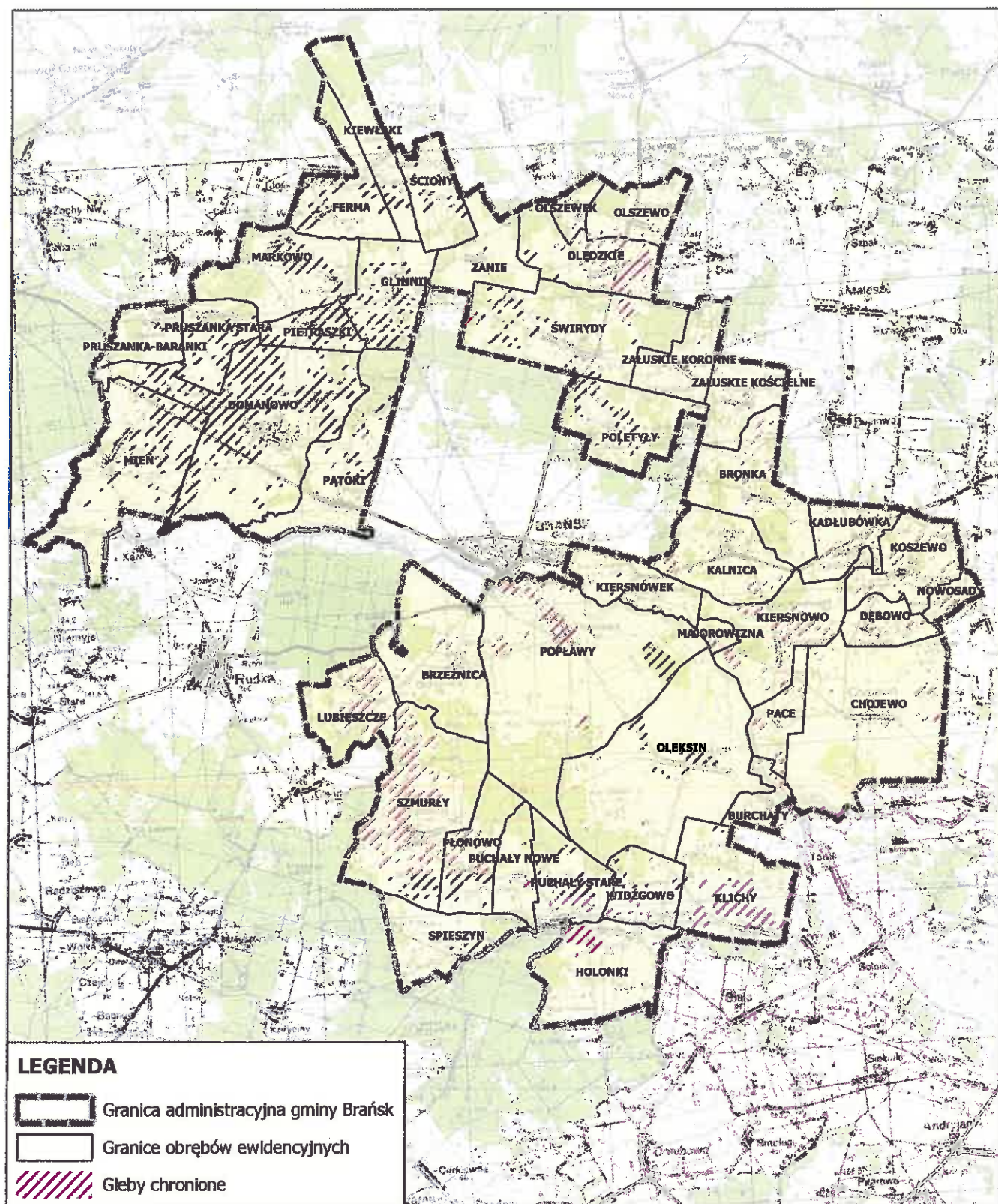
Rysunek 16. Lokalizacja obiektów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody na obszarze gminy Brańsk.



Źródło: Opracowanie własne.

## UWARUNKOWANIA

Rysunek 17. Lokalizacja gleb chronionych na obszarze gminy Brańsk.



Źródło: opracowanie własne.

**Ograniczenia wynikające z ochrony dziedzictwa kulturowego**

Na obszarze gminy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków, które zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podlegają ochronie. Wszelkie działania prowadzone na obiektach wpisanych do rejestru zabytków, zgodnie z przytoczoną ustawą, należy prowadzić w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

### **13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH**

Ze względu na mało urozmaiconą rzeźbę terenu nie obserwuje się tutaj zjawisk geodynamicznych ani obszarów predysponowanych do ich powstawania.

### **14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, TERENÓW GÓRNICZYCH, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA**

#### **14.1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN**

Gmina Brańsk jest obszarem dość ubogim w kopaliny. Udokumentowano tu kilka niewielkich, czwartorzędowych złóż piasków i żwirów, które wymieniono poniższej tabeli.

**Tabela 32. Złóża kopalin, ich charakterystyka i klasyfikacja.**

Nazwa złoża	Rodzaj utworów budujących złoża	Wiek kompleksu litologiczno-suwrowcowego	Stan zagospodarowania złoża	Powierzchnia (ha)	Ważność koncesji
Domanowo	piaski	czwartorzęd	złoża zagospodarowane	1,71	2030
Świridy	piasek ze żwirem		złoża skreślone z bilansu zasobów	0,74	wygasła
Świridy II	piasek ze żwirem		złoża rozpoznane szczegółowo	0,72	nie dotyczy

## UWARUNKOWANIA

Świridy III	piasek		złoże zagospodarowane	1,62	2029
Świridy IV	piasek		złoże zagospodarowane	1,10	2020
Oleksin	piasek ze żwirem		złoże rozpoznane szczegółowo	2,00	nie dotyczy

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

Na obszarze gminy istnieją niewielkie możliwości udokumentowania nowych złóż. Wyznaczono trzy obszary perspektywiczne piasków i żwirów. Nie wytypowano natomiast obszarów prognostycznych z uwagi na brak szczegółowego rozpoznania geologiczno-złożowego. Dwa niewielkie obszary perspektywiczne piasków i piasków ze żwirem, zlokalizowane są w obrębie form akumulacji szczelinowej zlodowacenia warty w rejonie Świryd. Ponadto jeden obszar wyznaczono w rejonie Chojewa i Bodaczek (poza granicą gminy), w obrębie kemów utworzonych podczas zlodowacenia warty.

## 14.2. TERENY GÓRNICZE

Spośród złóż wymienionych w powyższej tabeli aktualnie wydobyte prowadzi się w obrębie złóż: „Domanowo”, „Świridy III” i „Świridy IV”, dla których zostały wyznaczone tereny górnicze i obszary górnicze. Po zakończeniu eksploatacji planuje się rekultywację wyrobisk w kierunku rolnym i leśnym.

## 14.3. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Obszar gminy zaliczany jest do regionu hydrogeologicznego I mazowieckiego (Paczyński red., 1995). Nie występują tu główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

Czwartorzędowe wody podziemne na obszarze gminy są jedynym źródłem zaopatrzenia w wodę dla celów komunalnych i przemysłowych. Ujmowane są kilkoma studniami o głębokościach przeważnie 50–85 m, rzadziej głębszymi. Wydajności studni wahają się od około 44 m<sup>3</sup>/h do nieco ponad 100 m<sup>3</sup>/h i wyraźnie przewyższają potrzeby odbiorców.

Prawie cały obszar gminy położony jest w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 55 (PLGW200055). Jedynie skrajnie północny fragment, w rejonie wsi Kiewłaki leży w obrębie jednostki nr 52 (PLGW200052). Obydwie części cechują się dobrym stanem ilościowym i chemicznym. Nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.



#### **14.4. UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA**

W gminie Brańsk nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

#### **15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH**

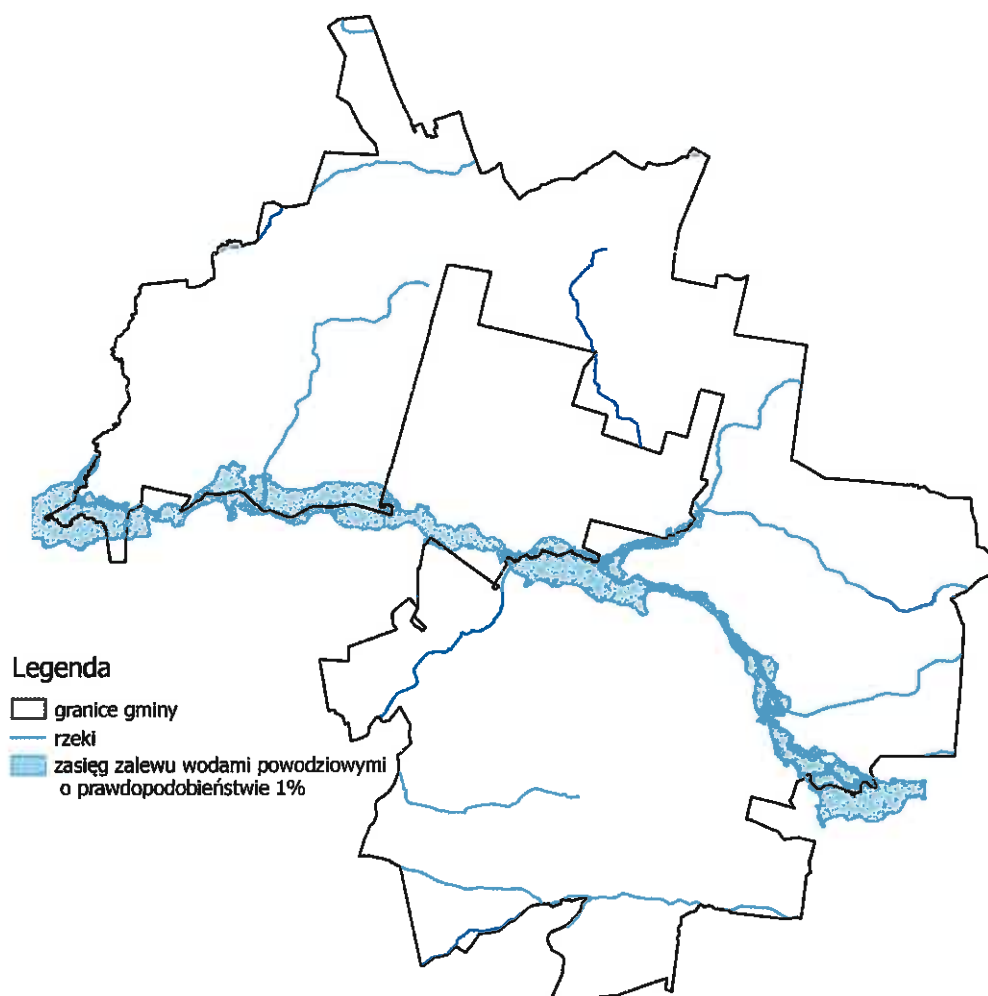
W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wskazano zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, które mają związek z gminą Brańsk. Zadania te wymieniono w rozdziale dotyczącym planu województwa.

#### **16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ**

Dla obszaru gminy Brańsk nie ma aktualnie sporządzonych map zagrożenia i ryzyka powodziowego, w ramach programu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami).

W latach 2004–2006 opracowano studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi dla rzeki Nurzec. Na podstawie wykonanych analiz i obliczeń określono zasięg przestrzenny zalewu w dolinie rzeki m.in. dla wód o przepływach prawdopodobnych Q1% (raz na 100 lat). Zasięgi zalewu objęły częściowo obszary zlokalizowane w gminie Brańsk.

**Rysunek 18. Zagrożenie powodziowe (na podstawie Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej – Etap I – rzeka Nurzec).**



Źródło: opracowanie własne.

Obszar gminy Brańsk należy do zlewni rzeki Bug. Sieć hydrograficzną gminy tworzy rzeka Nurzec wraz z dopływami. Każda z rzek może powodować lokalne podtopienia w okresach wiosennych roztopów oraz w przypadku ekstremalnych lub długotrwałych opadów. Dotyczy to dolin rzecznych oraz lokalnych obniżeń. Formalnie na obszarze gminy Brańsk wyznaczone zostały obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Tereny takie zostały opracowane na potrzeby studium ochrony przeciwpowodziowej rzeki Nurzec i wyznaczone zostały tylko od tej rzeki. Na podstawie wykonanych analiz i obliczeń określono zasięg przestrzenny zalewu w dolinie rzeki m.in. dla wód o przepływach prawdopodobnych  $Q_{1\%}$  (raz na 100 lat). Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w większości obejmuje tereny niezabudowane łąk i pastwisk. W chwili obecnej rzeka nie jest obwałowana i nie planuje się podejmowania takich działań.

## **17. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY**

Rozdział ten sporządzono w oparciu o „Analizę potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Brańsk” wraz z bilansem terenów przeznaczonych pod zabudowę będące odrębnym opracowaniem wykonanym na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brańsk.

### **17.1. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z ANALIZY UWARUNKOWAŃ EKONOMICZNYCH, ŚRODOWISKOWYCH I SPOŁECZNYCH**

Analizy uwarunkowań ekonomicznych wskazane zostały w opracowaniu pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Brańsk”. Zgodnie z ich wynikami w gminie Brańsk przewiduje się wzrost znaczenia sektora usługowego i przemysłowego w szczególności w zakresie związanym z rozwojem produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz w zakresie przetwórstwa drewna. Jednocześnie przewiduje się umocnienie sektora rolniczego poprzez sukcesywne powiększanie gospodarstw i ich specjalizacje. Obecnie większość mieszkańców zatrudniona jest w sektorze rolniczym. Biorąc pod uwagę tendencje do wzrostu wielkości gospodarstw rolnych (agregacja gospodarstw) oraz pozostałe uwarunkowania gminy jak położenie geograficzne czy tendencje do zwiększenia znaczenia sektora usługowego w gospodarce krajów rozwiniętych, przewiduje się dalsze zmniejszanie stopy bezrobocia oraz poprawę warunków zatrudnienia mieszkańców gminy, a co za tym idzie zwiększenie wynagrodzenia. Brańsk dalej pozostanie gminą rolniczą jednak w szerokim zakresie może wykorzystać potencjał w zakresie przemysłu rolno – spożywczego oraz możliwości eksportowych i importowych z Białorusią i Rosją. Potwierdza to również analiza uwarunkowań środowiskowych. W gminie występuje dużo gruntów klas dobrych. W związku z powyższym rolnictwo powinno specjalizować się w produkcji roślinnej. W tym także roślinności produkowanej bez użycia środków chemicznych – bio roślinność. Takie ukierunkowanie rozwoju rolnictwa pozwoli na optymalne wykorzystanie potencjału gminy.

### **17.2. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z ANALIZY UWARUNKOWAŃ DEMOGRAFICZNYCH WRAZ Z PROGNOZĄ DEMOGRAFICZNĄ**

Analiza uwarunkowań demograficznych gminy Brańsk została wykonana w ramach opracowania pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Brańsk” stanowiącego materiał wejściowy do opracowania niniejszego Studium. Część tej analizy została również przedstawiona w rozdziale opisującym charakterystykę społeczno-gospodarczą gminy. W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdza się, że w gminie Brańsk następuje systematyczny spadek liczby ludności wynikający zarówno z ujemnego salda migracji jak i ujemnego przyrostu naturalnego. Nie przewiduje się

w najbliższych latach odwrócenia tych trendów. Przyjęto zgodnie z danymi historycznymi i prognozą demograficzną dla gminy, że do roku 2046 liczba mieszkańców gminy Brańsk może spaść o około 21,2% do poziomu ok. 4659 mieszkańców.

### **17.3. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z ANALIZY MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY**

Zgodnie z „Analizą potrzeb i możliwości rozwoju gminy Brańsk” pomimo zmniejszającej się liczby mieszkańców gminy możliwe jest kształtowanie rozwoju gminy w sposób ograniczający wydatki inwestycyjne gminy. Aby było to możliwe należy:

- wyznaczyć zwarte obszary pod aktywizację gospodarczą (przemysł, usługi) w sposób zintegrowany poprzez utworzenie strefy aktywności gospodarczej,
- wyznaczyć obszary pod obsługę produkcji rolniczej, z uwzględnieniem uciążliwości dla istniejących zabudowań mieszkalnych,
- dopuścić realizację nowej zabudowy mieszkaniowej tylko w terenach o wykształconym dostępie komunikacyjnym, uzbrojonych w wodociąg.

Działania takie w perspektywie kilku lat mogą przyczynić się do zwiększenia wpływów budżetowych w zakresie podatku od nieruchomości oraz zmniejszenia ilości wydatków budżetowych w zakresie uzbrojenia terenu i utrzymania dróg.

Nowe tereny powinny zostać wskazane wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych bądź w ich pobliżu, tak aby ich powstanie nie generowało dodatkowych kosztów związanych z wykupem gruntów pod drogi, budową dróg czy sieci infrastruktury technicznej. Tereny te w miarę możliwości powinny być wskazywane jako kontynuacja obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Przy wskazaniu nowych obszarów zabudowy uwzględnić należy również przebieg sieci wodociągowej. W przypadku konieczności poniesienia przez gminę dodatkowych nakładów finansowych, te powinny zostać szczegółowo wskazane w prognozie skutków finansowych sporządzanej na etapie opracowania planu miejscowego. W przypadku, gdy koszty okażą się zbyt duże można odstąpić od sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W przypadkach koniecznego poniesienia nakładów związanych z wprowadzeniem nowych terenów zabudowy zabezpieczenie środków odbywać się może poprzez wprowadzenie odpowiednich przedsięwzięć do Wieloletniej Prognozy Finansowej oraz sukcesywnego zapewnienia funduszy w bieżących uchwałach budżetowych. Środki na realizację ww. zadań pochodzić będą z wpływów podatkowych do gminy w poszczególnych latach, w tym z ewentualnego zwiększenia wpływów podatkowych wynikających ze zmiany Studium. Uzupełniająco gmina starać się może o pozyskanie dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę niewielką ilość możliwych do wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zabudowę zagrodową oraz obecną tendencję spadkową liczby mieszkańców nie przewiduje się zagrożenia związanego z brakiem możliwości finansowych gminy do etapowego wyznaczania terenów pod

zabudowę. Z kolei przy wyznaczeniu terenów przemysłowych lub obsługi produkcji rolnej istotne może okazać się wsparcie inwestorów w zakresie realizacji infrastruktury technicznej.

#### **17.4. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ**

Zgodnie ze szczegółowymi wyliczeniami w zakresie potrzeb i możliwości wyznaczenia w studium nowych terenów pod rozwój zabudowy z podziałem na poszczególne funkcje, które zostały przeprowadzone w opracowaniu pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Brańsk”, w studium możliwe jest wyznaczenie nowych terenów dla rozwoju:

- a) zabudowy usługowej,
- b) zabudowy usług sportu i rekreacji,
- c) zabudowy przemysłowej,
- d) zabudowy obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i hodowlanych.

**SPIS RYSUNKÓW:**

RYSUNEK 1. POŁOŻENIE POWIATU BIELSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO .....	9
RYSUNEK 2. POŁOŻENIE GMINY BRAŃSK NA TLE POWIATU BIELSKIEGO .....	10
RYSUNEK 3. LOKALIZACJA ZABUDOWY W GMINIE BRAŃSK .....	17
RYSUNEK 4. POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE GMINY BRAŃSK .....	42
RYSUNEK 5. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE BRAŃSK. ....	49
RYSUNEK 6. GMINA BRAŃSK NA TLE MEZOREGIONÓW WG KONDRACKIEGO.....	52
RYSUNEK 7. POWIERZCHNIOWE UTWORY GEOLOGICZNE (NA PODSTAWIE MAPY GEOLOGICZNEJ POLSKI SKALA 1: 500 000) .....	54
RYSUNEK 8. ROZMIESZCZENIE JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE GMINY BRAŃSK. .....	57
RYSUNEK 9. PRZYRODNICZY SYSTEM GMINY BRAŃSK.....	63
RYSUNEK 10. STOPIEŃ ZAGROŻENIA GŁÓWNEGO UŻYTKOWEGO POZIOMU WÓD PODZIEMNYCH. ....	68
RYSUNEK 11. ZAGROŻENIE POWODZIOWE (NA PODSTAWIE STUDIUM DLA POTRZEB OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ – ETAP I – RZĘKA NURZEC). ....	69
RYSUNEK 12. DREWNIANY KOŚCIÓŁ ZABYTKOWY W DOMANOWIE. ....	72
RYSUNEK 13. ZEWNĘTRZNE POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE GMINY BRAŃSK. ....	89
RYSUNEK 14. MAPA SIECI DRÓG PUBLICZNYCH NA OBSZARZE GMINY BRAŃSK. ....	91
RYSUNEK 15. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW.....	107
RYSUNEK 16. LOKALIZACJA OBIEKTÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY NA OBSZARZE GMINY BRAŃSK.....	109
RYSUNEK 17. LOKALIZACJA GLEB CHRONIONYCH NA OBSZARZE GMINY BRAŃSK. ....	110
RYSUNEK 18. ZAGROŻENIE POWODZIOWE (NA PODSTAWIE STUDIUM DLA POTRZEB OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ – ETAP I – RZĘKA NURZEC). ....	114

**SPIS WYKRESÓW:**

WYKRES 1. LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2002 – 2016.....	18
WYKRES 2. LICZBA LUDNOŚCI W PODZIALE NA MIEJSCOWOŚCI W GMINIE BRAŃSK W 2017 ROKU.....	19
WYKRES 3. ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI W POSZCZEGÓLNYCH MIEJSCOWOŚCIACH W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007-2017. ....	21
WYKRES 4. LICZBA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU W 2016 ROKU W GMINIE BRAŃSK. ....	21
WYKRES 5. LICZBA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU I PŁCI W 2016 ROKU W GMINIE BRAŃSK.....	22
WYKRES 6. PROCENTOWY UDZIAŁ LICZBY LUDNOŚCI W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007 – 2016. ....	23
WYKRES 7. LICZBA LUDNOŚCI GMINY BRAŃSK WG. WIEKU I PŁCI W 2016 ROKU.....	23
WYKRES 8. PRZYROST NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI/ZGONY NA 1000 LUDNOŚCI/ URODZENIA ŻYWE NA 1000 LUDNOŚCI W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007 – 2016, WYKRES POWIĄZANY Z TABELĄ.....	24
WYKRES 9. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2009 - 2016.....	25
WYKRES 10. LICZBA BUDYNKÓW MIESZKALNYCH LUB MIESZKALNO-USŁUGOWYCH W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2008 –2016.....	31
WYKRES 11. LICZBA MIESZKAŃ W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007–2016. ....	32
WYKRES 12. LICZBA PRACUJĄCYCH NA 1000 OSÓB W GMINIE WIEJSKIEJ BRAŃSK W LATACH 2006 – 2016 (LICZBA PRACUJĄCYCH NA 1000 OSÓB UJMOWANA JEST BEZ PRACUJĄCYCH W JEDNOSTKACH BUDŻETOWYCH DZIAŁAJĄCYCH W ZAKRESIE OBRONY NARODOWEJ I BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO, OSÓB PRACUJĄCYCH W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE, DUCHOWNYCH ORAZ PRACUJĄCYCH W ORGANIZACJACH, FUNDACJACH I ZWIĄZKACH; BEZ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH O LICZBIE PRACUJĄCYCH DO 9 OSÓB, WG FAKTYCZNEGO MIEJSCA PRACY I RODZAJU DZIAŁALNOŚCI). ....	34

WYKRES 13. LICZBA PODMIOTÓW WPISANYCH DO REJESTRU REGON NA 1000 OSÓB W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2002-2016. ....	35
WYKRES 14. UDZIAŁ PODMIOTÓW WYREJESTROWANYCH W OGÓLNEJ LICZBIE PODMIOTÓW WPISANYCH DO REJESTRU REGON W LATACH 2009-2016 [%]. ....	37
WYKRES 15. STRUKTURA RYNKU DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PROWADZONEJ PRZEZ OSOBY FIZYCZNEJ, WEDŁUG SEKCJI PKD 2007 W GMINIE BRAŃSK W ROKU 2016. ....	38
WYKRES 16. PROCENTOWY UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007 - 2016. ....	40
WYKRES 17. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007 - 2016. ....	40
WYKRES 18. STRUKTURA WYDANYCH POZWOLEŃ NA UŻYTKOWANIE Z PODZIAŁEM NA RODZAJ BUDYNKU. ....	50
WYKRES 19. PROCENTOWY UDZIAŁ KORZYSTAJĄCYCH Z INSTALACJI WODOCIĄGOWEJ W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2002 - 2016. ....	99
WYKRES 20. PROCENTOWY UDZIAŁ KORZYSTAJĄCYCH Z INSTALACJI KANALIZACYJNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2009 - 2016. ....	100

**SPIS TABEL:**

TABELA 1. WYBRANE DANE DEMOGRAFICZNE DLA POSZCZEGÓLNYCH MIEJSCOWOŚCI W GMINIE BRAŃSK. ....	19
TABELA 2. SALDO MIGRACJI W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007 - 2016. ....	25
TABELA 3. WYKAZ PARAFII RZYMSKOKATOLICKICH NA TERENIE GMINY BRAŃSK, KTÓRE PRZYNALEŻĄ DO DIECEZJI DROHICZYŃSKIEJ. ....	27
TABELA 4. WYKAZ PARAFII RZYMSKOKATOLICKICH ZLOKALIZOWANYCH POZA GMINĄ BRAŃSK, KTÓRE PRZYNALEŻĄ SOŁECTWA GMINY. ....	28
TABELA 5. LICZBA MIESZKAŃ, IZB ORAZ POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2007 - 2016. ....	31
TABELA 6. WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE MIESZKALNICTWA DLA GMINY BRAŃSK W LATACH 2007 - 2016 ORAZ DLA POWIATU BIELSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2016 ROKU. ....	32
TABELA 7. LICZBA MIESZKAŃ W ZASOBIE KOMUNALNYM GMINY BRAŃSK ORAZ ICH ŁĄCZNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA W LATACH 2009 - 2015. ....	33
TABELA 8. PORÓWNANIE UDZIAŁU ZATRUDNIONYCH W POSZCZEGÓLNYCH SEKTORACH (ROLNICZYM, PRZEMYSŁOWYM I BUDOWNICTWIE, USŁUGOWYM, FINANSOWYM) W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM, POWIECIE BIELSKIM. (ZGODNIE Z GUS WSKAŹNIK LICZONY BEZ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH O LICZBIE PRACUJĄCYCH DO 9 OSÓB, DUCHOWNYCH I PRACUJĄCYCH W JEDNOSTKACH BUDŻETOWYCH DZIAŁAJĄCYCH W ZAKRESIE OBRONY NARODOWEJ I BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO. DANE ŁĄCZNIE Z ROLNICTWEM INDYWIDUALNYM I PRACUJĄCYMI W ORGANIZACJACH, FUNDACJACH, ZWIĄZKACH (SOF), WEDŁUG FAKTYCZNEGO MIEJSCA PRACY I RODZAJU DZIAŁALNOŚCI). ....	35
TABELA 9. PROCENTOWY UDZIAŁ PODMIOTÓW WYREJESTROWANYCH W OGÓLNEJ LICZBIE PODMIOTÓW WPISANYCH DO REJESTRU REGON ORAZ PROCENTOWY UDZIAŁ NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW SEKTORÓW: MEDYCZNEGO, KREATYWNEGO, PRZETWÓRSTWA ROLNO-SPOŻYWCZEGO W LICZBIE NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2009 - 2016. ....	36
TABELA 10. OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ WEDŁUG SEKCJI PKD 2007 W GMINIE BRAŃSK W LATACH 2012 - 2016. ....	37
TABELA 11. WYKAZ PLANÓW MIEJSCOWYCH WRAZ Z NUMEREM UCHWAŁY. ....	45
TABELA 12. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE BRAŃSK. ....	46
TABELA 13. STRUKTURA POWIERZCHNIOWA GOSPODARSTW W GMINIE BRAŃSK. ....	47
TABELA 14. STRUKTURA GRUNTÓW ROLNYCH W GMINIE BRAŃSK W PODZIALE NA KLASO UŻYTKI. ....	47
TABELA 15. STRUKTURA GRUNTÓW ROLNYCH W GMINIE BRAŃSK W PODZIALE NA KLASY GLEB. ....	48
TABELA 16. ILOŚĆ WYDANYCH POZWOLEŃ NA UŻYTKOWANIE Z PODZIAŁEM NA RODZAJ BUDYNKU. ....	51
TABELA 17. ZŁOŻA KOPALIN, ICH CHARAKTERYSTYKA I KLASYFIKACJA. ....	55
TABELA 18. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY. ....	60
TABELA 19. OCENA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH. ....	64
TABELA 20. CELE ŚRODOWISKOWE DLA POSZCZEGÓLNYCH JCWP RZECZNYCH. ....	65

## UWARUNKOWANIA

TABELA 21. OCENA JAKOŚCI POWIETRZA W STREFIE PODLASKIEJ ZA ROK 2015 – KRYTERIUM OCHRONY ZDROWIA.....	67
TABELA 22. OCENA JAKOŚCI POWIETRZA W STREFIE PODLASKIEJ ZA ROK 2015 – KRYTERIUM OCHRONY ROŚLIN. ....	67
TABELA 23. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW. ....	71
TABELA 24. OBIEKTY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW. ....	72
TABELA 25. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE NA OBSZARZE GMINY. ....	73
TABELA 26. WYKAZ DRÓG KRAJOWYCH NA OBSZARZE GMINY BRAŃSK.....	92
TABELA 27. WYKAZ DRÓG WOJEWÓDZKICH NA OBSZARZE GMINY BRAŃSK.....	92
TABELA 28. WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH NA OBSZARZE GMINY BRAŃSK. ....	93
TABELA 29. WYKAZ DRÓG GMINNYCH WRAZ Z NUMEREM EWIDENCYJNYM NA OBSZARZE GMINY BRAŃSK. ....	94
TABELA 30. WYNIKI POMIARÓW GENERALNEGO NATĘŻENIA RUCHU 2015 NA DRODZE KRAJOWEJ NR 66 (PUNKT POMIAROWY PATOKI) ORAZ DRODZE WOJEWÓDZKIEJ NR 681 (PUNKT POMIAROWY BRAŃSK). ...	97
TABELA 31. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW OPRACOWANA NA PODSTAWIE EWIDENCJI GRUNTÓW I BUDYNKÓW.....	106
TABELA 32. ZŁOŻA KOPALIN, ICH CHARAKTERYSTYKA I KLASYFIKACJA. ....	111

PRZEWODNICZĄCA RADY  
*S. Piłowska*  
Grażyna Piłowska